

VERSLAG

OVER DE FINANCIËLE TOESTAND VAN HET HOGER ONDERWIJS IN 2016

DEEL 1 – sector hogescholen

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF	5
1 LIJST VAN DE HOGESCHOLEN	6
2 BASISGEGEVENS I.V.M. DE HOGESCHOLEN	7
2.1 GLOBAAL BEDRAG WERKINGSUITKERINGEN HOGESCHOLEN	7
2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2016	7
2.1.2 Effectieve werkingsmiddelen in verhouding tot het aantal studenten onder diplomacontract	8
3 FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN	9
3.1 AGGREGATIE EN VERGELIJKBAARHEID	9
3.2 GEAGGREGEERDE RESULTATENREKENING	10
3.2.1 Geaggregeerde bedrijfsopbrengsten	11
3.2.2 Geaggregeerde bedrijfskosten	12
3.2.3 Geaggregeerde bedrijfswinst 70/64 	15
3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat 75 - 65 	16
3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat 76 - 66 	16
3.2.6 De geaggregeerde winst van het boekjaar 70/66 	16
3.3 RESULTATENREKENING: ENKELE KENGETALLEN PER HOGESCHOOL	17
3.3.1 Bedrijfsopbrengsten.....	17
3.3.2 Bedrijfskosten	19
3.3.3 Resultaten per hogeschool.....	21
3.4 GEAGGREGEERDE INVESTERINGEN EN FINANCIERING	23
3.4.1 Geaggregeerde investeringen	23
3.4.2 Financiering van de investeringen: analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2015 - jaarrekening 2016 - begroting 2016	26
3.5 INVESTERINGEN EN FINANCIERINGSMIDDELEN: ENKELE KENGETALLEN PER HOGESCHOOL .	27
3.6 GEAGGREGEERDE BALANS	29
3.6.1 Activa	32
3.6.2 Passiva	35
3.7 GEAGGREGEERDE CASHFLOW	38
3.7.1 Geaggregeerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2016	39
3.8 FINANCIËLE RATIO'S	40
3.8.1 Overzicht van de geaggregeerde financiële ratio's	40
3.8.2 Liquiditeit.....	40
3.8.3 Solvabiliteit	45

3.8.4	Rentabiliteit	46
3.9	CONCLUSIES FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN.....	48
4	ANALYSE VAN DE GEGEVENS BETREFFENDE DE PERSONEELSMFORMATIE EN DE LOONKOSTEN.....	51
4.1	INLEIDING.....	51
4.2	GEAGGREGEERDE PERSONEELSGEGEVENS: EFFECTIEVE TEWERKSTELLING 2016.....	53
4.2.1	Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling: evolutie 2015-2016 en vergelijking realisatie 2016 met begroting 2016	53
4.2.2	Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling van de diverse categorieën op en buiten de statutaire formatie: grafische weergave evolutie 2015 en 2016	55
4.2.3	Evolutie personeelstewerkstelling per hogeschool 2014-2016	57
4.2.4	Statutair OP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2016 en vergelijking met 2015 per groep en per ambt	58
4.2.5	Statutair ATP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2016 en vergelijking met 2015 per niveau en per graad.....	60
4.2.6	Personeel buiten de statutaire formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2016 en vergelijking met 2015.....	63
4.2.7	Gastprofessoren.....	65
4.2.8	Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP.....	67
4.2.9	VTE's OP en ATP per subcategorie per hogeschool in 2016	68
4.3	RELEVANTE CIJFERGEGEVENS OP BASIS VAN DE EVOLUTIE VAN DE PERSONEELSTEWERKSTELLING IN DE PERIODE 2012-2016	70
4.3.1	Verhouding OP/ATP in de periode 2012-2016.....	70
4.3.2	Evolutie geaggregeerde aantal VTE's tewerkstelling in de periode 2012-2016	71
4.3.3	Evolutie aantal inschrijvingen in de periode 2012-2016	71
4.3.4	Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2012-2016.....	73
4.3.5	Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2012-2016	74
4.3.6	Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2012-2016	75
4.3.7	Ratio aantal studenten per VTE tewerkstelling per hogeschool in 2016	76
4.4	GEAGGREGEERDE PERSONEELSKOSTEN	78
4.4.1	Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: evolutie 2015 versus 2016	78
4.4.2	Geaggregeerde personeelskosten 2016: begroting versus realisatie	79
4.4.3	Geaggregeerde personeelskosten per personeelscategorie: evolutie 2015 versus 2016	80
4.4.4	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2016: de 2,5%-norm	80
4.5	RATIO'S IN VERBAND MET DE PERSONEELSKOSTEN	82
4.5.1	Geaggregeerde 80/20-ratio zonder defiscaliseringsmiddelen	82
4.5.2	Geaggregeerde 80/20-ratio met defiscaliseringsmiddelen	83
4.5.3	80/20-ratio per hogeschool in de jaarrekening 2016.....	84
4.5.4	80/20-ratio per hogeschool: evolutie 2012-2016.....	86
4.5.5	Economische loonnorm per hogeschool: jaarrekening 2016	86
4.5.6	Economische loonnorm per hogeschool: evolutie 2012-2016	87

4.6	BENOEMINGSPERCENTAGE ASSISTENTEN, OP EN ATP (BEZETTING)	89
4.6.1	Benoemingspercentage van het aantal assistenten per hogeschool op het niveau van de bezetting.....	89
4.6.2	Procentueel aandeel benoemde OP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting	90
4.6.3	Procentueel aandeel benoemde ATP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting	93
4.7	CONCLUSIES ANALYSE PERSONEELSBESTAND EN LOONKOSTEN 2016	95

Woord vooraf

Het jaarverslag over de financiële toestand en evolutie van het personeelsbestand van de instellingen voor hoger onderwijs in Vlaanderen is aan de achtste editie toe. Opnieuw wordt dus uitvoering gegeven aan artikel IV.122 (4de lid, 3°) van de Codex Hoger Onderwijs van 20 december 2013, waarin wordt bepaald “dat het college van regeringscommissarissen moet rapporteren over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen”.

Dit jaarverslag behandelt het boekjaar 2016 en het rapporteert over de financiële analyse van de jaarrekeningen en over de evolutie van het personeelsbestand van de hogeronderwijsinstellingen en associaties. Het verslag bestaat uit 3 delen, maar wordt als één geïntegreerd werkstuk gepresenteerd.

In **deel 1 van het jaarverslag** wordt de **sector hogescholen** besproken. Het financiële luik van het jaarverslag 2016 bouwt verder op de lijn die in de vorige jaarverslagen werd uitgezet en vormt aldus opnieuw een horizontale en een verticale analyse. Er wordt een vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening gemaakt en een vergelijking met de begroting 2016.

Dit deel bevat ook een hoofdstuk inzake de analyse van de gegevens betreffende de personeelsformaties en de loonkosten.

Deel 2 van het jaarverslag behandelt de **sector universiteiten**. Het bevat een overzicht van de financieringsbronnen van de universiteiten en een financiële analyse van hun jaarrekening. De evolutie van de geldstromen van 2012 tot 2016 is eveneens opgenomen en de vergelijking met de begroting voor het jaar 2016 wordt eveneens gemaakt. Daarnaast bevat dit deel ook een hoofdstuk over de evolutie van het personeelsbestand sinds 1 februari 2013.

Deel 3 van het jaarverslag is ten slotte gewijd aan de financiële toestand van de **associaties**.

Mijn uitdrukkelijke dank gaat uit naar iedereen die een substantiële bijdrage heeft geleverd bij de totstandkoming van dit globaal verslag waarvan ik hoop dat het nuttig is voor zowel de beleidsmakers als de instellingen zelf.

Johan Dhondt
Voorzitter college van regeringscommissarissen
bij het hoger onderwijs

Brussel, juni 2018

1 Lijst van de hogescholen

Deze sectoranalyse heeft betrekking op 16 hogescholen. De lijst van hogescholen is ingekort ten opzichte van vorig boekjaar 2015. Bij UC Leuven gebeurde er een inbreng om niet van een algemeenheid door de vzw UC Leuven UNESCO Lerarenopleidingen¹ op 1 januari 2016 in de vzw UC Leuven. De beslissing van beide algemene vergaderingen werd gepubliceerd in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 12/01/2016.

In uitvoering van art. IV.108 §4 van de Codex Hoger Onderwijs van 20 december 2013 (hierna: 'CHO') *juncto* art. 1 van het besluit van de Vlaamse regering van 6 september 2013 tot vaststelling van de ambtsgebieden van de commissarissen van de Vlaamse Regering bij de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, werden de 16 resterende hogescholen als volgt verdeeld over de drie ambtsgebieden.

Ambtsgebied A: Wim Leybaert - regeringscommissaris		
Hogeschool	Afkorting	Zetel
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
Hogeschool West-Vlaanderen	Howest	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	VIVES Zuid	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Vives Noord	VIVES Noord	8000 Brugge
Hogeschool Gent	HoGent	9000 Gent
LUCA School of Arts	LUCA	1030 Brussel

Ambtsgebied B: Anita Ruttens - regeringscommissaris		
Hogeschool	Afkorting	Zetel
UC Leuven	UCL	3001 Leuven
UC Limburg	UCLi	3590 Diepenbeek
Hogeschool PXL	PXL	3500 Hasselt
Odisee	ODISEE	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel

Ambtsgebied C: Nadine Van Haecke - regeringscommissaris		
Hogeschool	Afkorting	Zetel
Karel de Grote Hogeschool, Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	AP	2000 Antwerpen
Thomas More Kempen	TMK	2440 Geel
Thomas More Mechelen Antwerpen	TMMA	2800 Mechelen
Hogere Zeevaartschool	HZS	2030 Antwerpen

¹ De naam van de door deze vzw opgerichte hogeschool was 'UC Leuven Comenius Lerarenopleidingen' (afgekort 'Comenius').

2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen

In uitvoering van art. IV.122, 4° lid, 3° CHO brengt het college van regeringscommissarissen bij de hogescholen en de universiteiten jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse Regering over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen.

2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2016

In 2016 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 640.804.187,13 euro, ten opzichte van 627.780.023,18 euro in 2015. Dit is een stijging met 2,07% of in absolute cijfers een stijging met 13.024.163,95 euro.

De academiseringsmiddelen AHOVOKS nemen toe omwille van het vooropgestelde groeipad voor de academisch gerichte kunstopleidingen in de School of Arts zoals bepaald in art.III.39, §1 CHO.

De opbouw en de verdeling van dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de jaren 2014, 2015 en 2016 wordt hieronder schematisch weergegeven.

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	Decretale basis Codex HO	2014	2015	2016
Effectieve werkingsmiddelen	CHO art. III.23 - III.27	581.464.550,21	589.481.303,46	600.134.333,59
Aanvullende uitkeringen				
. Meester-, vak- en dienstpersoneel	CHO art. III.34, § 1, 1°	3.337.668,15	2.420.027,37	2.110.947,38
. Wachtgeldten personeelsleden centraal fonds	CHO art. III.34, § 1, 2°			
. Kinderbijslagen	CHO art. III.34, § 1, 3°	14.684.739,82		
. Bevallingsverlof	CHO art. III.34, § 1, 4°	812.676,54	922.711,75	921.966,93
. Recuperatiefonds	CHO art. III.36	144.917,96	77.129,54	85.599,52
. Academisering AHOVOKS	CHO art. III.38	10.566.651,40	11.432.636,67	12.388.994,25
. Brusselmiddelen	CHO art. III.41	4.213.406,36	4.104.171,09	3.718.574,51
. Extra werkingsmiddelen Hogeschool Gent	CHO art. III.40	15.238,17		
Aanmoedigingsfonds	CHO art. III.59 - III.60	4.039.191,79		
Andere				
. Specifieke lerarenopleiding	CHO art. III.33	1.522.135,17	1.522.135,16	1.528.832,57
. Anciënniteitstoelage	punt 7.3 - CAO III HO	200.000,00	200.000,00	199.999,99
. Bediendenstatuut CAO II en CAO III		97.838,23	58.908,14	74.758,65
. PWO	CHO art. III.44 - III.45	16.329.461,71	16.400.000,00	16.974.071,34
. HBO 5	CHO art. III.55	182.249,90		1.500.000,00
. Bijkomende financiering beurs	CHO art. III.41bis		1.161.000,00	1.166.108,40
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen		637.610.725,41	627.780.023,18	640.804.187,13
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - jaarlijks groeipercentage			-1,54%	2,07%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - index 2014 = 100		637.610.725,41	-1,54%	0,50%
Effectieve werkingsmiddelen - index 2014 = 100		581.464.550,21	1,38%	3,21%

2.1.2 Effectieve werkingsmiddelen in verhouding tot het aantal studenten onder diplomacontract

EFFECTIEVE WERKINGSMIDDELEN / AANTAL STUDENTEN ONDER DIPLOMACONTRACT - Samenvatting - Aggregatie

Effectieve werkingsmiddelen / Aantal studenten onder diplomacontract	Boekjaar 2014	Boekjaar 2015	Boekjaar 2016	JR16-JR14 evolutie
Effectieve werkingsmiddelen	581.464.550	589.481.303	600.134.334	+ 3,21 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 8.016.753	+ 10.653.030	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 1,38 %	+ 1,81 %	
Aantal studenten onder diplomacontract	118.771,00	121.597,00	123.564,00	+ 4,04 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 2.826,00	+ 1.967,00	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 2,38 %	+ 1,62 %	
Effectieve werkingsmiddelen / Aantal studenten onder diplomacontract	4.895,68	4.847,83	4.856,87	- 0,79 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 47,85	+ 9,04	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 0,98 %	+ 0,19 %	

De hogescholen dienden ook in 2016 nog te werken in een context van besparingen. Wat betreft de effectieve werkingsmiddelen werden enerzijds de lineaire besparingen uit het verleden behouden en werd de “klik” voor de professionele bacheloropleidingen niet toegekend. Anderzijds verhoogde het globale te verdelen budget door de beperkte indexering van de loongebonden kredieten met een indexcijfer van 100,44%, door de verhoging van het budget voor de versterking van de professionele bacheloropleiding (+ 6,4 mlj. Euro) en door de verhoging van het deelbudget HKO (+ 452.000 euro).

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de betoelaging per student onder diplomacontract ten opzichte van 2015 met 0,19% is gestegen. Over een periode van drie jaar is er een licht dalende trend. In 2014 bedroegen de effectieve werkingsmiddelen 4.895,68 euro per student onder diplomacontract, terwijl in 2016 4.856,87 euro voorzien werd per student onder diplomacontract.

3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen

3.1 AGGREGATIE EN VERGELIJKBAARHEID

De financiële analyse werd uitgevoerd op de geaggregeerde² gegevens van 16 hogescholen. Op basis van deze financiële analyse worden per hogeschool enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te positioneren binnen de sector.

² Conform de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geaggregeerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven evenwel beperkt in omvang. Daardoor geeft de geaggregeerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

3.2 GEAGGREGEEERDE RESULTATENREKENING

RESULTATENREKENING					
Resultatenrekening (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	BG - Boekjaar 2016
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	845.418.690	855.027.071	886.546.892	871.586.382
A. Omzet	70	776.436.974	787.522.096	821.147.974	811.301.205
B. Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	71	(2.096.387)	272.711	75.048	(108.704)
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	46.694.546	46.725.635	43.991.991	40.366.457
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	24.383.557	20.506.629	21.331.879	20.027.424
II. Bedrijfskosten	(-) 60/64	(825.091.457)	(848.009.687)	(866.641.147)	(882.515.250)
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	15.545.630	15.049.662	16.371.426	15.542.562
1. Inkopen	600/8	15.460.850	15.061.331	16.446.878	15.542.562
2. Wijzigingen in de voorraad (toename -, afname +)	609	84.780	(11.669)	(75.452)	0
B. Diensten en diverse goederen	61	148.038.956	152.338.127	156.576.464	167.414.297
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	598.288.341	612.758.969	622.421.117	629.744.996
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	61.076.897	65.704.688	68.424.443	69.510.439
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -)	631/4	251.697	331.169	285.088	204.761
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)	635/8	35.833	185.234	630.338	(1.090.515)
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.854.104	1.641.839	1.932.272	1.188.711
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 649	0	0	0	0
III. Bedrijfswinst	(+) 70/64	20.327.232	7.017.384	19.905.745	0
Bedrijfsverlies	(-) 64/70	0	0	0	(10.928.868)
IV. Financiële opbrengsten	75	10.114.703	7.920.749	7.525.319	7.837.337
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	410	0	5.732	103.930
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	4.082.474	1.940.366	937.310	1.280.743
C. Andere financiële opbrengsten	752/9	6.031.819	5.980.383	6.582.278	6.452.663
V. Financiële kosten	(-) 65	(10.773.558)	(11.068.585)	(10.572.077)	(11.135.497)
A. Kosten van schulden	650	10.397.544	10.753.554	10.324.129	10.905.864
B. Waardeverminderingen op andere vlottende activa dan bedoeld onder II. E (toevoegingen +, terugnemingen -)	651	53.035	(1.966)	7.421	2.000
C. Andere financiële kosten	652/9	322.980	316.997	240.527	227.633
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening	(+) 70/65	19.668.378	3.869.548	16.858.987	0
Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	(-) 65/70	0	0	0	(14.227.028)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	8.462.510	8.222.086	10.405.440	8.725.886
A. Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760	181	0	0	0
B. Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761	0	0	0	0
C. Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762	0	0	0	0
D. Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa	763	23.935	965.085	3.364.089	3.346.789
E. Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/9	8.438.395	7.257.001	7.041.351	5.379.097
VIII. Uitzonderlijke kosten	(-) 66	(3.703.765)	(2.560.070)	(1.364.518)	(427.823)
A. Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660	204.092	1.776.903	7.667	94.085
B. Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661	0	0	63.543	0
C. Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen -)	662	0	0	0	0
D. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663	1.011	1.242	412.362	335.516
E. Andere uitzonderlijke kosten	664/8	3.498.662	781.924	882.725	0
F. Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	669	0	0	0	0
IX Winst van het boekjaar	(+) 70/66	24.427.123	9.531.564	25.899.909	0
Verlies van het boekjaar	(-) 66/70	0	0	0	(5.928.965)

3.2.1 Geaggregeerde bedrijfsopbrengsten

3.2.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de periode 2015 en 2016. De 16 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2016 een geaggregeerde bedrijfsopbrengst van 886.546.892 euro. De vergelijking van de belangrijkste rubrieken van de bedrijfsopbrengsten wordt in volgende tabel weergegeven.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	wijziging
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	855.027.071	886.546.892	+ 31.519.821	+ 3,69 %
A. Omzet	70	787.522.096	821.147.974	+ 33.625.878	+ 4,27 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	272.711	75.048	- 197.664	- 72,48 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	46.725.635	43.991.991	- 2.733.644	- 5,85 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	20.506.629	21.331.879	+ 825.250	+ 4,02 %

Tijdens het boekjaar 2016 stegen de geaggregeerde bedrijfsopbrengsten met 3,69%.

3.2.1.2 Horizontale analyse: begroting 2016 – jaarrekening 2016

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2016 vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit relatief dicht aanleunden bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geaggregeerde bedrijfsopbrengsten lagen bij realisatie slechts 1,72% boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. De hogescholen hebben de bedrijfsopbrengsten vrij keurig begroot voor het jaar 2016.

Onderstaande tabel geeft overzichtelijk de begrote en de reële bedrijfsopbrengsten weer voor 2016.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van begroting 2016	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
		2016	2016	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		afwijking	afwijking
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	886.546.892	871.586.382	+ 14.960.510	+ 1,72 %
A. Omzet	70	821.147.974	811.301.205	+ 9.846.770	+ 1,21 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	75.048	(108.704)	+ 183.752	+ 169,04 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	43.991.991	40.366.457	+ 3.625.534	+ 8,98 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	21.331.879	20.027.424	+ 1.304.455	+ 6,51 %

De grootse relatieve afwijking stellen we naar jaarlijkse traditie vast bij de rekening 'wijziging in voorraad goederen'. De hogescholen die hun projecten in uitvoering verwerken via activering onder de voorraadpost 'projecten in uitvoering' (code 30 – activa balans) hebben de waarde van de voorraadwijziging m.b.t. deze projecten geraamd. De afwijking tussen de begrote cijfers en de effectief geboekte bedragen is te verklaren door het feit dat de voortgang van een project bij de begrotingsopstelling moeilijk in te schatten is.

3.2.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016

De hogescholen realiseren de geaggregeerde bedrijfsopbrengsten met de opbrengsten van de hierboven reeds vermelde rubrieken. De rubriek 'omzet', waarin de werkingsuitkeringen van de overheid vervat zitten, bleef de belangrijkste opbrengstenbron. De rubriek 'omzet' bedroeg in 2016 92,62% van de totale bedrijfsopbrengsten en is opnieuw toegenomen ten opzichte van het vorig boekjaar.

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2016 benaderde de structuur van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2015.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2015	2016
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	92,10 %	92,62 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	0,03 %	0,01 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	5,46 %	4,96 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	2,40 %	2,41 %

3.2.1.4 Verticale analyse: begroting 2016 – jaarrekening 2016

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2016 lag in lijn met de begrote structuur van de bedrijfsopbrengsten. De bedrijfsopbrengsten werden opnieuw vrij correct begroot. We stellen geen belangrijke verschuivingen vast.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2016	2016
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	92,62 %	93,08 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	0,01 %	- 0,01 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	4,96 %	4,63 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	2,41 %	2,30 %

3.2.2 Geaggregeerde bedrijfskosten³

3.2.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016

Tijdens het boekjaar 2016 besteedden de 16 hogescholen 866.641.147 euro aan bedrijfskosten. Voor de belangrijkste kostenrubrieken wordt in de tabel op de volgende pagina een vergelijking

³ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten (rechtsvoorgangers) bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een *gebruiksovereenkomst om niet* deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

gemaakt tussen de werkelijke kosten opgenomen in de geaggregeerde resultatenrekeningen 2015 en 2016.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	wijziging
II. Bedrijfskosten	60/64	848.009.687	866.641.147	+ 18.631.460	+ 2,20 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	15.049.662	16.371.426	+ 1.321.765	+ 8,78 %
B. Diensten en diverse goederen	61	152.338.127	156.576.464	+ 4.238.337	+ 2,78 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	612.758.969	622.421.117	+ 9.662.148	+ 1,58 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	65.704.688	68.424.443	+ 2.719.755	+ 4,14 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	331.169	285.088	- 46.080	- 13,91 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	185.234	630.338	+ 445.104	+ 240,29 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.641.839	1.932.272	+ 290.432	+ 17,69 %

Tijdens het boekjaar 2016 stegen de bedrijfskosten met 2,20%. De stijging in absolute cijfers van de bedrijfskosten situeerde zich vooral bij de kostenrubrieken 'diensten en diverse goederen', 'bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen' en 'afschrijvingen'. De post m.b.t. de loonkosten kende de grootste stijging in absolute cijfers. Meer details over de loonkosten zijn terug te vinden in het luik over personeel.

3.2.2.2 Horizontale analyse: begroting 2016 – jaarrekening 2016

De reële bedrijfskosten lagen in 2016 onder het begrote niveau. Het werkelijke kostenbedrag was 1,80% lager dan het geraamde bedrag. In absolute bedragen stemde dit overeen met een minkost van 15.874.103 euro.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van de begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
		2016	2016	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		afwijking	afwijking
II. Bedrijfskosten	60/64	866.641.147	882.515.250	- 15.874.103	- 1,80 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	16.371.426	15.542.562	+ 828.864	+ 5,33 %
B. Diensten en diverse goederen	61	156.576.464	167.414.297	- 10.837.833	- 6,47 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	622.421.117	629.744.996	- 7.323.879	- 1,16 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	68.424.443	69.510.439	- 1.085.996	- 1,56 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	285.088	204.761	+ 80.327	+ 39,23 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	630.338	(1.090.515)	+ 1.720.853	+ 157,80 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.932.272	1.188.711	+ 743.560	+ 62,55 %

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de 'aankopen handelsgoederen', de 'waardeverminderingen op voorraden', de 'voorzieningen voor risico's en kosten' en de 'andere bedrijfskosten'. De overschrijdingen op deze rekeningen keren jaarlijks terug.

Voorzieningen voor risico's en kosten zijn vrij moeilijk te begroten. Budgetoverschrijdingen zijn hier dan ook vrij logisch. Vertragingen in de uitvoering van de begrote onderhouds- en herstellingswerken kunnen aanleiding geven tot belangrijke afwijkingen in de aanwending van voorheen gevormde voorzieningen t.a.v. wat begroot was. De rubriek 'andere bedrijfskosten' is

moeilijk te begroten en ook hier kan een budgetoverschrijding plaats vinden.

3.2.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016

De structuur van de geaggregeerde bedrijfskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de bedrijfskosten wordt het procentueel aandeel in de totale bedrijfskosten aangeduid. Drie kostencomponenten, nl. de kosten voor diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten namen samen 97,79% van de totale bedrijfskosten voor hun rekening in het jaar 2016.

De samenstelling van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2016 benaderde de structuur van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2015. De verschuivingen binnen de bedrijfskostenstructuur waren eerder minimaal.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfskosten		2015	2016
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,77 %	1,89 %
B. Diensten en diverse goederen	61	17,96 %	18,07 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	72,26 %	71,82 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	7,75 %	7,90 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,04 %	0,03 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	0,02 %	0,07 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,19 %	0,22 %

3.2.2.4 Verticale analyse: begroting 2016 – jaarrekening 2016

De begrote structuur van de bedrijfskosten van het jaar 2016 sloot behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De uitvoering van de begroting heeft geen fundamentele verschuivingen in de structuur van de bedrijfskosten veroorzaakt.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfskosten		2016	2016
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,89 %	1,76 %
B. Diensten en diverse goederen	61	18,07 %	18,97 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	71,82 %	71,36 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	7,90 %	7,88 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,03 %	0,02 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	0,07 %	- 0,12 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,22 %	0,13 %

3.2.3 Geaggregeerde bedrijfswinst | 70/64 |

De geaggregeerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2016 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 19.905.745 euro ten opzichte van 7.017.384 euro vorig boekjaar.

De bedrijfswinst 2016 lag hoger dan het vorig boekjaar 2015 en is gestegen met 12.888.361 euro. De positieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2016 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een grotere stijging van de bedrijfsopbrengsten (+3,69%) ten opzichte van de stijging van de bedrijfskosten (+2,20%). De hogescholensector besteedde in 2016 dus wat minder verkregen middelen aan haar werking. Na een periode (de jaren 2010 tot en met 2014) van toenemende bedrijfswinsten en een daling van de bedrijfswinst in 2015, stellen we vast dat de sector opnieuw de draad opneemt met stijgende bedrijfswinsten in 2016. Onderaan deze pagina en bovenaan de volgende pagina volgt er een overzicht van de bedrijfswinsten vanaf het jaar 2005 tot en met het jaar 2016.

De bedrijfswinst 2016 was gunstiger dan het in de begroting 2016 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2016 van -10.928.868 euro. Er is dus een significante afwijking van 30.834.613 euro tussen de in 2016 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2016 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere bedrijfskosten en hogere bedrijfsopbrengsten dan begroot. Wanneer door het effect van een dergelijke politiek het spanningsveld tussen de begrote cijfers en de gerealiseerde cijfers te groot wordt, kan dit de waarde van de begroting als beleidsinstrument in het gedrang brengen. Het is aangewezen om sneller bij te sturen in de loop van het boekjaar.

Evolutie bedrijfswinst / bedrijfsverlies :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	BG - Boekjaar	JR16-BG16
		2015	2016	absolute wijziging	2016	absolute afwijking
		(eenheden euro)			(eenheden euro)	
· ten opzichte van jaarrekening 2015						
· ten opzichte van begroting 2016						
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	855.027.071	886.546.892	+ 31.519.821	871.586.382	+ 14.960.510
II. Bedrijfskosten	60/64	848.009.687	866.641.147	+ 18.631.460	882.515.250	- 15.874.103
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	7.017.384	19.905.745	+ 12.888.361	(10.928.868)	+ 30.834.613

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2005	2006	2007	2008
		(eenheden euro)			
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	670.164.603	706.260.336	746.745.232	811.424.562
II. Bedrijfskosten	60/64	659.777.057	692.515.839	723.278.475	779.934.770
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	10.387.546	13.744.497	23.466.757	31.489.792

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2009	2010	2011	2012
		(eenheden euro)			
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	847.573.444	869.160.477	886.083.420	925.122.686
II. Bedrijfskosten	60/64	834.860.520	867.764.012	876.942.452	915.404.355
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	12.712.924	1.396.465	9.140.968	9.718.331

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	965.748.281	845.418.690	855.027.071	886.546.892
II. Bedrijfskosten	60/64	951.197.315	825.091.457	848.009.687	866.641.147
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies (+) / (-)	70/64	14.550.966	20.327.232	7.017.384	19.905.745

3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat | 75 - 65 |

Het financieel resultaat was negatief in 2016: de financiële kosten (hoofdzakelijk rentelasten) waren hoger dan de financiële opbrengsten van de sector.

Evolutie financiële opbrengsten / kosten : · ten opzichte van jaarrekening 2015 · ten opzichte van begroting 2016	codes	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR16-JR15 absolute wijziging	BG - Boekjaar 2016 (eenheden euro)	JR16-BG16 absolute afwijking
IV. Financiële opbrengsten	75	7.920.749	7.525.319	- 395.430	7.837.337	- 312.018
V. Financiële kosten	65	11.068.585	10.572.077	- 496.508	11.135.497	- 563.420
Financieel resultaat (+) / (-)	75/65	(3.147.836)	(3.046.758)	+ 101.078	(3.298.160)	+ 251.402

3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat | 76 - 66 |

De geaggregeerde uitzonderlijke opbrengsten en de geaggregeerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit resultaat lag 3.378.906 euro hoger dan in 2015.

Evolutie uitzonderlijke opbrengsten / kosten : · ten opzichte van jaarrekening 2015 · ten opzichte van begroting 2016	codes	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR16-JR15 absolute wijziging	BG - Boekjaar 2016 (eenheden euro)	JR16-BG16 absolute afwijking
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	8.222.086	10.405.440	+ 2.183.354	8.725.886	+ 1.679.554
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	2.560.070	1.364.518	- 1.195.551	427.823	+ 936.695
Uitzonderlijk resultaat (+) / (-)	76/66	5.662.016	9.040.922	+ 3.378.906	8.298.063	+ 742.859

3.2.6 De geaggregeerde winst van het boekjaar | 70/66 |

De geaggregeerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2016 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 25.899.909 euro. Het positief bedrijfsresultaat was de basis van deze winst van het boekjaar. Het positieve uitzonderlijk resultaat van 9.040.922 euro droeg ook bij tot de winst van het boekjaar.

De winst van het boekjaar 2016 was gunstiger dan het in de begroting 2016 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2016 een verlies van het boekjaar begroot van -5.928.965 euro. Er is dus een significante afwijking van 31.828.874 euro tussen het in 2016 effectief gerealiseerde resultaat van het boekjaar en het voor 2016 begrote resultaat van het boekjaar. Deze afwijking neemt nog jaarlijks toe.

Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Deze vaststelling bevestigt de conclusie die geformuleerd werd bij de bespreking van het bedrijfsresultaat (zie punt 3.2.3).

Evolutie winst / verlies van het boekjaar : · ten opzichte van jaarrekening 2015 · ten opzichte van begroting 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	BG - Boekjaar	JR16-BG16	
		2015	2016	absolute	2016	absolute	
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	<i>(eenheden euro)</i>	afwijking	
Totale opbrengsten	70/76	871.169.906	904.477.651	+ 33.307.745	888.149.605	+ 16.328.046	
Totale kosten	60/66	861.638.342	878.577.742	+ 16.939.400	894.078.570	- 15.500.828	
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	9.531.564	25.899.909	+ 16.368.345	(5.928.965)	+ 31.828.874

3.3 RESULTATENREKENING: ENKELE KENGETALLEN PER HOGESCHOOL

3.3.1 Bedrijfsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale bedrijfsopbrengsten en van de belangrijkste componenten ervan per hogeschool.

- ◆ Aandeel van de totale bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de geaggregeerde bedrijfsopbrengsten
- ◆ Aandeel van de omzet per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de opbrengst uit wijziging in de voorraad goederen per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de opbrengst uit lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de andere bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool

Bedrijfsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2016

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bedrijfsopbrengsten RR 70/74		Omzet RR 70			Wijziging in de voorraad goederen RR 71			Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies - RR 73			Andere bedrijfsopbrengsten RR 74		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo
Artevelde	77.836.661	8,78 %	73.528.365	8,95 %	94,46 %	0	0,00 %	0,00 %	3.220.800	7,32 %	4,14 %	1.087.497	5,10 %	1,40 %
Erasmus	44.332.261	5,00 %	40.964.381	4,99 %	92,40 %	0	0,00 %	0,00 %	1.463.774	3,33 %	3,30 %	1.904.106	8,93 %	4,30 %
HoGent	102.600.323	11,57 %	93.888.701	11,43 %	91,51 %	0	0,00 %	0,00 %	5.693.871	12,94 %	5,55 %	3.017.751	14,15 %	2,94 %
LUCA	39.087.056	4,41 %	36.954.673	4,50 %	94,54 %	0	0,00 %	0,00 %	1.720.941	3,91 %	4,40 %	411.442	1,93 %	1,05 %
Howest	40.930.852	4,62 %	34.392.171	4,19 %	84,03 %	0	0,00 %	0,00 %	4.252.188	9,67 %	10,39 %	2.286.494	10,72 %	5,59 %
KdG	72.552.248	8,18 %	68.605.321	8,35 %	94,56 %	(51.217)	- 68,25 %	- 0,07 %	3.057.156	6,95 %	4,21 %	940.989	4,41 %	1,30 %
VIVES Noord	27.556.464	3,11 %	25.914.130	3,16 %	94,04 %	425.134	566,48 %	1,54 %	776.968	1,77 %	2,82 %	440.233	2,06 %	1,60 %
TMK	53.403.114	6,02 %	47.932.254	5,84 %	89,76 %	(292.641)	- 389,94 %	- 0,55 %	3.880.311	8,82 %	7,27 %	1.883.191	8,83 %	3,53 %
UCL	59.044.326	6,66 %	54.423.199	6,63 %	92,17 %	0	0,00 %	0,00 %	2.734.179	6,22 %	4,63 %	1.886.948	8,85 %	3,20 %
UCLi	43.797.591	4,94 %	39.746.301	4,84 %	90,75 %	0	0,00 %	0,00 %	3.326.481	7,56 %	7,60 %	724.809	3,40 %	1,65 %
TMMA	50.079.972	5,65 %	45.548.051	5,55 %	90,95 %	111.449	148,50 %	0,22 %	2.740.952	6,23 %	5,47 %	1.679.520	7,87 %	3,35 %
VIVES Zuid	60.978.034	6,88 %	57.691.248	7,03 %	94,61 %	0	0,00 %	0,00 %	2.363.394	5,37 %	3,88 %	923.392	4,33 %	1,51 %
ODISEE	82.562.945	9,31 %	79.117.043	9,63 %	95,83 %	(420.894)	- 560,84 %	- 0,51 %	2.450.818	5,57 %	2,97 %	1.415.978	6,64 %	1,72 %
AP	68.071.671	7,68 %	63.785.580	7,77 %	93,70 %	159.129	212,04 %	0,23 %	2.668.096	6,06 %	3,92 %	1.458.866	6,84 %	2,14 %
PXL	56.157.375	6,33 %	51.597.521	6,28 %	91,88 %	144.089	192,00 %	0,26 %	3.148.503	7,16 %	5,61 %	1.267.262	5,94 %	2,26 %
HZS	7.555.998	0,85 %	7.059.035	0,86 %	93,42 %	0	0,00 %	0,00 %	493.561	1,12 %	6,53 %	3.402	0,02 %	0,05 %
Aggregatie Hs	886.546.892	100,00 %	821.147.974	100,00 %	92,62 %	75.048	100,00 %	0,01 %	43.991.991	100,00 %	4,96 %	21.331.879	100,00 %	2,41 %
Rekenkundig gemiddelde	55.409.181		51.321.748		92,41 %	4.690		0,07 %	2.749.499		5,17 %	1.333.242		2,35 %
Laagste waarde	7.555.998	0,85 %	7.059.035	0,86 %	84,03 %	(420.894)	- 560,84 %	- 0,55 %	493.561	1,12 %	2,82 %	3.402	0,02 %	0,05 %
Hoogste waarde	102.600.323	11,57 %	93.888.701	11,43 %	95,83 %	425.134	566,48 %	1,54 %	5.693.871	12,94 %	10,39 %	3.017.751	14,15 %	5,59 %

3.3.2 Bedrijfskosten

Op de volgende pagina worden de totale bedrijfskosten en de belangrijkste componenten van de bedrijfskosten per hogeschool weergegeven.

- ◆ Aandeel van de totale bedrijfskosten per hogeschool in de geaggregeerde bedrijfskosten
- ◆ Aandeel van de handelsgoederen, grond- en hulpstoffen
- ◆ Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten en op immateriële en materiële vaste activa per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool

Bedrijfskosten per hogeschool - Boekjaar 2016

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bedrijfskosten RR 60/64		Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen - RR 60			Diensten en diverse goederen RR 61			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen - RR 62			Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA - RR 630		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk
Artevelde	73.193.047	8,45 %	348.148	2,13 %	0,48 %	11.344.631	7,25 %	15,50 %	55.887.118	8,98 %	76,36 %	5.495.385	8,03 %	7,51 %
Erasmus	41.949.344	4,84 %	409.713	2,50 %	0,98 %	6.776.686	4,33 %	16,15 %	32.080.777	5,15 %	76,48 %	2.693.262	3,94 %	6,42 %
HoGent	99.119.866	11,44 %	1.529.222	9,34 %	1,54 %	15.132.566	9,66 %	15,27 %	74.474.911	11,97 %	75,14 %	8.566.158	12,52 %	8,64 %
LUCA	41.340.134	4,77 %	156.560	0,96 %	0,38 %	8.151.529	5,21 %	19,72 %	28.420.655	4,57 %	68,75 %	3.689.021	5,39 %	8,92 %
Howest	37.535.640	4,33 %	462.032	2,82 %	1,23 %	6.876.998	4,39 %	18,32 %	27.400.226	4,40 %	73,00 %	2.501.233	3,66 %	6,66 %
KdG	72.285.812	8,34 %	1.492.961	9,12 %	2,07 %	11.033.401	7,05 %	15,26 %	55.434.636	8,91 %	76,69 %	4.168.815	6,09 %	5,77 %
VIVES Noord	28.311.776	3,27 %	872.950	5,33 %	3,08 %	6.049.221	3,86 %	21,37 %	19.274.580	3,10 %	68,08 %	1.861.021	2,72 %	6,57 %
TMK	51.672.396	5,96 %	1.951.735	11,92 %	3,78 %	8.845.788	5,65 %	17,12 %	37.195.123	5,98 %	71,98 %	3.711.018	5,42 %	7,18 %
UCL	58.703.557	6,77 %	1.664.849	10,17 %	2,84 %	10.652.747	6,80 %	18,15 %	41.085.849	6,60 %	69,99 %	4.821.394	7,05 %	8,21 %
UCLi	41.538.248	4,79 %	1.019.150	6,23 %	2,45 %	6.585.434	4,21 %	15,85 %	30.479.101	4,90 %	73,38 %	3.184.153	4,65 %	7,67 %
TMMA	49.029.119	5,66 %	426.876	2,61 %	0,87 %	9.281.478	5,93 %	18,93 %	34.856.572	5,60 %	71,09 %	4.398.467	6,43 %	8,97 %
VIVES Zuid	60.460.878	6,98 %	1.222.665	7,47 %	2,02 %	13.382.868	8,55 %	22,13 %	40.683.273	6,54 %	67,29 %	5.000.035	7,31 %	8,27 %
ODISEE	82.664.462	9,54 %	1.406.720	8,59 %	1,70 %	19.456.062	12,43 %	23,54 %	52.305.234	8,40 %	63,27 %	8.899.754	13,01 %	10,77 %
AP	66.633.610	7,69 %	45.886	0,28 %	0,07 %	12.120.500	7,74 %	18,19 %	48.692.818	7,82 %	73,08 %	5.707.250	8,34 %	8,57 %
PXL	55.073.521	6,35 %	3.361.960	20,54 %	6,10 %	8.617.439	5,50 %	15,65 %	39.699.965	6,38 %	72,09 %	3.327.277	4,86 %	6,04 %
HZS	7.129.737	0,82 %	0	0,00 %	0,00 %	2.269.116	1,45 %	31,83 %	4.450.280	0,71 %	62,42 %	400.198	0,58 %	5,61 %
Aggregatie Hs	866.641.147	100,00 %	16.371.426	100,00 %	1,89 %	156.576.464	100,00 %	18,07 %	622.421.117	100,00 %	71,82 %	68.424.443	100,00 %	7,90 %
Rekenkundig gemiddelde	54.165.072		1.023.214		1,85 %	9.786.029		18,94 %	38.901.320		71,19 %	4.276.528		7,61 %
Laagste waarde	7.129.737	0,82 %	0	0,00 %	0,00 %	2.269.116	1,45 %	15,26 %	4.450.280	0,71 %	62,42 %	400.198	0,58 %	5,61 %
Hoogste waarde	99.119.866	11,44 %	3.361.960	20,54 %	6,10 %	19.456.062	12,43 %	31,83 %	74.474.911	11,97 %	76,69 %	8.899.754	13,01 %	10,77 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Bk = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfskosten RR |60/64| van de hogeschool

3.3.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ Winst/verlies van het boekjaar
- ◆ Bedrijfswinst/verlies
- ◆ Financieel resultaat
- ◆ Uitzonderlijk resultaat

Winst / Verlies van het boekjaar per hogeschool - Boekjaar 2016

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Winst / Verlies van het boekjaar - RR 70/66		Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies RR 70/64			Financieel resultaat RR 75/65			Uitzonderlijk resultaat RR 76/66		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% W/V	Bedrag	% Ag Hs	% W/V	Bedrag	% Ag Hs	% W/V
Artevelde	4.785.863	18,48 %	4.643.614	23,33 %	97,03 %	(256.255)	8,41 %	- 5,35 %	398.503	4,41 %	8,33 %
Erasmus	3.048.064	11,77 %	2.382.918	11,97 %	78,18 %	84.008	- 2,76 %	2,76 %	581.137	6,43 %	19,07 %
HoGent	3.519.079	13,59 %	3.480.457	17,48 %	98,90 %	67.243	- 2,21 %	1,91 %	(28.621)	- 0,32 %	- 0,81 %
LUCA	(2.634.398)	- 10,17 %	(2.253.078)	- 11,32 %	85,53 %	(570.186)	18,71 %	21,64 %	188.866	2,09 %	- 7,17 %
Howest	3.304.295	12,76 %	3.395.213	17,06 %	102,75 %	25.238	- 0,83 %	0,76 %	(116.155)	- 1,28 %	- 3,52 %
KdG	413.385	1,60 %	266.436	1,34 %	64,45 %	(596.173)	19,57 %	- 144,22 %	743.122	8,22 %	179,77 %
VIVES Noord	(1.289.264)	- 4,98 %	(755.313)	- 3,79 %	58,58 %	(470.409)	15,44 %	36,49 %	(63.543)	- 0,70 %	4,93 %
TMK	1.622.032	6,26 %	1.730.718	8,69 %	106,70 %	(111.198)	3,65 %	- 6,86 %	2.512	0,03 %	0,15 %
UCL	1.176.005	4,54 %	340.769	1,71 %	28,98 %	11.794	- 0,39 %	1,00 %	823.442	9,11 %	70,02 %
UCLi	3.304.753	12,76 %	2.259.343	11,35 %	68,37 %	(114.449)	3,76 %	- 3,46 %	1.159.859	12,83 %	35,10 %
TMMA	1.651.524	6,38 %	1.050.853	5,28 %	63,63 %	(822)	0,03 %	- 0,05 %	601.493	6,65 %	36,42 %
VIVES Zuid	556.813	2,15 %	517.157	2,60 %	92,88 %	(40.340)	1,32 %	- 7,24 %	79.997	0,88 %	14,37 %
ODISEE	351.043	1,36 %	(101.517)	- 0,51 %	- 28,92 %	(1.112.366)	36,51 %	- 316,88 %	1.564.927	17,31 %	445,79 %
AP	3.863.858	14,92 %	1.438.061	7,22 %	37,22 %	49.654	- 1,63 %	1,29 %	2.376.143	26,28 %	61,50 %
PXL	1.675.651	6,47 %	1.083.854	5,44 %	64,68 %	1.304	- 0,04 %	0,08 %	590.493	6,53 %	35,24 %
HZS	551.208	2,13 %	426.261	2,14 %	77,33 %	(13.800)	0,45 %	- 2,50 %	138.747	1,53 %	25,17 %
Aggregatie Hs	25.899.909	100,00 %	19.905.745	100,00 %	76,86 %	(3.046.758)	100,00 %	- 11,76 %	9.040.922	100,00 %	34,91 %
Rekenkundig gemiddelde	1.618.744		1.244.109		68,52 %	(190.422)		- 26,29 %	565.058		57,77 %
Laagste waarde	(2.634.398)	- 10,17 %	(2.253.078)	- 11,32 %	- 28,92 %	(1.112.366)	- 2,76 %	- 316,88 %	(116.155)	- 1,28 %	- 7,17 %
Hoogste waarde	4.785.863	18,48 %	4.643.614	23,33 %	106,70 %	84.008	36,51 %	36,49 %	2.376.143	26,28 %	445,79 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% W/V = procentueel aandeel van de rubriek in de winst / verlies van het boekjaar RR |70/66| van de hogeschool

3.4 GEAGGREGEEERDE INVESTERINGEN EN FINANCIERING

3.4.1 Geaggregeerde investeringen

3.4.1.1. Horizontale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute wijziging	relatieve wijziging
		<i>(eenheden euro)</i>			
I. Oprichtingskosten	8002	0	344.000	+ 344.000	JR15 = 0
II. Immateriële vaste activa	802	2.017.294	2.275.861	+ 258.566	+ 12,82 %
III. Materiële vaste activa	816	112.531.635	93.918.393	- 18.613.242	- 16,54 %
A. Terreinen en gebouwen		34.930.989	50.424.397	+ 15.493.408	+ 44,35 %
B. Installaties, machines en uitrusting		22.089.075	21.633.023	- 456.052	- 2,06 %
C. Meubilair en rollend materieel		10.043.674	9.864.124	- 179.550	- 1,79 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		0	379.364	+ 379.364	JR15 = 0
E. Overige materiële vaste activa		1.286.480	1.838.998	+ 552.518	+ 42,95 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		44.181.418	9.778.487	- 34.402.931	- 77,87 %
IV. Financiële vaste activa	836/858	59.661	7.172	- 52.489	- 87,98 %
A. Verbonden entiteiten		0	0	+ 0	
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		1.276	0	- 1.276	- 100,00 %
C. Andere financiële vaste activa		58.385	7.172	- 51.213	- 87,72 %
Bruto investeringen		114.608.591	96.545.426	- 18.063.165	- 15,76 %

De 16 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2016 samen 96.545.426 euro. Dit is een daling met 15,76% t.o.v. het vorige boekjaar.

De rubrieken ‘terreinen en gebouwen’ en ‘activa in aanbouw’ bleven met een nominaal bedrag aan investeringen van 60.202.884 euro de belangrijkste investeringsposten in 2016. De hogescholen hebben dus ook in 2016 hun patrimonium nog uitgebreid. Ten opzichte van vorig jaar zijn de totale investeringen in deze rekeningen evenwel gedaald met 18.909.523 euro.

De investeringen in de rubrieken ‘installaties, machines en uitrusting’ daalden in het jaar 2016 met 2%. De rubriek meubilair en rollend materieel daalde ook met 1,8%.

3.4.1.2. Horizontale analyse: jaarrekening 2005 – jaarrekening 2016

Hierbij vindt u een overzicht van het volume aan investeringen vanaf 2005 tot en met het jaar 2016.

Bruto investeringen (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2005	JR - Boekjaar 2006	JR - Boekjaar 2007	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	JR - Boekjaar 2012	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	344.000
II. Immateriële vaste activa	802	1.658.947	1.611.341	1.404.380	1.810.124	2.131.518	2.148.196	1.352.815	1.776.703	3.091.431	2.502.721	2.017.294	2.275.861
III. Materiële vaste activa	816	59.566.262	72.090.211	125.446.215	145.795.333	165.909.541	88.990.718	69.045.225	90.910.572	83.001.115	115.947.277	112.531.635	93.918.393
A. Terreinen en gebouwen		12.050.142	17.126.798	20.097.562	21.979.341	67.815.994	29.887.810	24.102.685	21.617.864	15.613.116	37.387.440	34.930.989	50.424.397
B. Installaties, machines en uitrusting		16.115.919	17.340.074	16.903.530	23.573.784	19.672.077	25.514.279	19.193.769	17.769.120	17.480.588	18.093.563	22.089.075	21.633.023
C. Meubilair en rollend materieel		6.314.926	5.886.109	6.234.823	10.419.123	8.760.338	9.035.611	7.202.279	7.109.591	8.030.926	6.906.590	10.043.674	9.864.124
D. Leasing en soortgelijke rechten		11.132	23.862	9.714.483	5.166.387	1.470.104	2.274.518	4.476.670	9.675.022	698.677	5.455	0	379.364
E. Overige materiële vaste activa		3.563.080	1.170.276	1.434.782	2.975.682	1.099.901	1.807.619	2.071.511	5.944.684	2.742.808	2.006.189	1.286.480	1.838.998
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		21.511.063	30.543.092	71.061.036	81.681.016	67.091.127	20.470.881	11.998.310	28.794.291	38.434.999	51.548.040	44.181.418	9.778.487
IV. Financiële vaste activa	836/858	524.587	97.194	7.174	35.785	1.276.913	117.369	148.722	270.193	181.742	65.402	59.661	7.172
A. Verbonden entiteiten		501.896	74.924	10.000	0	1.138.000	64.985	120.651	116.555	5.000	0	0	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		0	0	0	18.000	130.086	34.985	12.751	70.480	0	47.100	1.276	0
C. Andere financiële vaste activa		22.691	22.270	(2.826)	17.785	8.827	17.399	15.320	83.158	176.742	18.302	58.385	7.172
Bruto investeringen		61.749.796	73.798.746	126.857.770	147.641.242	169.317.972	91.256.283	70.546.762	92.957.468	86.274.289	118.515.400	114.608.591	96.545.426

3.4.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2016 – begroting 2016

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van de begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
		2016	2016	absolute afwijking	relatieve afwijking
			<i>(eenheden euro)</i>		
I. Oprichtingskosten	8002	344.000	0	+ 344.000	BG = 0
II. Immateriële vaste activa	802	2.275.861	3.823.663	- 1.547.803	- 40,48 %
III. Materiële vaste activa	816	93.918.393	118.671.639	- 24.753.247	- 20,86 %
A. Terreinen en gebouwen		50.424.397	73.185.100	- 22.760.703	- 31,10 %
B. Installaties, machines en uitrusting		21.633.023	32.041.364	- 10.408.342	- 32,48 %
C. Meubilair en rollend materieel		9.864.124	11.131.205	- 1.267.081	- 11,38 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		379.364	381.076	- 1.712	- 0,45 %
E. Overige materiële vaste activa		1.838.998	2.587.603	- 748.605	- 28,93 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		9.778.487	(654.709)	+ 10.433.196	+ 1593,56 %
IV. Financiële vaste activa	836/858	7.172	(130.478)	+ 137.650	+ 105,50 %
A. Verbonden entiteiten		0	0	+ 0	
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		0	0	+ 0	
C. Andere financiële vaste activa		7.172	(130.478)	+ 137.650	+ 105,50 %
Bruto investeringen		96.545.426	122.364.825	- 25.819.399	- 21,10 %

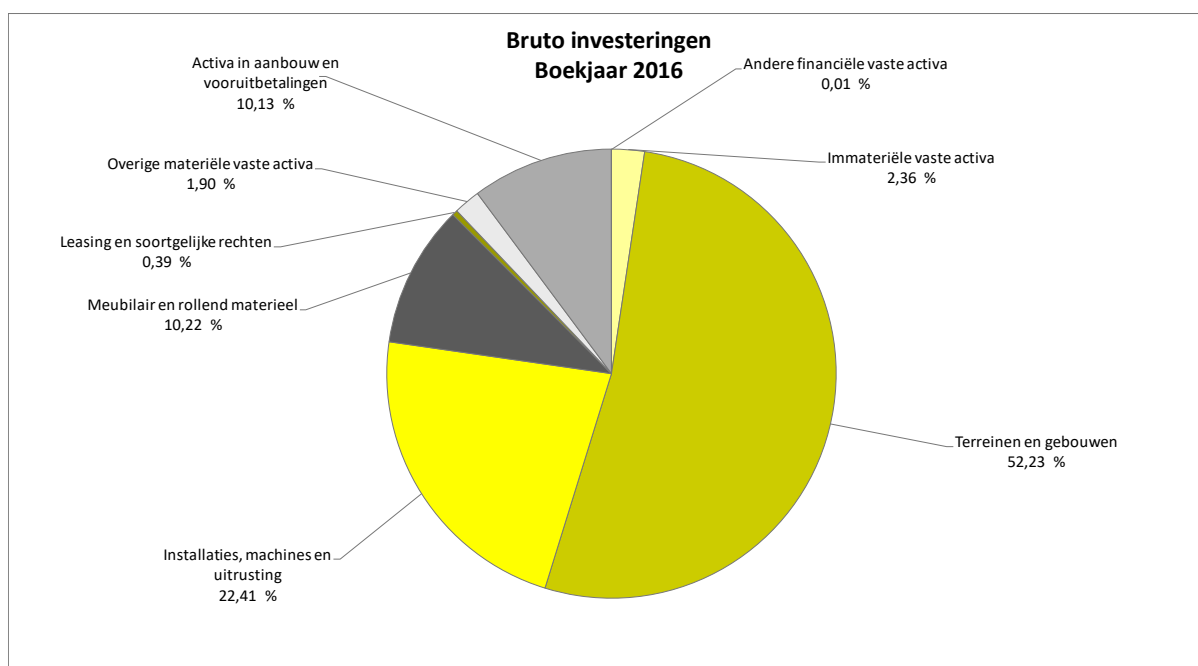
De 16 hogescholen hadden voor het jaar 2016 samen een bedrag aan investeringen begroot van 122.364.825 euro. In realiteit werd er door de hogescholen maar 96.545.426 euro geïnvesteerd (25.819.399 euro minder dan begroot omwille van o.a. vertraging bij de realisatie van projecten).

De belangrijkste posten waar een significante afwijking werd vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2016 en de effectief geboekte bedragen in 2016 betreffen de 'installaties, machines en uitrusting', 'terreinen en gebouwen' en 'activa in aanbouw'.

3.4.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2016

Tijdens het boekjaar 2016 had 64,26% van de investeringen betrekking op onroerende goederen⁴. Het aandeel van de investeringen in 'installaties, machines en uitrusting' bedroeg 22,41%. De investeringen in de algemene rekening 'meubilair en rollend materiaal' bedroeg 10,22% van het totaal bedrag aan investeringen in 2016. Voor het tweede jaar op rij is het gedeelte van de onroerende goederen afgenomen.

⁴ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in 'Terreinen en gebouwen', 'Overige materiële vaste activa' en 'Activa in aanbouw en vooruitbetaling'.

3.4.2 Financiering van de investeringen: analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2015 - jaarrekening 2016 - begroting 2016

Het investeringsvolume lag in 2016 lager dan in 2015. Er dienden dan ook wat minder investeringen gefinancierd te worden. De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2016 meer investeringen met vreemd vermogen (40,78%) t.o.v. het vorig boekjaar 2015 (23,50%). Het niveau van de investeringen gefinancierd met vreemd vermogen benaderde in 2016 het investeringsvolume gefinancierd met eigen middelen (42,10%). In 2015 werd nog 63,38% van de investeringen gefinancierd met eigen middelen. 17,12% van de investeringen werd tijdens het boekjaar 2016 met kapitaalsubsidies gefinancierd.

In 2016 namen de hogescholen voor 12,4 milj. meer leningen op dan in het vorige boekjaar.

Evolutie financiering : ten opzichte van jaarrekening 2015	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
	2015	2016	absolute wijziging	relatieve wijziging
	<i>(eenheden euro)</i>			
I. Eigen middelen	72.635.380	40.643.093	- 31.992.287	- 44,05 %
II. Vreemde middelen	26.927.519	39.374.439	+ 12.446.921	+ 46,22 %
III. Kapitaalsubsidies	15.045.692	16.527.894	+ 1.482.202	+ 9,85 %
IV. Andere	0	0	+ 0	
Financiering	114.608.590	96.545.426	- 18.063.164	- 15,76 %

3.5 INVESTERINGEN EN FINANCIERINGSMIDDELEN: ENKELE KENGETALLEN PER HOGESCHOOL

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

Bruto investeringen en financiering per hogeschool - Boekjaar 2016

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bruto investeringen		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv
Artevelde	4.245.326	4,40 %	3.367.097	8,28 %	79,31 %	379.364	0,96 %	8,94 %	498.865	3,02 %	11,75 %
Erasmus	2.067.846	2,14 %	1.738.469	4,28 %	84,07 %	0	0,00 %	0,00 %	329.377	1,99 %	15,93 %
HoGent	8.374.081	8,67 %	3.925.282	9,66 %	46,87 %	798.406	2,03 %	9,53 %	3.650.393	22,09 %	43,59 %
LUCA	2.038.970	2,11 %	745.261	1,83 %	36,55 %	0	0,00 %	0,00 %	1.293.709	7,83 %	63,45 %
Howest	7.937.507	8,22 %	(1.010.682)	- 2,49 %	- 12,73 %	6.805.000	17,28 %	85,73 %	2.143.189	12,97 %	27,00 %
KdG	31.162.078	32,28 %	5.289.113	13,01 %	16,97 %	23.786.532	60,41 %	76,33 %	2.086.433	12,62 %	6,70 %
VIVES Noord	1.291.780	1,34 %	1.291.780	3,18 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
TMK	4.151.039	4,30 %	2.775.061	6,83 %	66,85 %	0	0,00 %	0,00 %	1.375.977	8,33 %	33,15 %
UCL	9.960.991	10,32 %	9.960.991	24,51 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
UCLi	976.859	1,01 %	976.858	2,40 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
TMMA	1.046.681	1,08 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	1.046.681	6,33 %	100,00 %
VIVES Zuid	6.811.823	7,06 %	1.554.246	3,82 %	22,82 %	4.605.138	11,70 %	67,61 %	652.439	3,95 %	9,58 %
ODISEE	10.856.107	11,24 %	7.856.107	19,33 %	72,37 %	3.000.000	7,62 %	27,63 %	0	0,00 %	0,00 %
AP	2.744.207	2,84 %	227.909	0,56 %	8,31 %	0	0,00 %	0,00 %	2.516.298	15,22 %	91,69 %
PXL	2.602.504	2,70 %	1.842.533	4,53 %	70,80 %	0	0,00 %	0,00 %	759.972	4,60 %	29,20 %
HZS	277.627	0,29 %	103.067	0,25 %	37,12 %	0	0,00 %	0,00 %	174.561	1,06 %	62,88 %
Aggregatie Hs	96.545.426	100,00 %	40.643.093	100,00 %	42,10 %	39.374.439	100,00 %	40,78 %	16.527.894	100,00 %	17,12 %
Rekenkundig gemiddelde	6.034.089		2.540.193		51,83 %	2.460.902		17,24 %	1.032.993		30,93 %
Laagste waarde	277.627	0,29 %	(1.010.682)	- 2,49 %	- 12,73 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Hoogste waarde	31.162.078	32,28 %	9.960.991	24,51 %	100,00 %	23.786.532	60,41 %	85,73 %	3.650.393	22,09 %	100,00 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Inv = procentueel aandeel van de rubriek in de bruto investeringen van de hogeschool

3.6 GEAGGREGEERDE BALANS

De balansgegevens uit de jaarrekening 2015 en 2016 van de 16 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeerden als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geaggregeerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (inzonderheid wat betreft de onroerende goederen);
- de waardering van deze onroerende goederen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;
- de bepaling van de waarde van de fondsen van de vereniging gebeurde op uiteenlopende wijze.

BALANS NA WINSTVERDELING

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	BG - Boekjaar 2016
<i>(eenheden euro)</i>				
VASTE ACTIVA	20/28	1.039.566.341	1.064.203.931	1.090.221.931
I. Oprichtingskosten	20	0	344.000	0
II. Immateriële vaste activa	21	3.015.291	3.072.324	4.172.405
III. Materiële vaste activa	22/27	1.035.352.196	1.059.678.265	1.084.971.891
A. Terreinen en gebouwen	22	851.738.679	904.179.737	873.611.743
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	767.896.680	823.567.002	836.362.529
2. Overige	22/92	83.841.999	80.612.735	37.249.214
B. Installaties, machines en uitrusting	23	60.128.587	59.670.272	70.798.803
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	58.915.226	57.961.720	69.689.561
2. Overige	232	1.213.361	1.708.552	1.109.242
C. Meubilair en rollend materieel	24	24.319.570	25.321.942	25.800.721
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	24.319.570	25.321.942	25.800.721
2. Overige	242	0	0	0
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	22.646.413	21.606.841	68.978.247
E. Overige materiële vaste activa	26	34.930.512	32.809.362	34.837.357
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	23.598.151	22.999.955	24.037.114
2. Overige	262	11.332.361	9.809.407	10.800.243
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	41.588.435	16.090.111	10.945.020
IV. Financiële vaste activa	28	1.198.854	1.109.342	1.077.634
A. Verbonden entiteiten	280/1	65.000	65.000	90.200
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	65.000	65.000	90.200
2. Vorderingen	281	0	0	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	281.792	266.612	256.316
1. Deelnemingen	282	281.792	266.612	256.316
2. Vorderingen	283	0	0	0
C. Andere financiële vaste activa	284/8	852.062	777.730	731.118
1. Aandelen	284	528.460	454.738	541.972
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	323.602	322.992	189.146
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	452.230.751	478.106.885	387.845.306
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.651.366	3.174.034	2.723.016
A. Handelsvorderingen	290	335.599	424.793	289.974
B. Overige vorderingen	291	2.315.767	2.749.241	2.433.042
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	2.115.767	1.085.000	1.613.767
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	4.461.978	5.184.949	4.329.164
A. Voorraden	30/36	639.734	619.167	650.825
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	67.813	86.475	114.361
2. Goederen in bewerking	32	0	0	0
3. Gereed product	33	0	0	0
4. Handelsgoederen	34	571.920	532.693	536.465
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0	0	0
6. Vooruitbetalingen	36	0	0	0
B. Bestellingen in uitvoering	37	3.822.244	4.565.781	3.678.339
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	103.137.536	98.193.309	94.574.508
A. Handelsvorderingen	40	74.634.712	67.465.295	68.425.182
B. Overige vorderingen	41	28.502.823	30.728.014	26.149.326
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	1.991.087	4.487.995	8.866.462
VIII. Geldbeleggingen	50/53	181.562.050	170.211.355	152.161.190
IX. Liquide middelen	54/58	151.118.805	193.098.232	126.191.023
X. Overlopende rekeningen	490/1	9.299.016	8.245.007	7.866.405
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.491.797.092	1.542.310.816	1.478.067.236

BALANS NA WINSTVERDELING

PASSIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2015	2016	2016
EIGEN VERMOGEN	10/15	991.037.383	1.018.413.446	977.358.486
I. Fondsen van de vereniging	10	113.314.703	113.192.755	115.084.300
A. Beginvermogen	100	88.120.044	88.120.044	96.850.640
B. Permanente financiering	101	25.194.659	25.072.711	18.233.660
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.139.610	87.139.610	87.139.610
IV. Bestemde fondsen	13	226.254.923	239.712.514	216.949.075
V. Overgedragen winst	140	309.016.168	320.647.295	302.909.638
Overgedragen verlies	(-) 141	(1.114.961)	0	(803.772)
VI. Kapitaalsubsidies	15	256.426.940	257.721.272	256.079.634
VOORZIENINGEN	16	12.070.326	12.700.664	10.613.016
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	12.070.326	12.700.664	10.613.016
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	21.586	1.155.581	13.833
2. Belastingen	161	0	0	0
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	8.924.996	9.208.935	7.537.335
4. Overige risico's en kosten	163/5	3.123.744	2.336.149	3.061.848
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	0
SCHULDEN	17/49	488.689.384	511.196.708	490.095.733
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	301.776.453	301.975.506	305.255.600
A. Financiële schulden	170/4	301.767.860	301.966.419	305.239.622
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	35.000.000	41.340.000	32.000.000
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	12.569.325	7.737.322	12.036.573
4. Kredietinstellingen	173	247.606.695	246.831.204	256.545.157
5. Overige leningen	174	6.591.840	6.057.894	4.657.892
B. Handelsschulden	175	0	0	0
1. Leveranciers	1750	0	0	0
2. Te betalen wissels	1751	0	0	0
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0	0	0
D. Andere schulden	179	8.593	9.086	15.978
1. Rentedragend	1790	0	0	0
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0	0	0
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	8.593	9.086	15.978
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	110.321.139	116.684.815	110.403.660
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	17.018.222	25.316.732	20.312.469
B. Financiële schulden	43	1.770.544	327.207	925.125
1. Kredietinstellingen	430/8	1.770.544	327.207	925.125
2. Overige leningen	439	0	0	0
C. Handelsschulden	44	37.843.601	37.493.604	33.752.278
1. Leveranciers	440/4	37.843.601	37.491.105	33.752.278
2. Te betalen wissels	441	0	2.499	0
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	10.027.661	8.445.989	8.928.313
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	34.955.462	35.354.581	38.734.889
1. Belastingen	450/3	2.612.227	1.809.110	2.544.600
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	32.343.234	33.545.471	36.190.289
F. Andere schulden	48	8.705.649	9.746.701	7.750.586
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	4.121.061	4.110.735	2.437.822
2. Rentedragend	4890	1.983.499	1.722.264	10.000
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	2.601.089	3.913.703	5.302.763
X. Overlopende rekeningen	492/3	76.591.792	92.536.388	74.436.473
Correctie wegens afrondingsverschillen		(1)	(2)	1
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.491.797.092	1.542.310.816	1.478.067.236

3.6.1 Activa

3.6.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016 - begroting 2016

Evolutie balans - ACTIVA : ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	wijziging
VASTE ACTIVA	20/28	1.039.566.341	1.064.203.931	+ 24.637.591	+ 2,37 %
I. Oprichtingskosten	20	0	344.000	+ 344.000	JR15 = 0
II. Immateriële vaste activa	21	3.015.291	3.072.324	+ 57.033	+ 1,89 %
III. Materiële vaste activa	22/27	1.035.352.196	1.059.678.265	+ 24.326.070	+ 2,35 %
IV. Financiële vaste activa	28	1.198.854	1.109.342	- 89.512	- 7,47 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	452.230.751	478.106.885	+ 25.876.134	+ 5,72 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.651.366	3.174.034	+ 522.668	+ 19,71 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	4.461.978	5.184.949	+ 722.970	+ 16,20 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	103.137.536	98.193.309	- 4.944.227	- 4,79 %
VIII Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/58	332.680.855	363.309.587	+ 30.628.732	+ 9,21 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	9.299.016	8.245.007	- 1.054.009	- 11,33 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.491.797.092	1.542.310.816	+ 50.513.724	+ 3,39 %

Het balanstotaal steeg tijdens het boekjaar 2016 van 1.491.797.092 euro naar 1.542.310.816 euro met 3,39%.

De geaggregeerde vaste activa bedroegen 1.064.203.931 euro per einde 2016 (+24.637.591 euro), de geaggregeerde vlottende activa bedroegen 478.106.885 euro (+25.876.134 euro). De stijging van de vaste activa heeft te maken met het investeringsvolume in het jaar 2016. In 2016 werden er opnieuw investeringsinspanningen geleverd door de sector. De stijging van de vaste activa situeerde zich in hoofdzaak bij de rubrieken 'activa in aanbouw' en 'terreinen en gebouwen' onder de materiële vaste activa.

De geaggregeerde vlottende activa stegen tijdens het boekjaar 2016 met 5,72%. Deze stijging kwam grotendeels voort uit de toename van de 'geldbeleggingen en liquide middelen'. Deze post bedroeg 363.309.587 euro per 31 december 2016.

Evolutie balans - ACTIVA : ten opzichte van begroting 2016	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
		2016	2016	absolute	relatieve
			(eenheden euro)	afwijking	afwijking
VASTE ACTIVA	20/28	1.064.203.931	1.090.221.931	- 26.017.999	- 2,39 %
I. Oprichtingskosten	20	344.000	0	+ 344.000	BG = 0
II. Immateriële vaste activa	21	3.072.324	4.172.405	- 1.100.081	- 26,37 %
III. Materiële vaste activa	22/27	1.059.678.265	1.084.971.891	- 25.293.626	- 2,33 %
IV. Financiële vaste activa	28	1.109.342	1.077.634	+ 31.707	+ 2,94 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	478.106.885	387.845.306	+ 90.261.580	+ 23,27 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	3.174.034	2.723.016	+ 451.018	+ 16,56 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	5.184.949	4.329.164	+ 855.785	+ 19,77 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	98.193.309	94.574.508	+ 3.618.801	+ 3,83 %
VIII Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/58	363.309.587	278.352.213	+ 84.957.374	+ 30,52 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	8.245.007	7.866.405	+ 378.602	+ 4,81 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.542.310.816	1.478.067.236	+ 64.243.580	+ 4,35 %

In de begroting 2016 stellen we bij de vaste activa een overschatting vast van 2,39%. Deze overschatting situeerde zich in absolute termen hoofdzakelijk bij de rubriek materiële vaste activa. De vlottende activa overschreden daarentegen het gebudgetteerde bedrag met 23,27%. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze som lag in realiteit 84.957.374 euro hoger dan oorspronkelijk begroot.

3.6.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2015, jaarrekening 2016 en begroting 2016

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal met als doel zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

Uit het overzicht op de volgende pagina blijkt dat de structuur van de activa op het niveau van de hoofdruubrieken (*vaste* versus *vlottende* activa) in 2016 ongeveer gelijk gebleven is ten opzichte van de jaarrekening 2015.

De begrote balansstructuur 2016 week wat af van wat effectief in 2016 gerealiseerd werd. In de begroting 2016 werd een groter aandeel voor de vaste activa voorzien dan dat er werd behaald. Het feit dat niet alle begrote investeringen voor 2016 werden uitgevoerd is hiervoor de verklaring. De vlottende activa liggen in realiteit 4,76% hoger dan begroot. Dit is vooral te verklaren door de som van de geldbeleggingen en liquide middelen. In realiteit lag deze som 84.957.374 EUR hoger dan initieel begroot per 31 december 2016 (zie de tabel hierboven).

BALANS - Verticale analyse activa

ACTIVA (% aandeel in balanstotaal)	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
		2015	2016	2016
VASTE ACTIVA	20/28	69,69 %	69,00 %	73,76 %
I. Oprichtingskosten	20	0,00 %	0,02 %	0,00 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,20 %	0,20 %	0,28 %
III. Materiële vaste activa	22/27	69,40 %	68,71 %	73,40 %
A. Terreinen en gebouwen	22	57,09 %	58,63 %	59,11 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	51,47 %	53,40 %	56,58 %
2. Overige	22/92	5,62 %	5,23 %	2,52 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	4,03 %	3,87 %	4,79 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	3,95 %	3,76 %	4,71 %
2. Overige	232	0,08 %	0,11 %	0,08 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	1,63 %	1,64 %	1,75 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	1,63 %	1,64 %	1,75 %
2. Overige	242	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	1,52 %	1,40 %	4,67 %
E. Overige materiële vaste activa	26	2,34 %	2,13 %	2,36 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	1,58 %	1,49 %	1,63 %
2. Overige	262	0,76 %	0,64 %	0,73 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	2,79 %	1,04 %	0,74 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,08 %	0,07 %	0,07 %
A. Verbonden entiteiten	280/1	0,00 %	0,00 %	0,01 %
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	0,00 %	0,00 %	0,01 %
2. Vorderingen	281	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	0,02 %	0,02 %	0,02 %
1. Deelnemingen	282	0,02 %	0,02 %	0,02 %
2. Vorderingen	283	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Andere financiële vaste activa	284/8	0,06 %	0,05 %	0,05 %
1. Aandelen	284	0,04 %	0,03 %	0,04 %
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	0,02 %	0,02 %	0,01 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	30,31 %	31,00 %	26,24 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	0,18 %	0,21 %	0,18 %
A. Handelsvorderingen	290	0,02 %	0,03 %	0,02 %
B. Overige vorderingen	291	0,16 %	0,18 %	0,16 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0,14 %	0,07 %	0,11 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	0,30 %	0,34 %	0,29 %
A. Voorraden	30/36	0,04 %	0,04 %	0,04 %
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	0,00 %	0,01 %	0,01 %
2. Goederen in bewerking	32	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Gereed product	33	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4. Handelsgoederen	34	0,04 %	0,03 %	0,04 %
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6. Vooruitbetalingen	36	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Bestellingen in uitvoering	37	0,26 %	0,30 %	0,25 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	6,91 %	6,37 %	6,40 %
A. Handelsvorderingen	40	5,00 %	4,37 %	4,63 %
B. Overige vorderingen	41	1,91 %	1,99 %	1,77 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	0,13 %	0,29 %	0,60 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	12,17 %	11,04 %	10,29 %
IX. Liquide middelen	54/58	10,13 %	12,52 %	8,54 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	0,62 %	0,53 %	0,53 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.491.797.092	1.542.310.816	1.478.067.236

3.6.2 Passiva

3.6.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2015 – jaarrekening 2016 - begroting 2016

Evolutie balans - PASSIVA : ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
EIGEN VERMOGEN	10/15	991.037.383	1.018.413.446	+ 27.376.063	+ 2,76 %
I. Fondsen van de vereniging	10	113.314.703	113.192.755	- 121.948	- 0,11 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.139.610	87.139.610	- 0	- 0,00 %
IV. Bestemde fondsen	13	226.254.923	239.712.514	+ 13.457.591	+ 5,95 %
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	307.901.207	320.647.295	+ 12.746.089	+ 4,14 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	256.426.940	257.721.272	+ 1.294.332	+ 0,50 %
VOORZIENINGEN	16	12.070.326	12.700.664	+ 630.338	+ 5,22 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	12.070.326	12.700.664	+ 630.338	+ 5,22 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0	
SCHULDEN	17/49	488.689.384	511.196.708	+ 22.507.324	+ 4,61 %
VIII Schulden op meer dan één jaar	17	301.776.453	301.975.506	+ 199.052	+ 0,07 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	110.321.139	116.684.815	+ 6.363.676	+ 5,77 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	76.591.792	92.536.388	+ 15.944.596	+ 20,82 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.491.797.092	1.542.310.816	+ 50.513.724	+ 3,39 %

Evolutie balans - PASSIVA : ten opzichte van de begroting 2016	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
		2016	2016	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
EIGEN VERMOGEN	10/15	1.018.413.446	977.358.486	+ 41.054.960	+ 4,20 %
I. Fondsen van de vereniging	10	113.192.755	115.084.300	- 1.891.545	- 1,64 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.139.610	87.139.610	+ 0	+ 0,00 %
IV. Bestemde fondsen	13	239.712.514	216.949.075	+ 22.763.439	+ 10,49 %
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	320.647.295	302.105.867	+ 18.541.428	+ 6,14 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	257.721.272	256.079.634	+ 1.641.638	+ 0,64 %
VOORZIENINGEN	16	12.700.664	10.613.016	+ 2.087.648	+ 19,67 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	12.700.664	10.613.016	+ 2.087.648	+ 19,67 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0	
SCHULDEN	17/49	511.196.708	490.095.733	+ 21.100.975	+ 4,31 %
VIII Schulden op meer dan één jaar	17	301.975.506	305.255.600	- 3.280.094	- 1,07 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	116.684.815	110.403.660	+ 6.281.155	+ 5,69 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	92.536.388	74.436.473	+ 18.099.915	+ 24,32 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.542.310.816	1.478.067.236	+ 64.243.580	+ 4,35 %

Het balanstotaal per 31.12.2016 bedroeg 1.542.310.816 euro. De groei van de rekeningen 'overgedragen winst' en 'bestemde fondsen' was onder andere het gevolg van de winst die de sector heeft gerealiseerd eind 2016. De schulden stegen in 2016 met 4,61% ten opzichte van 2015.

3.6.2.2 Verticale analyse: jaarrekening 2015, jaarrekening 2016 en begroting 2016

De structuuranalyse van de passiva toont weinig verschuivingen ten opzichte van de jaarrekening 2015 en de begroting 2016.

BALANS - Verticale analyse passiva

PASSIVA (% aandeel in balanstotaal)	codes	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	BG - Boekjaar 2016
EIGEN VERMOGEN	10/15	66,43 %	66,03 %	66,12 %
I. Fondsen van de vereniging	10	7,60 %	7,34 %	7,79 %
A. Beginvermogen	100	5,91 %	5,71 %	6,55 %
B. Permanente financiering	101	1,69 %	1,63 %	1,23 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	5,84 %	5,65 %	5,90 %
IV. Bestemde fondsen	13	15,17 %	15,54 %	14,68 %
V. Overgedragen winst	140	20,71 %	20,79 %	20,49 %
Overgedragen verlies	(-) 141	- 0,07 %	0,00 %	- 0,05 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	17,19 %	16,71 %	17,33 %
VOORZIENINGEN	16	0,81 %	0,82 %	0,72 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	0,81 %	0,82 %	0,72 %
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0,00 %	0,07 %	0,00 %
2. Belastingen	161	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	0,60 %	0,60 %	0,51 %
4. Overige risico's en kosten	163/5	0,21 %	0,15 %	0,21 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0,00 %	0,00 %	0,00 %
SCHULDEN	17/49	32,76 %	33,14 %	33,16 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	20,23 %	19,58 %	20,65 %
A. Financiële schulden	170/4	20,23 %	19,58 %	20,65 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	2,35 %	2,68 %	2,16 %
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	0,84 %	0,50 %	0,81 %
4. Kredietinstellingen	173	16,60 %	16,00 %	17,36 %
5. Overige leningen	174	0,44 %	0,39 %	0,32 %
B. Handelsschulden	175	0,00 %	0,00 %	0,00 %
1. Leveranciers	1750	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Te betalen wissels	1751	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Andere schulden	179	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	0,00 %	0,00 %	0,00 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	7,40 %	7,57 %	7,47 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	1,14 %	1,64 %	1,37 %
B. Financiële schulden	43	0,12 %	0,02 %	0,06 %
1. Kredietinstellingen	430/8	0,12 %	0,02 %	0,06 %
2. Overige leningen	439	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Handelsschulden	44	2,54 %	2,43 %	2,28 %
1. Leveranciers	440/4	2,54 %	2,43 %	2,28 %
2. Te betalen wissels	441	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	0,67 %	0,55 %	0,60 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	2,34 %	2,29 %	2,62 %
1. Belastingen	450/3	0,18 %	0,12 %	0,17 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	2,17 %	2,18 %	2,45 %
F. Andere schulden	48	0,58 %	0,63 %	0,52 %
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	0,28 %	0,27 %	0,16 %
2. Rentedragend	4890	0,13 %	0,11 %	0,00 %
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	0,17 %	0,25 %	0,36 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	5,13 %	6,00 %	5,04 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.491.797.092	1.542.310.816	1.478.067.236

3.7 GEAGGREGEERDE CASHFLOW

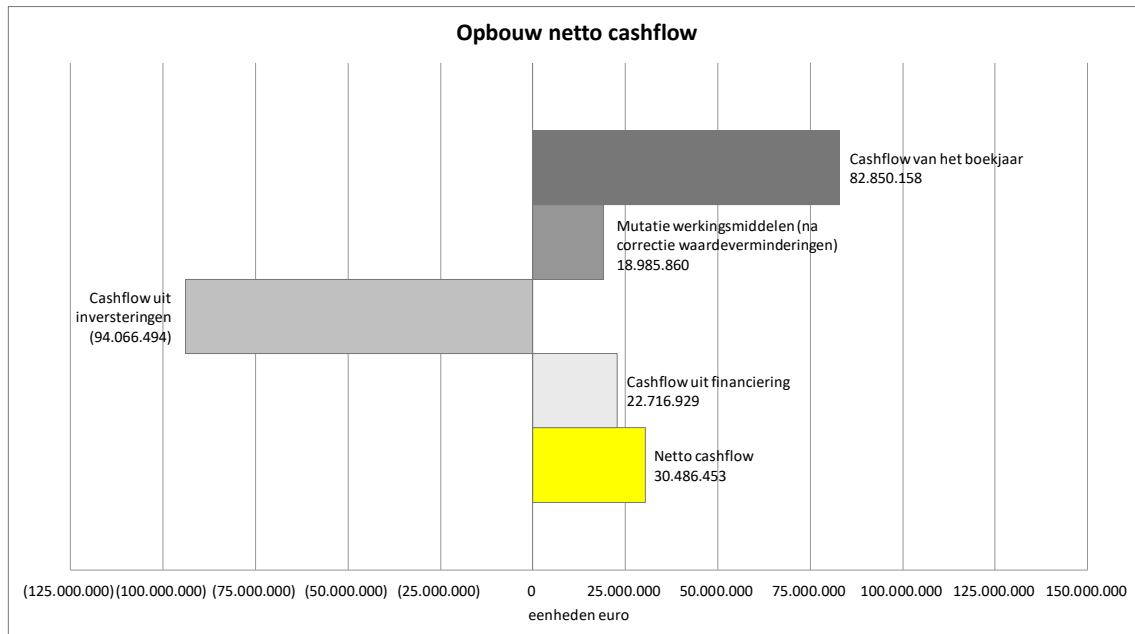
Bij de bespreking van de geaggregeerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de geaggregeerde balans werd de liquiditeitspositie (som van de geldbeleggingen en de liquide middelen) op 31 december van boekjaar 2016 weergegeven. De cashflowanalyse⁵ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen en verschaft zo een verklaring voor de mutatie in de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

Cashflow	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2014	2015	2016
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - CASHFLOW			
Winst/Verlies van het boekjaar (+/-)	24.427.123	9.531.564	25.899.909
+ Afschrijvingen (+)	61.280.808	67.481.591	68.430.332
+ Overige niet-kaskosten (+)	413.858	523.372	1.405.410
- Niet-kasopbrengsten (+)	13.486.182	14.289.938	12.885.492
(+ -) Cashflow van het boekjaar (1)	72.635.607	63.246.590	82.850.158
(+ -) Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	20.283.206	13.721.643	18.985.860
- Investerings (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar) (+)			
+ Desinvesteringen (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar) (+)			
(+ -) Netto-investeringen (3)	(128.690.396)	(99.732.779)	(94.066.494)
+ Nieuwe leningen (+)			
- Aflossingen (+)			
(+ -) Netto-ontleningen (4)	22.148.790	24.759.013	8.497.562
(+ -) Overige (o.a. kapitaalsubsidies) (5)	9.909.693	12.805.540	14.219.368
(+ -) Netto cashflow (6) = (1) + (2) + (3) + (4) + (5)	(3.713.100)	14.800.006	30.486.453
Geldbelegging + Liquide middelen begin periode (7)	319.395.657	317.880.854	332.823.132
Geldbelegging + Liquide middelen einde periode (6) + (7)	315.682.557	332.680.860	363.309.585
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN			
<u>Situatie einde vorige periode</u>			
Vlottende activa (+)	498.045.057	455.306.871	452.373.028
- Vorderingen op méér dan één jaar (+)	1.587.860	3.080.616	2.651.366
- Geldbeleggingen + Liquide middelen (+)	319.395.657	317.880.854	332.823.132
+ eventuele correctie voor kaskrediet (+)	0	0	0
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen) (+)	164.057.162	115.164.216	93.302.917
- Overlopende rekeningen passief (+)	48.791.706	58.118.826	76.591.792
Werkingsmiddelen einde vorige periode (a)	(35.787.329)	(38.937.640)	(52.996.179)
<u>Situatie einde periode</u>			
Vlottende activa (+)	454.751.788	452.230.751	478.106.885
- Vorderingen op méér dan één jaar (+)	3.080.616	2.651.366	3.174.034
- Geldbeleggingen + Liquide middelen (+)	315.682.555	332.680.855	363.309.587
+ eventuele correctie voor kaskrediet (+)	0	0	0
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen) (+)	115.053.198	93.302.917	91.368.083
- Overlopende rekeningen passief (+)	77.382.969	76.591.792	92.536.388
Werkingsmiddelen einde periode (b)	(56.447.549)	(52.996.179)	(72.281.207)
Mutatie werkmiddelen (vóór correctie waardeverminderingen) = (a) - (b)	20.660.220	14.058.539	19.285.028
- Waardeverminderingen op voorraden en werkmiddelen (+)	251.697	331.169	285.088
- Waardeverminderingen op vlottende activa, andere dan hierboven bedoel (+)	125.318	5.728	14.079
Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	20.283.206	13.721.643	18.985.860

⁵ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

3.7.1 Geaggregeerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2016

In volgend schema worden de componenten in de berekening van de netto cashflow ingedeeld naargelang ze een bron of aanwending van geldmiddelen uitmaakten

Een eerste element in de berekening van de netto casflow is de bepaling van de *cashflow van het boekjaar*. Het basisbestanddeel hiervan is het geaggregeerde resultaat van het boekjaar. Dit resultaat lag in 2016 afgerond 16,4 Mio euro hoger dan het vorig boekjaar 2015. Dit wordt vervolgens gecorrigeerd voor de niet-kaskosten omdat deze het resultaat van het boekjaar verkleinen zonder dat hiervoor liquiditeiten dienden te worden aangewend. De bijdrage van de afschrijvingen tot de cashflow van het boekjaar was in 2016 hoger dan in 2015. Vervolgens worden de niet-kasopbrengsten in mindering gebracht. Deze opbrengsten vloeien in hoofdzaak voort uit een toerekening van voorheen ontvangen kapitaalsubsidies en verhogen het resultaat van het boekjaar zonder dat er in het lopende boekjaar geldstromen tegenover staan. Per saldo betekende de cashflow van het boekjaar dan ook een belangrijke financieringsbron (+82.850.158 euro).

De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormde in het boekjaar 2016 een financieringsbron ter waarde van 18.985.860 euro.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholelen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, enz.... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2016 101.836.018 euro aan financiële middelen gegenereerd. Dit was voldoende om de financieringsbehoeften uit de investeringen (94.066.494 euro) van de sector integraal te dekken. De investeringen werden gefinancierd met eigen middelen, opname van kapitaalsubsidies en opname van nieuw vreemd vermogen.

De sector realiseerde over het boekjaar 2016 een positieve netto cashflow ter waarde van 30.486.453 euro. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot afgerond 363,3 miljoen euro. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie is goed.

3.8 FINANCIËLE RATIO'S

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen.

3.8.1 Overzicht van de geaggregeerde financiële ratio's

Financiële ratio's - Liquiditeitsratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Netto werkingmiddelen (in eenheden euro)	287.637.672	325.381.645	343.442.496
Quick ratio	2,89	3,90	3,88
Liquiditeit van de werkingsschulden (in aantal dagen)	94 dagen	83 dagen	79 dagen

Financiële ratio's - Solvabiliteitsratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Graad van financiële onafhankelijkheid	66,46 %	66,43 %	66,03 %
Algemene schuldgraad	50,48 %	50,53 %	51,44 %

Financiële ratio's - Resultatenratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Netto marge (1)	2,40 %	0,82 %	2,25 %
T Bedrijfswinst/-verlies	20.327.232	7.017.384	19.905.745
N Bedrijfsopbrengsten	845.418.690	855.027.071	886.546.892
Netto marge (2)	2,33 %	0,45 %	1,90 %
T Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	19.668.378	3.869.548	16.858.987
N Bedrijfsopbrengsten	845.418.690	855.027.071	886.546.892
Netto marge (3)	2,89 %	1,11 %	2,92 %
T Winst/Verlies van het boekjaar	24.427.123	9.531.564	25.899.909
N Bedrijfsopbrengsten	845.418.690	855.027.071	886.546.892

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de drie luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt voor de gehele sector een geaggregeerde ratio en het rekenkundige gemiddelde van alle individuele ratio's berekend. Tevens wordt per jaar weergegeven wat de laagste waarde en hoogste waarde is gerealiseerd door een individuele hogeschool.

3.8.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de kortetermijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden, ...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden

3.8.2.1 Netto-werkingsmiddelen

Deze ratio is een gecorrigeerde berekening van het nettobedrijfskapitaal dat gedefinieerd wordt als volgt:

nettobedrijfskapitaal = beperkte vlottende activa min vreemd vermogen op korte termijn.

De minst liquide middelen, namelijk de rubrieken 'voorraden' en 'over te dragen kosten', worden niet meegerekend in de beperkte vlottende activa. De schulden op korte termijn worden eveneens gecorrigeerd. Bij de berekening van de netto-werkingsmiddelen wordt alleen rekening gehouden met de "cash"-schulden. Zo wordt de pro rata overdracht van de opbrengst uit de studiegelden niet opgenomen in de berekening. Dit is immers geen schuld die dient betaald te worden met de liquiditeiten van de hogeschool.

De geaggregeerde netto-werkingsmiddelen van de 16 hogescholen bedroegen 343.442.496 euro in 2016 ten opzichte van 325.381.645 euro in 2015. Dit betekent een stijging met 18.060.851 euro. De globale hogeschoolsector beschikte in 2016 over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnevorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2016 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor alle hogescholen een positief resultaat op.

Netto werkingsmiddelen			
gunstige liquiditeit = positieve netto werkingsmiddelen			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2014	2015	2016
Aggregatie Hs	287.637.672	325.381.645	343.442.496
Rekenkundig gemiddelde	16.919.863	19.140.097	21.465.156
Laagste waarde	(9.224.271)	1.285.263	3.156.110
Hoogste waarde	54.482.616	45.330.345	49.938.820

3.8.2.2 Quick ratio

Bij deze ratio worden de componenten van de netto-werkingsmiddelen relatief uitgedrukt:

beperkte vlottende activa gecorrigeerd voor de minst liquide elementen

het vreemd vermogen op korte termijn gecorrigeerd voor bepaalde schulden

Deze ratio geeft een goede liquiditeitssituatie bij een waarde van minimaal één, d.w.z. dat de beperkte vlottende activa dan groter of gelijk zijn aan het bedrag van de kortetermijnschulden.

Er bleken per einde 2016 voldoende middelen voorhanden om 3,88 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef in 2016 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden werden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2016 was groot, wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kon verschillen.

Quick ratio			
bevredigende liquiditeit = waarde minimaal één			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Aggregatie Hs	2,89	3,90	3,88
Rekenkundig gemiddelde	3,41	4,33	4,39
Laagste waarde	0,70	1,16	1,96
Hoogste waarde	7,95	9,52	9,97

3.8.2.3 Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet⁶ drukt het aantal dagen uit dat de sector krijgt/neemt voor de betaling van zijn werkingsschulden.

Werkingschulden Balans 44 * 365 dagen

 Inkopen inclusief BTW op RR 60 + mutatie Balans op rekening 30 + RR 61

Liquiditeit van de werkingsschulden			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(aantal dagen)	2014	2015	2016
Aggregatie Hs	94	83	79
Rekenkundig gemiddelde	88	76	74
Laagste waarde	40	25	28
Hoogste waarde	285	175	190

⁶ De hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatiegewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden). De balans per 31 december blijft immers een opnamemoment, bij wijze van spreken een "foto" die genomen wordt van de cijfers.

Het aantal dagen leverancierskrediet voor de sector bedroeg 79 in het jaar 2016. De interpretatie van deze ratio is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten, aantasten.

3.8.2.4 Liquiditeit - Overzicht hogescholen

Liquiditeitsratio's

	Netto werkingmiddelen (eenheden euro)			Quick ratio			Liquiditeit van de werkingsschulden (aantal dagen)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Artevelde	9.913.195	13.747.108	17.355.051	2,41	2,99	3,48	69	67	60
Erasmus	42.154.260	45.330.345	48.526.906	7,95	9,52	9,97	96	69	78
HoGent	33.566.129	38.188.029	42.754.954	4,36	4,97	5,64	100	90	87
LUCA	(9.224.271)	16.590.189	17.656.989	0,70	4,72	4,40	54	79	74
Howest	21.845.252	24.225.351	34.801.604	5,97	6,65	8,71	60	67	58
KdG	35.576.461	41.617.771	19.091.561	4,41	4,07	2,29	132	175	190
VIVES Noord	7.467.299	7.939.807	6.639.617	3,80	4,51	3,07	40	25	31
TMK	21.175.647	21.873.633	22.042.517	3,71	3,73	3,88	57	87	64
UCL	9.652.168	10.746.635	9.531.986	2,09	2,11	1,96	72	69	74
UCLi	12.609.718	13.448.191	14.734.956	2,71	3,60	2,44	112	46	71
TMMA	3.303.402	5.596.183	11.206.316	1,42	1,88	3,13	63	61	41
VIVES Zuid	3.793.552	1.285.263	9.826.803	1,34	1,16	2,28	102	56	63
UCLc	3.557.627	3.423.266		3,32	8,39		61	31	
ODISEE	20.515.641	19.200.308	18.108.796	2,40	2,74	2,49	74	83	77
AP	54.482.616	42.724.101	49.938.820	4,59	5,15	5,91	285	148	147
PXL	15.528.702	17.049.283	18.069.509	3,61	3,74	3,94	41	51	37
HZS	1.720.276	2.396.182	3.156.110	3,22	3,70	6,59	75	87	28
Aggregatie Hs	287.637.672	325.381.645	343.442.496	2,89	3,90	3,88	94	83	79
Rekenkundig gemiddelde	16.919.863	19.140.097	21.465.156	3,41	4,33	4,39	88	76	74
Laagste waarde	(9.224.271)	1.285.263	3.156.110	0,70	1,16	1,96	40	25	28
Hoogste waarde	54.482.616	45.330.345	49.938.820	7,95	9,52	9,97	285	175	190

3.8.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van twee belangrijke ratio's: de graad van financiële onafhankelijkheid en de algemene schuldgraad.

3.8.3.1 Graad van financiële onafhankelijkheid

De graad van financiële onafhankelijkheid wordt berekend als de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2016 financierde de globale hogeschoolsector zich voor 66,03% met eigen vermogen. De ratio ligt in lijn met de twee vorige jaren. Uit de geaggregeerde cijfers van 2016 blijkt dat de sector maar voor 33,97% van de middelen afhankelijk was van vreemd vermogen en dus een sterke financiële onafhankelijkheid had.

Graad van financiële onafhankelijkheid			
hoe groter de ratiowaarde, hoe kleiner de afhankelijkheid van vreemd vermogen			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Aggregatie Hs	66,46 %	66,43 %	66,03 %
Rekenkundig gemiddelde	63,51 %	64,87 %	65,10 %
Laagste waarde	40,26 %	44,47 %	43,51 %
Hoogste waarde	84,35 %	83,64 %	84,27 %

3.8.3.2 Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geaggregeerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2016 tegenover elke 100 euro eigen vermogen er 51,44 euro schulden stonden.

Algemene schuldgraad			
hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Aggregatie Hs	50,48 %	50,53 %	51,44 %
Rekenkundig gemiddelde	64,42 %	58,63 %	58,72 %
Laagste waarde	18,56 %	19,56 %	18,67 %
Hoogste waarde	148,39 %	124,89 %	129,85 %

3.8.3.3 Solvabiliteit - Overzicht hogescholen

Solvabiliteitsratio's						
	Graad van financiële onafhankelijkheid			Algemene schuldgraad		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Artevelde	59,31 %	60,80 %	63,23 %	68,61 %	64,48 %	58,16 %
Erasmus	83,56 %	83,64 %	84,27 %	19,67 %	19,56 %	18,67 %
HoGent	81,71 %	81,24 %	81,72 %	22,39 %	23,10 %	22,37 %
LUCA	47,53 %	59,90 %	56,62 %	110,40 %	66,94 %	76,61 %
Howest	84,35 %	71,84 %	63,89 %	18,56 %	39,20 %	56,51 %
KdG	55,61 %	44,47 %	43,51 %	79,81 %	124,89 %	129,85 %
VIVES Noord	56,40 %	56,06 %	54,05 %	77,29 %	78,37 %	85,00 %
TMK	49,89 %	50,65 %	53,82 %	100,46 %	97,44 %	85,82 %
UCL	53,45 %	53,84 %	55,32 %	87,10 %	85,73 %	80,78 %
UCLi	58,03 %	61,32 %	62,03 %	72,32 %	63,08 %	61,22 %
TMMA	76,98 %	77,41 %	79,43 %	29,90 %	29,19 %	25,90 %
VIVES Zuid	60,08 %	64,93 %	58,81 %	66,46 %	54,00 %	70,04 %
UCLc	40,26 %	59,16 %		148,39 %	69,03 %	
ODISEE	57,88 %	59,85 %	58,80 %	72,77 %	67,07 %	70,08 %
AP	70,32 %	72,11 %	72,75 %	42,21 %	38,67 %	37,45 %
PXL	77,73 %	77,35 %	78,75 %	28,66 %	29,28 %	26,99 %
HZS	66,56 %	68,20 %	74,63 %	50,24 %	46,62 %	34,00 %
Aggregatie Hs	66,46 %	66,43 %	66,03 %	50,48 %	50,53 %	51,44 %
Rekenkundig gemiddelde	63,51 %	64,87 %	65,10 %	64,42 %	58,63 %	58,72 %
Laagste waarde	40,26 %	44,47 %	43,51 %	18,56 %	19,56 %	18,67 %
Hoogste waarde	84,35 %	83,64 %	84,27 %	148,39 %	124,89 %	129,85 %

3.8.4 Rentabiliteit

Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruik gemaakt van een drietal ratio's. Bij deze ratio's, de zogenaamde netto-marges, worden de diverse winsten geplaatst t.o.v. de totale bedrijfsopbrengsten.

3.8.4.1 Netto-marges

In de netto-marges wordt de bedrijfswinst of het bedrijfsverlies, de winst of het verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening en de winst of het verlies van het boekjaar gerelateerd aan de totale bedrijfsopbrengsten.

Globaal bekeken lag het rentabiliteitsniveau in 2016 op een goed niveau. De rentabiliteit was hoger dan het vorige boekjaar 2015. De geaggregeerde netto-marges gaven een positief beeld. De basis voor dit positieve resultaat werd gevormd door de bedrijfswinst (netto-marge 1). De financiële verrichtingen leverden een negatieve bijdrage. De winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vertaalde zich in een netto-marge 2 die onder het niveau van netto-marge 1 lag. De invloed van de uitzonderlijke verrichtingen was in 2016 positief (hogere netto-marge 3). De ratio's voor de individuele hogescholen staan op de volgende pagina.

Netto marge			
hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2014	2015	2016
Netto marge (1)			
Aggregatie Hs	2,40 %	0,82 %	2,25 %
Rekenkundig gemiddelde	2,36 %	0,87 %	2,27 %
Laagste waarde	- 4,49 %	- 4,94 %	- 5,76 %
Hoogste waarde	5,77 %	4,45 %	8,29 %
Netto marge (2)			
Aggregatie Hs	2,33 %	0,45 %	1,90 %
Rekenkundig gemiddelde	2,27 %	0,53 %	1,90 %
Laagste waarde	- 3,31 %	- 6,73 %	- 7,22 %
Hoogste waarde	6,45 %	4,11 %	8,36 %
Netto marge (3)			
Aggregatie Hs	2,89 %	1,11 %	2,92 %
Rekenkundig gemiddelde	3,29 %	2,31 %	2,93 %
Laagste waarde	- 3,31 %	- 3,89 %	- 6,74 %
Hoogste waarde	12,36 %	14,72 %	8,07 %

3.8.4.2 Rentabiliteit - Overzicht hogescholen

Resultatenratio's									
	Netto marge (1)			Netto marge (2)			Netto marge (3)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Artevelde	4,20 %	4,45 %	5,97 %	3,77 %	3,67 %	5,64 %	3,77 %	3,67 %	6,15 %
Erasmus	4,45 %	1,96 %	5,38 %	5,24 %	2,41 %	5,56 %	6,83 %	3,92 %	6,88 %
HoGent	2,09 %	0,62 %	3,39 %	2,31 %	0,96 %	3,46 %	1,62 %	1,00 %	3,43 %
LUCA	- 1,03 %	- 2,57 %	- 5,76 %	- 0,99 %	- 3,80 %	- 7,22 %	1,66 %	- 2,94 %	- 6,74 %
Howest	2,76 %	2,27 %	8,29 %	3,02 %	2,41 %	8,36 %	2,20 %	2,49 %	8,07 %
KdG	5,70 %	2,44 %	0,37 %	5,42 %	1,74 %	- 0,45 %	5,41 %	1,74 %	0,57 %
VIVES Noord	- 1,54 %	- 4,94 %	- 2,74 %	- 3,31 %	- 6,73 %	- 4,45 %	- 3,31 %	- 3,89 %	- 4,68 %
TMK	- 0,92 %	1,76 %	3,24 %	- 1,00 %	1,18 %	3,03 %	- 1,00 %	1,05 %	3,04 %
UCL	2,66 %	1,65 %	0,58 %	2,85 %	1,71 %	0,60 %	3,45 %	2,37 %	1,99 %
UCLi	4,25 %	1,90 %	5,16 %	4,08 %	1,58 %	4,90 %	5,83 %	3,65 %	7,55 %
TMMA	- 4,49 %	- 2,74 %	2,10 %	- 1,96 %	- 2,13 %	2,10 %	- 1,96 %	- 3,10 %	3,30 %
VIVES Zuid	2,21 %	- 1,91 %	0,85 %	2,13 %	- 2,03 %	0,78 %	2,21 %	- 2,02 %	0,91 %
UCLc	5,52 %	3,74 %		4,57 %	4,04 %		12,36 %	14,72 %	
ODISEE	2,29 %	2,10 %	- 0,12 %	- 0,24 %	- 0,35 %	- 1,47 %	0,38 %	0,58 %	0,43 %
AP	5,77 %	- 0,33 %	2,11 %	6,45 %	0,23 %	2,19 %	8,85 %	1,46 %	5,68 %
PXL	1,97 %	0,04 %	1,93 %	2,00 %	0,05 %	1,93 %	2,54 %	0,82 %	2,98 %
HZS	4,30 %	4,27 %	5,64 %	4,20 %	4,11 %	5,46 %	5,05 %	13,77 %	7,29 %
Aggregatie Hs	2,40 %	0,82 %	2,25 %	2,33 %	0,45 %	1,90 %	2,89 %	1,11 %	2,92 %
Rekenkundig gemiddelde	2,36 %	0,87 %	2,27 %	2,27 %	0,53 %	1,90 %	3,29 %	2,31 %	2,93 %
Laagste waarde	- 4,49 %	- 4,94 %	- 5,76 %	- 3,31 %	- 6,73 %	- 7,22 %	- 3,31 %	- 3,89 %	- 6,74 %
Hoogste waarde	5,77 %	4,45 %	8,29 %	6,45 %	4,11 %	8,36 %	12,36 %	14,72 %	8,07 %

3.9 CONCLUSIES FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN

- In 2016 bedroeg het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 639.309.480,09 euro ten opzichte van 627.780.023,18 euro in 2015. Dit is een stijging met 1,84% of in absolute cijfers een stijging van 11.529.456,91 euro. De academiseringsmiddelen AHOVOKS namen toe omwille van het vooropgestelde groeipad voor de academisch gerichte kunstopleidingen in de School of Arts zoals bepaald in art.III.39 §1 CHO.
- De 16 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2016 een geaggregeerde bedrijfsopbrengst van 886.546.892 euro. Tijdens het boekjaar 2016 besteedde de sector 866.641.147 euro aan bedrijfskosten. Dit betekent een stijging met 2,20% t.o.v. het vorig boekjaar 2015. De stijging in absolute cijfers van de bedrijfskosten situeert zich vooral bij de kostenrubrieken 'diensten en diverse goederen', 'de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen' en 'de afschrijvingen'. De post m.b.t. de loonkosten kende de grootste stijging in absolute cijfers. De geaggregeerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2016 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 19.905.745 euro ten opzichte van 7.017.384 euro vorig boekjaar 2015. De bedrijfswinst 2016 lag hoger dan in het boekjaar 2015 en is gestegen met 12.888.361 euro. De positieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2016 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een grotere stijging van de bedrijfsopbrengsten (+3,69%) ten opzichte van de stijging van de bedrijfskosten (+2,20%). De hogescholensector besteedde in 2016 dus wat minder verkregen middelen aan haar werking. Na een periode (de jaren 2010 tot en met 2014) van toenemende bedrijfswinsten en een daling van de bedrijfswinst in 2015, stellen we vast dat de sector opnieuw de draad opneemt met stijgende bedrijfswinsten in 2016. De bedrijfswinst 2016 was gunstiger dan het in de begroting 2016 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2016 van -10.928.868 euro. Er is dus een significante afwijking van 30.834.613 euro tussen de in 2016 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2016 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend. Het financieel resultaat is negatief in 2016, de financiële kosten (hoofdzakelijk rentelasten) zijn hoger dan de financiële opbrengsten van de sector. De geaggregeerde uitzonderlijke opbrengsten en de geaggregeerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geaggregeerd uitzonderlijk resultaat. Dit resultaat ligt 3.378.906 euro hoger dan vorig jaar en bedraagt 9.040.922 euro. De geaggregeerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2016 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 25.899.909 euro. Het positief bedrijfsresultaat is de basis van deze winst van het boekjaar. Het positieve uitzonderlijke resultaat heeft ook bijgedragen tot de winst van het boekjaar. De winst van het boekjaar 2016 was gunstiger dan het in de begroting 2016 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2016 een verlies van het boekjaar begroot van -5.928.965 euro.

Er was dus een significante afwijking van 31.828.874 euro tussen het in 2016 effectief gerealiseerde resultaat van het boekjaar en het voor 2016 begrote resultaat van het boekjaar. Deze afwijking neemt nog jaarlijks toe.

- De 16 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2016 samen 96.545.426 euro. Dit is een daling met 15,76% t.o.v. het vorige boekjaar. De rubrieken 'terreinen en gebouwen' en 'activa in aanbouw' bleven met een nominaal bedrag aan investeringen van 60.202.884 euro de belangrijkste investeringsposten in 2016. De hogescholen hebben dus ook in 2016 hun patrimonium uitgebreid. Ten opzichte van vorig jaar zijn de totale investeringen in deze rekeningen evenwel gedaald met 18.909.523 euro. De investeringen in de rubrieken 'installaties, machines en uitrusting' daalden in het jaar 2016 met 2%. De rubriek 'meubilair en rollend materieel' daalde ook met 1,8%. De 16 hogescholen hadden voor het jaar 2016 samen een bedrag aan investeringen begroot van 122.364.825 euro. In realiteit werd er door de hogescholen maar 96.545.426 euro geïnvesteerd. De belangrijkste posten waar een significante afwijking werd vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2016 en de effectief geboekte bedragen in 2016 betreffen 'de installaties, machines en uitrusting', 'terreinen en gebouwen' en 'de activa in aanbouw'. Het investeringsvolume lag in 2016 lager dan in 2015. Er dienden dan ook wat minder investeringen gefinancierd te worden. De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2016 meer investeringen met vreemd vermogen (40,78%) t.o.v. het vorig boekjaar 2015 (23,50%). Het niveau van de investeringen gefinancierd met vreemd vermogen benaderde in 2016 het investeringsvolume gefinancierd met eigen middelen (42,10%) (in 2015 was dit nog 63,38%). 17,12% van de investeringen werd tijdens het boekjaar 2016 met kapitaalsubsidies gefinancierd.
- Het balanstotaal steeg (+3,39%) tijdens het boekjaar 2016 van 1.491.797.092 euro naar 1.542.310.816 euro. De geaggregeerde vaste activa bedroegen 1.064.203.931 euro per einde 2016 (+24.637.591 euro), de geaggregeerde vlottende activa bedroegen 478.106.885 euro (+25.876.134 euro). De stijging van de vaste activa heeft te maken met het investeringsvolume in het jaar 2016. In 2016 werden er opnieuw investeringsinspanningen geleverd door de sector. De stijging van de vaste activa situeerde zich in hoofdzaak bij de rubrieken 'activa in aanbouw' en 'terreinen en gebouwen' onder de materiële vaste activa. De geaggregeerde vlottende activa stegen tijdens het boekjaar 2016 met 5,72%. Deze stijging kwam grotendeels voort uit de toename van de 'geldbeleggingen en liquide middelen'. Deze post bedroeg 363.309.587 euro per 31 december 2016. In de begroting 2016 stelden we bij de vaste activa een overschatting vast van 2,39%. Deze overschatting situeert zich in absolute termen hoofdzakelijk bij de rubriek 'materiële vaste activa'. De vlottende activa overschreden daarentegen het gebudgetteerde bedrag met 23,27%. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze som lag in realiteit 84.957.374 euro hoger dan oorspronkelijk begroot. Binnen de passiva was de groei van de rekeningen 'overgedragen winst' en 'bestemde fondsen' onder andere het gevolg van de winst die de sector heeft gerealiseerd eind 2016. De schulden stegen met 4,61% ten opzichte van vorig boekjaar 2015.

- De cashflow van het boekjaar 2016 bedroeg 82.850.158 euro en was een belangrijke financieringsbron. De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormde in het boekjaar 2016 een financieringsbron ter waarde van 18.985.860 euro. De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, enz. ... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2016 101.836.018 euro aan financiële middelen gegenereerd. Dit was voldoende om de financieringsbehoeften uit de investeringen (94.066.494 euro) van de sector integraal te dekken. De sector financierde zijn investeringen met eigen financiële middelen, kapitaalsubsidies en opname van nieuw vreemd vermogen. De sector realiseerde over het boekjaar 2016 een positieve netto cashflow ter waarde van 30.486.453 euro. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 363,3 miljoen euro. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot, de liquiditeitspositie van de sector is goed.
- De geaggregeerde netto-werkingsmiddelen van de 16 hogescholen bedroegen voor het boekjaar 2016 343.442.496 euro ten opzichte van 325.381.645 euro in 2015. Dit betekent een stijging met 18.060.851 euro. De globale hogeschoolsector beschikte in 2016 over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2016 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor alle hogescholen een positief resultaat op.
- Er bleken per einde 2016 voldoende middelen voorhanden om 3,88 maal de lopende kortetermijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef in 2016 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden werden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2016 was groot, wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kon verschillen.
- Globaal bekeken lag het rentabiliteitsniveau in 2016 op een goed niveau. De rentabiliteit was hoger dan het vorige boekjaar 2015. De geaggregeerde netto-marges gaven een positief beeld.

4 ANALYSE VAN DE GEGEVENS BETREFFENDE DE PERSONEELSMFORMATIE EN DE LOONKOSTEN

4.1 INLEIDING

Dit onderdeel van het verslag behandelt de evolutie van het personeelsbestand en de loonkosten 2016 van de hogescholen. Het bevat voornamelijk geaggregeerde gegevens met - indien nuttig - gegevens per hogeschool. De informatie over het personeelsbestand en de loonkosten is afkomstig uit het excelbestand over de jaarrekening 2016 dat elke hogeschool aan het regeringscommissariaat bezorgt met het oog op de goedkeuring van het dossier. Slechts dankzij de uniformisering van dergelijk bevragsingsbestand is een aggregatie achteraf voor de gehele sector mogelijk.

Vanaf het academiejaar 2015-2016⁷ nam UC Leuven de opleidingen en het daaraan verbonden personeel over van de hogeschool UC Leuven Comenius Lerarenopleidingen (afgekort UCLC, voorheen Groep T - Internationale Hogeschool Leuven) in voorbereiding van de juridische “fusie”⁸ op 1 januari 2016. Bijgevolg waren er nog 16 hogescholen in Vlaanderen vanaf het boekjaar 2016.

De personeelsformatie van een hogeschool bestaat uit 3 delen: de statutaire formatie van het onderwijzend personeel (luik 1), de statutaire formatie van het administratief en technisch personeel (luik 2). Voor alle personeelsleden die ingeschaald zijn in de statutaire formatie (luik 1 en 2) geldt in principe dat hun rechtspositie geregeld is door de Codex Hoger Onderwijs⁹ van 11 oktober 2013, bekrachtigd bij het decreet van 20 december 2013. Daarnaast stellen de hogescholen ook personeelsleden buiten de generieke statutaire formatie tewerk: gastprofessoren, statutairen met een ambt op persoonlijke titel, centraal betaalde statutairen, contractuele personeelsleden en inkomende gedetacheerden uit andere hoger onderwijsinstellingen. Deze restcategorieën (luik 3) hebben elk hun specifieke regelgeving.

In de cijfers met betrekking tot het personeelsbestand van een hogeschool wordt er gewerkt met twee soorten gegevens. Enerzijds zijn er de cijfers van de “bezetting”, anderzijds deze van de “tewerkstelling”. De “bezetting” vormt de weerslag van het aantal voltijdse eenheden (hierna VTE’s) titularissen in een bepaald ambt of een bepaalde graad gedurende een volledig boekjaar. Verloven en afwezigheden worden niet verrekend, ambtswijzigingen van benoemden naar een andere tijdelijke functie worden dubbel geteld omdat de bezetting een weergave moet zijn van de totaliteit aan formatieplaatsen. De “tewerkstelling” daarentegen is de weergave van het aantal VTE’s waarvoor er een loon werd uitbetaald. Deze gegevens bevatten dus het aantal VTE’s dat effectief aan de slag was in de hogescholen aangevuld met de VTE’s die afwezig waren, maar waarvoor het loon toch werd verder betaald¹⁰.

⁷ met ingang van 1 september 2015

⁸ In feite een inbreng om niet van een algemeenheid in de vzw UC Leuven door de vzw achter de hogeschool UCLC

⁹ Verder afgekort als CHO.

¹⁰ Dat is ondermeer het geval bij ziekteverlof van benoemde personeelsleden en bij uitgaande detacheringen.

De cijfers van de bezetting en de tewerkstelling kunnen binnen een hogeschool soms sterk verschillen omdat niet alle titularissen steeds volledig aan het werk zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld verlofstelsels opnemen waarbij ze soms niet, of niet volledig, worden vervangen. Daardoor zal het aantal VTE's tewerkstelling doorgaans lager liggen dan het aantal VTE's bezetting. De meeste analyses in dit rapport hebben betrekking op de tewerkstelling omdat deze aantallen het best weergeven hoeveel VTE's werkelijke prestaties geleverd hebben en/of een weerslag hebben op de loonkosten. Waar relevant worden ook de begrote cijfers opgenomen in de rapportering.

De niet op de statutaire formatie opgenomen personeelsleden uit luik 3 dienen in de jaarlijkse bevraging door het regeringscommissariaat naast de opgave van het aantal VTE's eveneens te worden gecatalogeerd naar de aard van hun functie, zodat het mogelijk wordt om ook binnen deze grote groep naar analogie van de "statutairen" uit luik 1 en 2 de categorie-opdeling te maken naar onderwijzend personeel (afgekort OP) of administratief en technisch personeel (afgekort ATP). Aangezien wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening behoren tot de opdracht van het OP, worden de contractuelen van wie de opdracht zich binnen deze twee subcategorieën situeert, als OP beschouwd. Contractuele arbeiders en bedienden met een administratieve of technische functie worden bij het ATP ondergebracht.

Hogescholen kunnen ook een beroep doen op gastprofessoren. Voor de verwerking in de tabellen en grafieken in dit rapport die een opdeling naar OP of ATP vergen, worden gastprofessoren steeds bij het OP ondergebracht aangezien deze categorie louter met onderwijsactiviteiten kan worden belast. In beperkte mate worden gastprofessoren soms via factuur betaald i.p.v. via een arbeidsovereenkomst. Hoewel deze gastprofs geen personeelslid zijn van de hogeschool in kwestie, worden ook deze prestaties omgezet naar VTE's zodat er een volledige kijk bekomen wordt op alle geleverde onderwijsprestaties, ongeacht de bezoldigingsvorm.

De geaggregeerde loonkosten 2016 worden vergeleken met deze van het voorgaande boekjaar. Naast de officiële 80/20-ratio¹¹ berekent het regeringscommissariaat sinds enige jaren ook een aangepaste, alternatieve ratio waarin rekening gehouden wordt met de vaak niet onbelangrijke impact van de defiscaliseringmiddelen. Samen met de door het regeringscommissariaat ontwikkelde economische loonnorm geven deze drie ratio's inzicht in de verhouding loonkosten/werkingsopbrengsten.

De basiscijfers rond studentenaantallen werden door het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (verder AHOVOKS) aangeleverd.

Wanneer er verwezen wordt naar de begrote cijfers zijn dit - in tegenstelling tot de sectoranalyse van 2015 - steeds de cijfers van de laatste begrotingswijziging die in voorkomend geval nog na de goedkeuring van de initiële begroting werd ingediend. Hetzelfde geldt voor de goedgekeurde begrote personeelsformatie.

¹¹ Berekend op de wijze vastgelegd in artikel 14 van het Besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

4.2 GEAGGREGEERDE PERSONEELSGEGEVENS: EFFECTIEVE TEWERKSTELLING 2016

4.2.1 Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling: evolutie 2015-2016 en vergelijking realisatie 2016 met begroting 2016

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2015 / BEGROTING 2016				
Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2015	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
	2015	2016	absolute wijziging	relatieve wijziging
	<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>			
Onderwijzend personeel (*)	6 849,77	6 893,75	+ 43,98	+ 0,64 %
Administratief en technisch personeel (**)	3 033,40	2 973,25	- 60,15	- 1,98 %
Totale personeelstewerkstelling	9 883,17	9 867,00	- 16,17	- 0,16 %

Personeelstewerkstelling ten opzichte van begroting 2016	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
	2016	2016	absolute afwijking	relatieve afwijking
	<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>			
Onderwijzend personeel (*)	6 893,75	6 877,23	+ 16,51	+ 0,24 %
Administratief en technisch personeel (**)	2 973,25	3 099,61	- 126,36	- 4,08 %
Totale personeelstewerkstelling	9 867,00	9 976,84	- 109,84	- 1,10 %

(*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP

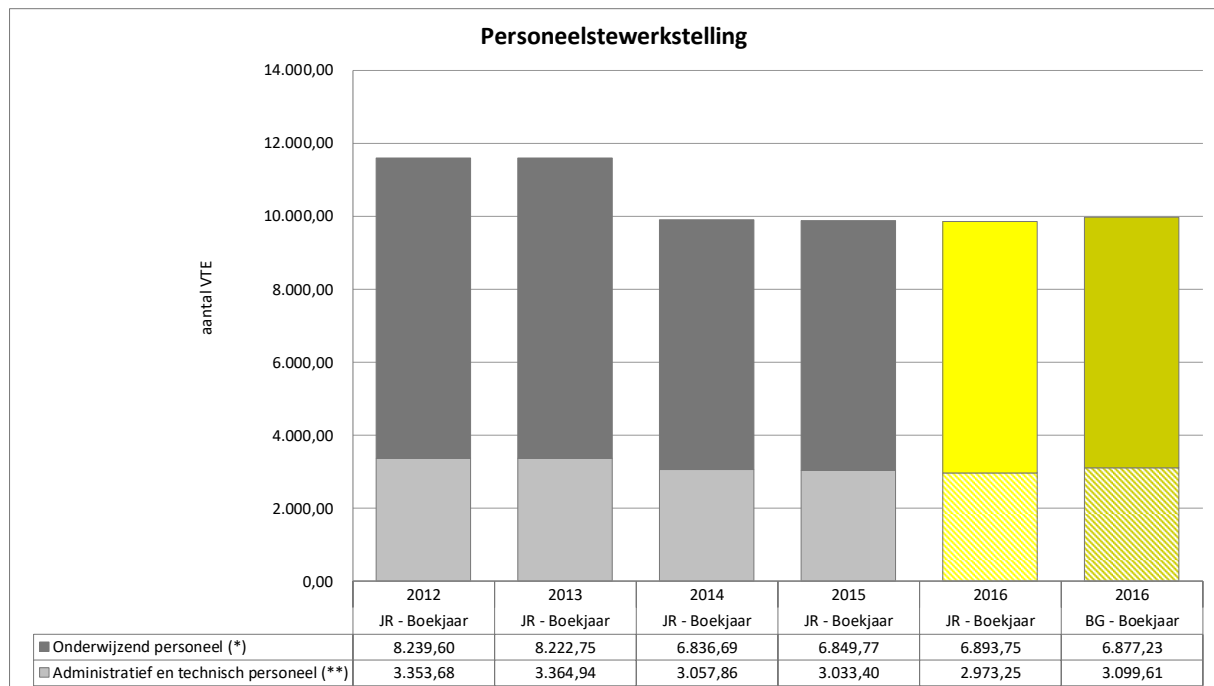
(**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

Deze cijfers geven een zicht op de tewerkstelling omgezet in VTE's zoals ze werden gerapporteerd in de jaarrekening 2016 (JR). Alle VTE's zijn erin opgenomen: zowel deze op als buiten de statutaire formatie en opgedeeld in de groepen OP en ATP. Over alle personeelscategorieën en statuten heen waren er 9.867 VTE's tewerkgesteld gedurende het boekjaar 2016¹². Ten opzichte van het vorige boekjaar daalde de tewerkstelling in de hogescholen in 2016 beperkt met 16,17 VTE's of 0,16%.

De begrote tewerkstelling werd in globaliteit niet volledig gerealiseerd. Er was een beperkte onderbenutting van 1,10%: 109,84 begrote VTE's werden niet ingevuld. Er werden 16,51 VTE's of 0,24% aan OP-leden meer ingezet dan begroot, terwijl de begrote ATP-formatie met 126,36 VTE's of 4,08 % niet werd ingevuld zoals gepland.

¹² In deze cijfers zijn ook de VTE's aan inkomende detacheringen vervat. Hierdoor ontstaat er een beperkte dubbeltelling van 14,69 VTE's op het niveau van de tewerkstelling aangezien deze personeelsleden ook nog op de formatie in de hogeschool van herkomst staan.

Gespreid over de periode 2012-2016 geeft de evolutie van de personeelstewerkstelling in de hogescholen het onderstaande beeld. De laatste staaf heeft betrekking op de begrote cijfers voor 2016.

Het OP van de hogescholen vertoonde een sterke daling in 2014 (minus 16,87% of 1.387 VTE's) als gevolg van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Sinds 2015 zit het OP weer in stijgende lijn. In 2015 was er reeds een beperkte toename met 0,19% of 13,07 VTE's¹³. In 2016 lag de stijging nog hoger met een toename van 43,98 VTE's of 0,64%.

De evolutie bij het ATP verloopt sinds 2015 in omgekeerde richting: in 2015 daalde het aantal tewerkgestelde ATP'ers aan de hogescholen met 24,46 VTE's of 0,80%. Deze dalende trend zette zich in 2016 sterker door via een vermindering met 60,15 VTE's of 1,98%.

¹³ Zie rapportering over 2015.

4.2.2 Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling van de diverse categorieën op en buiten de statutaire formatie: grafische weergave evolutie 2015 en 2016

PERSONEELSTEWERKSTELLING - FORMATIE en BUITEN FORMATIE				
Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2015	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
	2015	2016	absolute wijziging	relatieve wijziging
	<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>			
Personeel op formatie	8.033,51	8.028,31	- 5,20	- 0,06 %
Personeel buiten formatie	1.849,66	1.838,69	- 10,97	- 0,59 %
Totale personeelstewerkstelling	9.883,17	9.867,00	- 16,17	- 0,16 %

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)</i>	2015	2016
Personeel op formatie	81,28 %	81,37 %
Personeel buiten formatie	18,72 %	18,63 %

Binnen het OP en ATP kunnen er twee personeelscategorieën worden onderscheiden naargelang de aard van hun arbeidsverhouding: “statutairen” en “anderen”.

De eerste categorie heeft een decretale rechtspositieregeling¹⁴, wordt betaald via AHOVOKS en is aangesteld in een ambt waarin er in voorkomend geval benoemd kan worden. Deze ambten staan op luik 1 en 2 van de personeelsformatie.

De “anderen” worden op enkele uitzonderingen na voornamelijk tewerkgesteld via arbeidsovereenkomst, zijn in principe nooit benoembaar en worden rechtstreeks betaald via de hogeschool. Het merendeel zijn (pure) contractuelen. Binnen deze groep op luik 3 van de personeelsformatie zijn er echter nog enkele personeelsleden die ofwel via overgangsrechten hun oude benoemde statuut behouden hebben¹⁵, ofwel statutair zijn, maar centraal betaald worden of afkomstig zijn uit een andere hogeschool via detachering.

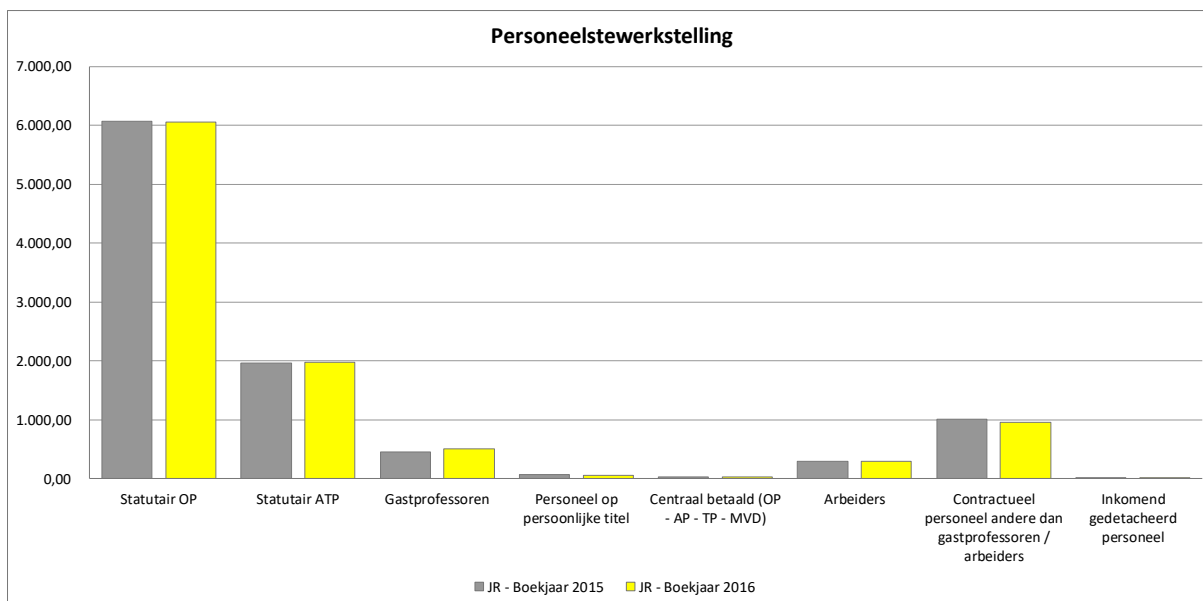
In de delen 4.2.6 en 4.2.7 worden de subgroepen op en buiten de statutaire formatie verder in detail besproken.

De statutaire tewerkstelling op formatie nam in absolute cijfers af met 5,20 VTE's in 2016. De tewerkstelling buiten het statutaire kader daalde sterker met bijna 11 VTE's. Het procentuele aandeel van de statutairen op formatie in de globale personeelstewerkstelling steeg hierdoor licht van 81,28% naar 81,37%. Het procentuele aandeel van de personeelsleden buiten de statutaire formatie in de tewerkstelling tikte af op 18,63%.

De evolutie bij de verschillende categorieën binnen de personeelstewerkstelling tussen 2015 en 2016 wordt hieronder grafisch en in tabel weergegeven.

¹⁴ Statutaire personeelsleden in vrije gesubsidieerde hogescholen hebben daarnaast in tweede orde ook nog een onderliggende contractuele grondslag voor hun arbeidsrelatie via arbeidsovereenkomst.

¹⁵ MVDP (meester, vak- en dienstpersoneel) en OHP (opvoedend hulppersoneel).

PERONEELSTEWERKSTELLING - OP + ATP - Detail

Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2015	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
	2015	2016	absolute	relatieve
	(in VTE - 2 decimalen)		wijziging	wijziging
Statutair OP	6.074,49	6.059,52	- 14,97	- 0,25 %
Statutair ATP	1.959,02	1.968,79	+ 9,77	+ 0,50 %
Gastprofessoren	452,82	506,17	+ 53,36	+ 11,78 %
Personeel op persoonlijke titel	61,69	49,80	- 11,89	- 19,28 %
Centraal betaald (OP - AP - TP - MVD)	25,50	20,93	- 4,57	- 17,92 %
Arbeiders	294,15	288,21	- 5,94	- 2,02 %
Contractueel personeel andere dan gastprofessoren / arbeiders	1.006,35	958,89	- 47,47	- 4,72 %
Inkomend gedetacheerd personeel	9,15	14,69	+ 5,54	+ 60,57 %
Totale personeelstewerkstelling	9.883,17	9.867,00	- 16,17	- 0,16 %

Personeelstewerkstelling (% aandeel in de personeelstewerkstelling)	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016
Statutair OP	61,46 %	61,41 %
Statutair ATP	19,82 %	19,95 %
Gastprofessoren	4,58 %	5,13 %
Personeel op persoonlijke titel	0,62 %	0,50 %
Centraal betaald (OP - AP - TP - MVD)	0,26 %	0,21 %
Arbeiders	2,98 %	2,92 %
Contractueel personeel andere dan gastprofessoren / arbeiders	10,18 %	9,72 %
Inkomend gedetacheerd personeel	0,09 %	0,15 %

Hoewel het de grootste categorie blijft binnen de tewerkstelling van de hogescholen (61,41%), daalde het statutair OP met 14,97 VTE's of 0,25%. Het aantal gastprofessoren nam daarentegen flink toe met 53,36 VTE's of 11,78%. De globale stijging bij de brede categorie van OP die besproken werd onder punt 4.2.1 is dus louter het gevolg van de gestegen inzet van gastprofessoren.

Het statutair ATP nam in tegenstelling tot het statutair OP wel (beperkt) toe, met 9,77 VTE's of 0,50%. Deze groep bekleedde hiermee het tweede grootste aandeel binnen de globale personeelstewerkstelling met een aandeel van 19,95%.

Het contractuele kader van bedienden verminderde met 47,47 VTE's of bijna 5%. Het globale aandeel van contractuelen in de tewerkstelling zakte in 2016 onder de 10% naar 9,72%. Het aandeel van de arbeiders zakte licht naar 2,92%.

Het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden daalde verder met 16,46 VTE's als gevolg van pensioneringen.

Het aantal inkomende detacheringen steeg met 5,54 VTE's of 60,57% naar 14,69 VTE's.

4.2.3 Evolutie personeelstewerkstelling per hogeschool 2014-2016

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de wijzigingen in de globale tewerkstelling per hogeschool over de drie laatste boekjaren. De variatie tussen het boekjaar 2016 en het vorige boekjaar 2015 wordt eveneens per hogeschool weergegeven.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Totaal per hogeschool - Evolutie					
Personeelstewerkstelling (aantal VTE)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
	2014	2015	2016	absolute wijziging	relatieve wijziging
Artevelde	826,50	863,48	893,95	+ 30,47	+ 3,53 %
Erasmus	543,48	539,94	530,85	- 9,09	- 1,68 %
HoGent	1.273,78	1.249,77	1.221,59	- 28,18	- 2,25 %
LUCA	393,53	443,41	438,38	- 5,03	- 1,13 %
Howest	457,75	446,70	453,71	+ 7,01	+ 1,57 %
KdG	800,08	843,89	872,78	+ 28,89	+ 3,42 %
VIVES Noord	320,43	320,72	313,16	- 7,56	- 2,36 %
TMK	576,25	562,28	560,85	- 1,43	- 0,25 %
UCL	624,55	612,42	624,13	+ 11,71	+ 1,91 %
UCLi	550,42	480,29	465,63	- 14,66	- 3,05 %
TMMA	552,81	540,36	528,12	- 12,24	- 2,27 %
VIVES Zuid	640,06	657,42	644,02	- 13,40	- 2,04 %
ODISEE	827,44	826,86	826,02	- 0,84	- 0,10 %
AP	820,97	797,56	791,56	- 6,00	- 0,75 %
PXL	616,03	625,88	631,39	+ 5,51	+ 0,88 %
HZS	70,47	72,19	70,86	- 1,33	- 1,84 %
Aantal VTE personeelstewerkstelling	9.894,56	9.883,17	9.867,00	- 16,17	- 0,16 %

Bepaalde hogescholen vertonen vrij grote afwijkingen tussen 2015 en 2016, zowel in plus als in min. De personeelsuitbreidingen waren onder meer het gevolg van recente studententoeenames waardoor de behoefte ontstond om meer personeelsleden aan te werven om een goede omkadering te blijven waarborgen op onderwijskundig of ondersteunend vlak. Specifiek voor UCL geldt dat in de aanloop naar de juridische fusie tussen UCLc en UCL op 1 januari 2016 het personeel in overleg met AHOVOKS reeds met ingang van het academiejaar 2015-2016 werd overgedragen aan UCL. Voor de vergelijkbaarheid werden de VTE's van UCLc in bovenstaande tabel reeds vanaf 2014 aan UCL toegewezen.

De daling van het aantal tewerkgestelde personeelsleden in de hogescholen kon soms uitsluitend aan besparingen worden toegeschreven. Deze besparingen hoeven niet altijd naakte ontslagen te zijn, maar kunnen de vorm aannemen van het niet vervangen bij pensioneringen of bij verlofstelstels.

4.2.4 Statutair OP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2016 en vergelijking met 2015 per groep en per ambt

De onderstaande tabel toont de geaggregeerde personeelsformatie voor het OP op het niveau van de tewerkstelling voor 2016. De ambten worden per decretaal gedefinieerde groep weergegeven. Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang de statutaire toestand van de personeelsleden (benoemd, tijdelijk met overgangsrecht of tijdelijk).

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT				
Ambt	JR - Boekjaar 2016			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	614,75	0,00	439,72	1.054,47
2. lector	2.502,55	0,00	1.609,34	4.111,89
3. hoofdpraktijklector	24,45		7,93	32,38
4. hoofdlector	142,67		56,80	199,48
Totaal	3.284,42	0,00	2.113,80	5.398,22
Groep 2				
5. assistent	77,21	0,50	82,72	160,43
6. praktijkassistent	11,40	0,00	69,34	80,74
7. doctor-assistent	0,00	0,00	14,55	14,55
8. werkleider	14,04	0,00	0,00	14,04
Totaal	102,65	0,50	166,61	269,76
Groep 3				
9. docent	284,29	0,00	81,10	365,39
10. hoofddocent	13,05	0,00	1,00	14,05
11. hoogleraar	9,80	0,00	1,20	11,00
12. gewoon hoogleraar	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal	307,14	0,00	83,30	390,44
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		1,10		1,10
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	3.694,21	1,60	2.363,71	6.059,52

In 2016 waren er 6059,52 VTE's als statutair OP aan de slag in de hogescholen. De tewerkstelling binnen het statutaire OP-kader daalde met 14,97 VTE's ten opzichte van 2015 (zie ook punt 4.2.2.). Aangezien de hogescholen voor het leeuwendeel instaan voor de organisatie van de professionele bachelor opleidingen waarbij het OP in principe vanuit groep 1 tewerkgesteld wordt, vormde groep 1 ook in 2016 de grootste groep binnen het statutair OP. Binnen deze groep waren de lectoren opnieuw het ruimst vertegenwoordigd.

Groep 3 kwam numeriek op de tweede plaats. Groep 2 vormde de kleinste groep. De ambten van groep 2 en 3 zijn voornamelijk verbonden aan de academische opleidingen in de hogescholen. Het betreft de academische opleidingen aan de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool. Binnen deze groepen waren de docenten (365,39 VTE's) het talrijkst, gevolgd door de assistenten (160,43 VTE's). Hoewel de praktijkassistenten (80,74 VTE's) op een afzonderlijke lijn zijn opgenomen in bovenstaand overzicht wegens afwijkende bepalingen¹⁶ ten opzichte van de assistent, is dit geen ambt op zich, maar een aparte functie/titel binnen het ambt van assistent, waardoor ook alle praktijkassistenten eigenlijk tot de groep van assistenten behoren.

Groep 4 bleef beperkt in omvang aangezien enkel de lesgevers uit de conservatoria die hun ambt via overgangsmaatregel behouden hebben hierin werden ondergebracht. Dit aantal betreft nog slechts 1,10 VTE. Er was nog slechts 0,5 VTE assistent die als tijdelijk personeelslid met overgangrecht fungeerde.

De evolutie van het aantal tewerkgestelde statutaire OP-ambten per groep en ambt ten opzichte van 2015 geeft het volgende beeld:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT				
Ambt	Evolutie : Boekjaar 2016 - Boekjaar 2015			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	+ 6,15	+ 0,00	+ 9,68	+ 15,83
2. lector	+ 17,79	+ 0,00	- 0,78	+ 17,00
3. hoofdpraktijklector	- 2,12		- 1,65	- 3,77
4. hoofdlector	- 17,07		+ 12,60	- 4,47
Totaal	+ 4,75	+ 0,00	+ 19,85	+ 24,60
Groep 2				
5. assistent	- 10,70	+ 0,00	- 10,71	- 21,41
6. praktijkassistent	+ 0,62	+ 0,00	- 3,41	- 2,79
7. doctor-assistent	+ 0,00	+ 0,00	+ 1,56	+ 1,56
8. werkleider	- 0,68	+ 0,00	- 0,09	- 0,77
Totaal	- 10,75	+ 0,00	- 12,65	- 23,40
Groep 3				
9. docent	- 5,95	+ 0,00	- 6,54	- 12,49
10. hoofddocent	- 1,29	+ 0,00	- 0,64	- 1,93
11. hoogleraar	- 1,38	+ 0,00	+ 0,75	- 0,63
12. gewoon hoogleraar	+ 0,00	+ 0,00	- 0,67	- 0,67
	- 8,62	+ 0,00	- 7,10	- 15,72
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		- 0,45		- 0,45
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	- 14,62	- 0,45	+ 0,10	- 14,97

¹⁶ Zie artikelen V.125 CHO (geen recht op vrijstelling voor behalen doctoraat) en V.141 CHO (afwijkende aanstellingstermijn)

De sterkste stijging in absolute cijfers tekende zich af bij de lectoren die met 17 VTE's toenamen in 2016. Zij worden niet gevolgd door de praktijklectoren waarvan er 15,83 VTE's meer werden tewerkgesteld. Globaal steeg de tewerkstelling binnen groep 1 met 24,60 VTE's.

Het aantal bevorderingsambten bij de hoofdlectoren en hoofdpraktijklectoren nam verder af met respectievelijk 4,47 VTE's en 3,77 VTE's. Groep 1 was de enige groep waarbinnen het saldo aan personeelsbewegingen resulteerde in een beperkte toename van het aantal benoemde VTE's (+4,75 VTE's).

Het aantal ambten binnen groep 2 daalde het sterkst met 23,40 VTE's. Bij de assistenten verdwenen er globaal 21,41 VTE's (10,70 benoemde VTE's en 10,71 tijdelijke VTE's). Ook de praktijkassistenten daalden (-2,79 VTE's). Enkel binnen het ambt van doctor-assistent was er een globale stijging met 1,56 VTE.

Groep 3 daalde met 15,72 VTE's. Het aantal docenten nam met 12,49 VTE's af.

Het aantal VTE's lesgever uit het Hoger Onderwijs uit groep 4 daalde eveneens (-0,45 VTE).

4.2.5 Statutair ATP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2016 en vergelijking met 2015 per niveau en per graad

De onderstaande tabel geeft de geaggregeerde personeelsformatie weer voor het ATP op het niveau van de tewerkstelling voor 2016. De ambten worden per niveau en per graad getoond.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT

Ambt	JR - Boekjaar 2016		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A	Niveau A		
1. Graad A5	5,67	1,42	7,08
2. Graad A4	33,84	10,33	44,17
3. Graad A3	115,06	81,26	196,32
4. Graad A2	239,59	149,37	388,96
5. Graad A1	61,74	63,64	125,38
Totaal	455,90	306,02	761,91
Niveau B	Niveau B		
5. Graad B3	48,99	13,35	62,34
6. Graad B2	346,20	129,70	475,90
7. Graad B1	144,59	174,58	319,17
Totaal	539,79	317,63	857,42
Niveau C	Niveau C		
8. Graad C2	138,91	27,47	166,38
9. Graad C1	84,42	60,90	145,32
Totaal	223,33	88,37	311,70
Niveau D	Niveau D		
10. Graad D2	17,23	1,43	18,66
11. Graad D1	17,78	1,32	19,10
Totaal	35,01	2,75	37,76
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	1.254,02	714,76	1.968,79

In 2016 waren er 1968,79 VTE's als statutair ATP tewerkgesteld. Hierbij vormden de ambten uit niveau B (bachelorniveau) de grootste groep, gevolgd door de groep van niveau A (masterniveau). Het aantal tewerkgestelden binnen niveau D bedroeg nog slechts 1,92% van alle statutaire ATP-ambten.

De evolutie van de cijfers van het aantal tewerkgestelde statutaire VTE's ATP ten opzichte van 2015 geeft het volgende beeld:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT

Ambt	Evolutie : Boekjaar 2016 - Boekjaar 2015		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A	Niveau A		
1. Graad A5	- 0,08	+ 1,42	+ 1,33
2. Graad A4	- 3,06	- 3,75	- 6,81
3. Graad A3	- 3,85	+ 28,08	+ 24,22
4. Graad A2	- 1,97	- 14,60	- 16,57
5. Graad A1	- 4,22	+ 13,36	+ 9,14
Totaal	- 13,19	+ 24,51	+ 11,32
Niveau B	Niveau B		
5. Graad B3	- 2,14	+ 0,18	- 1,95
6. Graad B2	+ 26,06	- 6,36	+ 19,71
7. Graad B1	- 7,66	- 3,70	- 11,36
Totaal	+ 16,26	- 9,87	+ 6,39
Niveau C	Niveau C		
8. Graad C2	- 11,92	+ 8,43	- 3,49
9. Graad C1	- 4,15	+ 4,47	+ 0,32
Totaal	- 16,07	+ 12,90	- 3,17
Niveau D	Niveau D		
10. Graad D2	- 0,25	- 1,27	- 1,52
11. Graad D1	- 2,15	- 1,10	- 3,25
Totaal	- 2,40	- 2,37	- 4,77
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	- 15,40	+ 25,17	+ 9,77

In 2016 steeg het statutair ATP-kader met 9,77 VTE's. De stijging situeerde zich uitsluitend binnen de niveaus A en B. De sterkste toename met 11,32 VTE's werd opgetekend binnen het niveau A. In het niveau B nam de tewerkstelling toe met 6,39 VTE's.

De niveaus C en D daalden met respectievelijk 3,17 VTE's en 4,77 VTE's. Binnen niveau D daalde de graad D1 het sterkst met 3,25 VTE's.

4.2.6 Personeel buiten de statutaire formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2016 en vergelijking met 2015

PERSONEELSTEWERKSTELLING - PERSONEEL BUITEN FORMATIE (BF) per AMBT		JR - Boekjaar 2016	
Ambt			
Gastprofessoren (onderwijs) - Alle studiegebieden			
a. geboekt op RR 62			457,61
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	149,79		
- betaald via de instelling	307,82		
b. geboekt op RR 61			48,57
Totaal			506,17
Personeelsleden op persoonlijke titel			
a. administratief personeel			0,00
b. opvoedend hulppersoneel (OHP)			49,80
Totaal			49,80
Centraal betaalde personeelsleden			
a. onderwijzend personeel			8,33
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	6,80		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	1,53		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling			
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling			
b. administratief personeel			1,63
c. opvoedend personeel			5,51
d. MVD-personeel			5,46
Totaal			20,93
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)			
a. bedienden			958,89
- administratief personeel	498,99		
- technisch personeel	151,55		
- onderzoekers	247,65		
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	60,69		
b. arbeiders			288,21
Totaal			1.247,10
Gedetacheerde personeelsleden			
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP			11,38
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP			3,31
Totaal			14,69
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE			1.838,69

In 2016 waren er 1.838,69 VTE's personeelsleden buiten de statutaire formatie werkzaam. Deze groep personeelsleden telde zowel statutaire¹⁷ als contractuele personeelsleden en gastprofessoren (tewerkgesteld via arbeidsovereenkomst of op zelfstandige basis). De contractuele¹⁸ categorieën samen vertegenwoordigden 18,63% van de totale personeelstewerkstelling in de hogescholen in 2016.

¹⁷ statutairen met een ambt op persoonlijke titel en de centraal betaalde statutairen

¹⁸ "contractueel" in ruime zin te lezen: alle gastprofs, bedienden en arbeiders (zonder decretale statutaire rechtspositie).

De onderstaande tabel toont aan dat er vanuit de resterende groep kinéfonders (7,08 VTE's) slechts 29% of 2,05 VTE's weder tewerkgesteld waren in 2016.

PERONEELSBEZETTING - PERSONEEL BUITEN FORMATIE (BF) - CENTRAAL BETAALD PERSONEEL	
Ambt	JR - Boekjaar 2016
Centraal betaalde personeelsleden	
a. onderwijzend personeel	13,88
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	6,80
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	1,53
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling	0,52
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkingstelling	5,03
b. administratief personeel	1,63
c. opvoedend personeel	5,51
d. MVD-personeel	5,46
Totaal	26,48

Wanneer de cijfers van de tewerkingstelling van het aantal VTE's buiten formatie voor 2016 vergeleken worden met het voorgaande boekjaar geeft dit het onderstaande resultaat:

PERONEELSTEWERKSTELLING - PERSONEEL BUITEN FORMATIE (BF) per AMBT

Ambt	Evolutie : Boekjaar 2016 - Boekjaar 2015	
Gastprofessoren (onderwijs) - Alle studiegebieden		
a. geboekt op RR 62		+ 55,92
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	+ 16,09	
- betaald via de instelling	+ 39,83	
b. geboekt op RR 61		- 2,56
Totaal		+ 53,36
Personeelsleden op persoonlijke titel		
a. administratief personeel		+ 0,00
b. opvoedend hulppersoneel (OHP)		- 11,89
Totaal		- 11,89
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		- 0,71
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	- 0,54	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	- 0,17	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling		
b. administratief personeel		- 1,27
c. opvoedend personeel		- 1,65
d. MVD-personeel		- 0,94
Totaal		- 4,57
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)		
a. bedienden		- 47,47
- administratief personeel	- 36,71	
- technisch personeel	- 11,04	
- onderzoekers	- 5,06	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	+ 5,34	
b. arbeiders		- 5,94
Totaal		- 53,40
Gedetacheerde personeelsleden		
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP		+ 6,02
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP		- 0,48
Totaal		+ 5,54
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		- 10,97

In 2016 daalde het aantal personeelsleden buiten formatie met 10,97 VTE's.

De statutaire personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel (-11,89 VTE's) en de centraal betaalden (-4,57 VTE's) daalden verder in aantal door pensioneringen. Op termijn zullen beide categorieën volledig verdwijnen.

Het aantal bedienden daalde sterk met 47,47 VTE's. Het aantal arbeiders daalde eveneens (-5,94 VTE's).

4.2.7 Gastprofessoren

Een contractueel personeelslid belast met onderwijs wordt voor het overeenstemmende jaarvolume steeds bij de subcategorie gastprofessoren ondergebracht.

Op basis van de vorige tabel kan worden afgeleid dat het aantal gastprofessoren sterk toenam met 53,36 VTE's. De hogescholen verklaren deze tendens vanuit de nood aan het invullen van soms zeer beperkte opdrachten met specialisten uit een bepaald vakgebied die tevens nog zeer nauw bij de praktijk betrokken zijn.

Het aantal gastprofessoren betaald via AHOVOKS steeg met 16,09 VTE's of 2,17%. De gastprofessoren betaald via het eigen sociaal secretariaat stegen sterker met 39,83 VTE's of 4,47%. Indien een gesubsidieerde hogeschool ervoor kiest om haar gastprofessoren via AHOVOKS te betalen, brengt dit een beperkte vermindering van de patronale lasten met zich, maar heeft dit wel een verhogend effect op de 80/20-norm omdat deze loonkosten dan mee in de teller van de berekening worden opgenomen.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - PERSONEEL BUITEN FORMATIE (BF) per AMBT - GASTPROFESSOREN		
Gastprofessoren (onderwijs) Procentueel aandeel in totale tewerkstelling OP	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016
Gastprofessoren (onderwijs)		
- geboekt op RR 62	5,86 %	6,64 %
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	1,95 %	2,17 %
- betaald via de instelling	3,91 %	4,47 %
- geboekt op RR 61	0,75 %	0,70 %
Totaal	6,61 %	7,34 %
Totale tewerkstelling OP	6.849,77	6.893,75

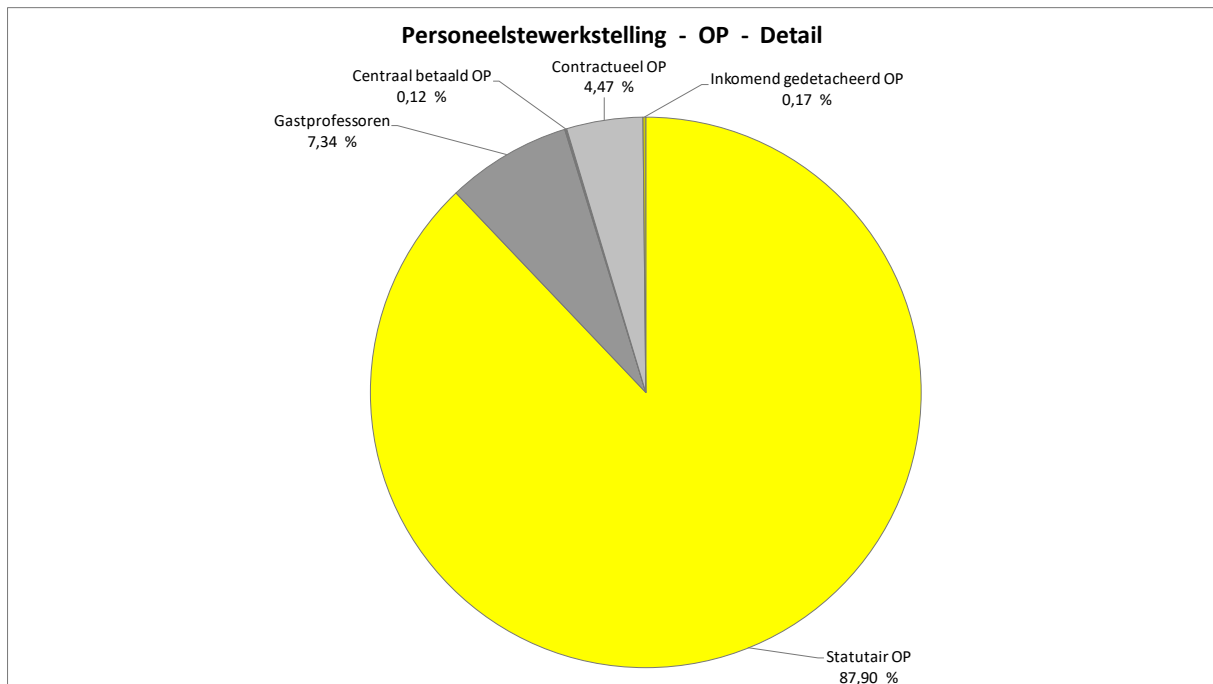
Het aandeel van de gastprofessoren binnen de totale tewerkstelling OP¹⁹ bleef ook in 2016 beperkt. Deze verhouding kwam globaal op 7,34% uit.

¹⁹ De totale tewerkstelling OP bevat het statutair OP op en buiten formatie evenals de gastprofs en de contractuele personeelsleden die belast zijn met onderzoek of maatschappelijke dienstverlening.

4.2.8 Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP

Wanneer alle OP-leden die tewerkgesteld waren in het boekjaar 2016 worden samen genomen, bleek 87,90% onder hen een statutaire tewerkstelling te hebben. Zoals hierboven gezien, bedroeg het aandeel van de gastprofessoren 7,34% van het totaal aantal OP-leden.

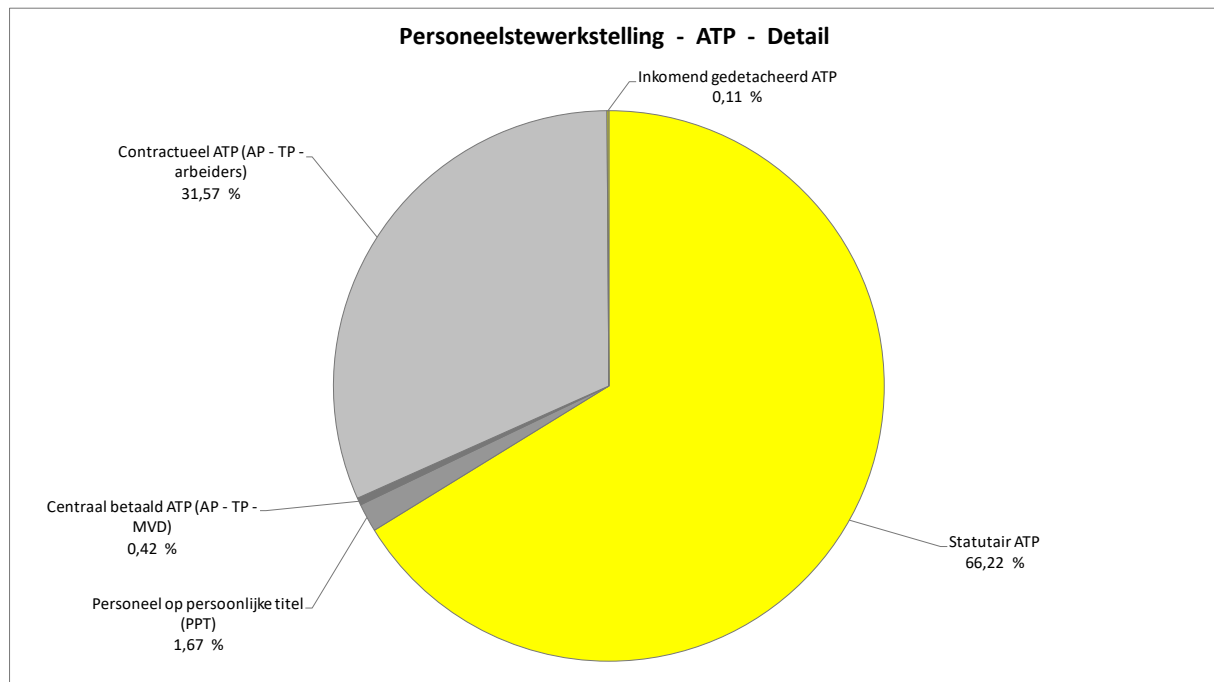
Het aandeel van het contractuele OP (andere dan gastprofessoren) dat belast was met toegepast wetenschappelijk onderzoek en/of wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening situeerde zich op 4,47% van alle OP-leden. De centraal betaalden maakten minder dan één procent uit. Het aandeel van de inkomende gedetacheerden was eveneens verwaarloosbaar.

Wanneer de overeenkomstige gegevens over de personeelstewerkstelling voor alle ATP'ers ²⁰ worden samen gebracht, bleken ook in 2016 de statutairen nog steeds de grootste groep uit te maken met een aandeel van 66,22%. Dit aandeel lag wel een stuk lager dan dat van de statutaire OP-leden.

Het aandeel van de contractuele VTE's dat belast was met administratieve of technische taken situeerde zich op 31,57%. De ATP-leden met een ambt op persoonlijke titel maakten 1,67% van het totaal uit. De centraal betaalden namen slechts 0,42% in.

Het aandeel van de inkomende gedetacheerde ATP-leden was ook hier verwaarloosbaar.

4.2.9 VTE's OP en ATP per subcategorie per hogeschool in 2016

Hierna volgt een overzicht per hogeschool van het aantal VTE's personeelstewerkstelling in 2016 opgedeeld naar OP en ATP met respectievelijk de diverse samenstellende categorieën.

²⁰ Een contractueel personeelslid belast met administratieve of technische taken wordt als ATP gecatalogeerd.

deling per personeelscategorie (detail)

JR - Boekjaar 2016

	OP						ATP			
	Gastprofessoren	Centraal betaald OP	Contractueel OP onderzoekers wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening	Inkomend gedetacheerd OP	Totaal OP	Statutair ATP	Personeel op persoonlijke titel (PPT)	Centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)	Contractueel ATP	
4	2,82	1,80	27,54	0,00	614,50	199,52	4,94	2,00	7	
3	45,80	0,00	3,66	0,00	364,14	106,17	1,50	3,00	5	
5	101,83	0,00	42,24	0,00	783,72	266,59	0,50	4,01	16	
3	35,51	0,00	15,81	0,00	309,35	97,52	5,23	0,00	2	
3	26,60	0,00	31,78	0,00	324,36	64,77	1,62	0,83	6	
4	28,28	0,45	8,11	0,50	584,69	214,49	7,21	0,63	6	
5	21,90	0,00	4,65	3,25	231,55	56,66	3,75	0,00	2	
2	15,50	0,00	32,88	1,87	437,77	62,44	2,60	0,00	5	
3	22,47	1,20	9,66	1,82	468,34	121,81	3,85	0,50	2	
5	9,08	1,00	21,57	1,35	339,27	102,81	2,83	0,00	2	
7	19,63	0,00	16,07	0,00	366,77	99,24	1,46	0,00	6	
4	35,55	0,00	8,35	1,85	486,79	108,05	3,73	0,00	4	
4	50,54	1,15	27,52	0,00	509,95	208,75	4,10	1,00	10	
2	66,25	1,53	23,49	0,30	551,79	178,42	4,47	0,00	5	
7	17,14	1,20	34,75	0,44	470,10	69,10	1,00	0,63	9	
5	7,26	0,00	0,25	0,00	50,66	13,45	1,00	0,00	0	

4.3 RELEVANTE CIJFERGEGEVENS OP BASIS VAN DE EVOLUTIE VAN DE PERSONEELSTEWERKSTELLING IN DE PERIODE 2012-2016

4.3.1 Verhouding OP/ATP in de periode 2012-2016

Het rapport van het regeringscommissariaat rond de werkdruk in de hogescholen²¹ gaf aan dat de werkdruk van het OP kan worden verlicht door bepaalde administratieve taken door het ATP te laten uitvoeren in het kader van ondersteunende maatregelen. Een goed evenwicht vinden is de boodschap. Een (te) klein OP kader ingevolge een (te) groot ATP kader kan immers de werkdruk van het OP evenzeer doen toenemen. Om na te gaan hoe de hogescholen zich onderling positioneren, is het nuttig de verhouding OP/ATP in een hogeschool te berekenen.

Uit de bestanden van het regeringscommissariaat werden de cijfers rond de tewerkstelling tussen 2012 en 2016 gegenereerd. Ook het contractueel personeel wordt in de cijfers toegewezen aan hetzij de categorie OP, hetzij de categorie ATP volgens de systematiek die voorheen werd toegelicht.

Globaal evolueerde de tewerkstelling in de hogescholen tussen 2012 en 2016 verdeeld over de categorieën OP en ATP als volgt:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie						
Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Onderwijzend personeel (*)	8.239,60	8.222,75	6.836,69	6.849,77	6.893,75	6.877,23
Administratief en technisch personeel (**)	3.353,68	3.364,94	3.057,86	3.033,40	2.973,25	3.099,61
Totale personeelstewerkstelling	11.593,28	11.587,69	9.894,56	9.883,17	9.867,00	9.976,84

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Onderwijzend personeel (*)	71,07 %	70,96 %	69,10 %	69,31 %	69,87 %	68,93 %
Administratief en technisch personeel (**)	28,93 %	29,04 %	30,90 %	30,69 %	30,13 %	31,07 %

(*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP

(**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

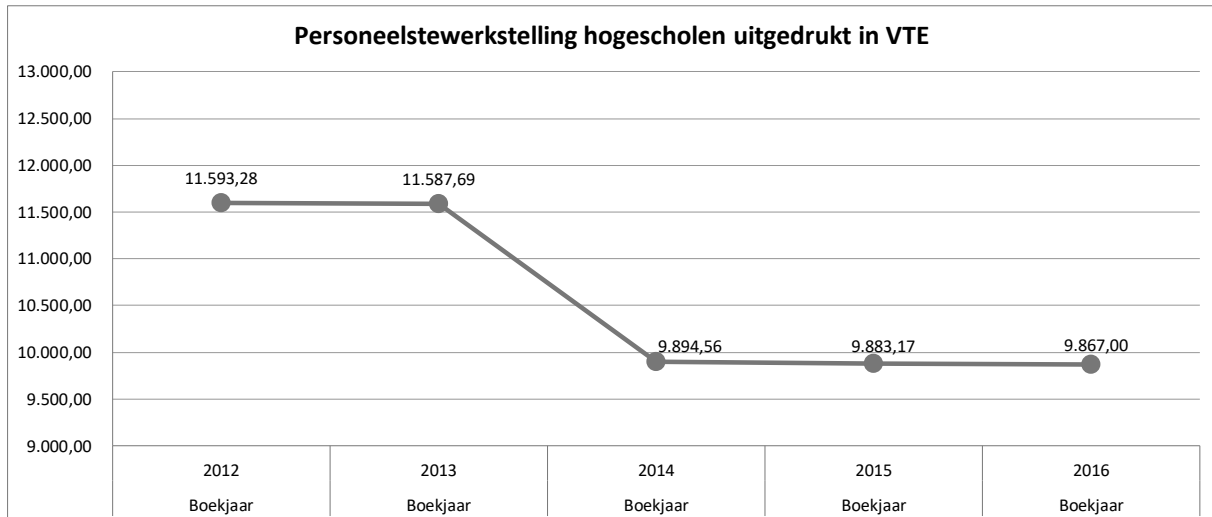
Het relatieve belang van het ATP in de globale tewerkstelling steeg jaarlijks licht tot en met 2014. Vanaf 2015 neemt het aandeel van het OP jaarlijks licht toe ten koste van het aandeel ATP.

De verhouding OP/ATP bedroeg in 2016 afgerond 70/30. In 2012 was dit afgerond nog 71/29. Globaal kan gesteld worden dat het aandeel OP zich ten opzichte van het aandeel ATP vrij stabiel bewogen heeft over de periode 2012-2016.

²¹ November 2010

4.3.2 Evolutie geaggregeerde aantal VTE's tewerkstelling in de periode 2012-2016

De historische evolutie van het aantal VTE's tewerkstelling in de hogescholen over de periode 2012-2016 ziet er grafisch als volgt uit:

De sterke knik in 2014 buiten beschouwing latend²², is het toch opmerkelijk dat er zich jaar op jaar een lichte daling in de personeelstewerkstelling van de hogescholen manifesteert sinds 2012.

4.3.3 Evolutie aantal inschrijvingen in de periode 2012-2016

De cijfers van de gebruikte studentenaantallen zijn afkomstig van AHOVOKS²³. Voor het boekjaar t zijn de inschrijvingscijfers van het academiejaar t-1/t gehanteerd omdat ze voor $\frac{3}{4}$ (9 maanden) de taakbelasting van het boekjaar t bepalen²⁴.

Wanneer een student meerdere inschrijvingen heeft in eenzelfde hogeschool (bvb. tegelijkertijd in de academische bachelor en master hoger kunstonderwijs), wordt hij/zij per hogeschool slechts één maal geteld. Naast de actieve, nog steeds ingeschreven studenten worden ook de uitgeschreven studenten meegeteld omdat deze ook tot een werkbelasting voor het personeel hebben geleid gedurende een bepaalde periode tijdens het betrokken academiejaar. Voor gezamenlijk georganiseerde opleidingen werden de studenten aan de betrokken hogescholen toegewezen met toepassing van de in de overeenkomst vastgelegde verdeelsleutel.

De onderstaande tabel geeft het aantal unieke studenten (actief en uitgeschreven) per hogeschool onder diplomacontract weer omgezet naar boekjaren (2012-2016) volgens voormeld principe.

²² 2014 was het boekjaar waarin de effecten van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten voor het eerst voor een volledig boekjaar verwerkt zijn.

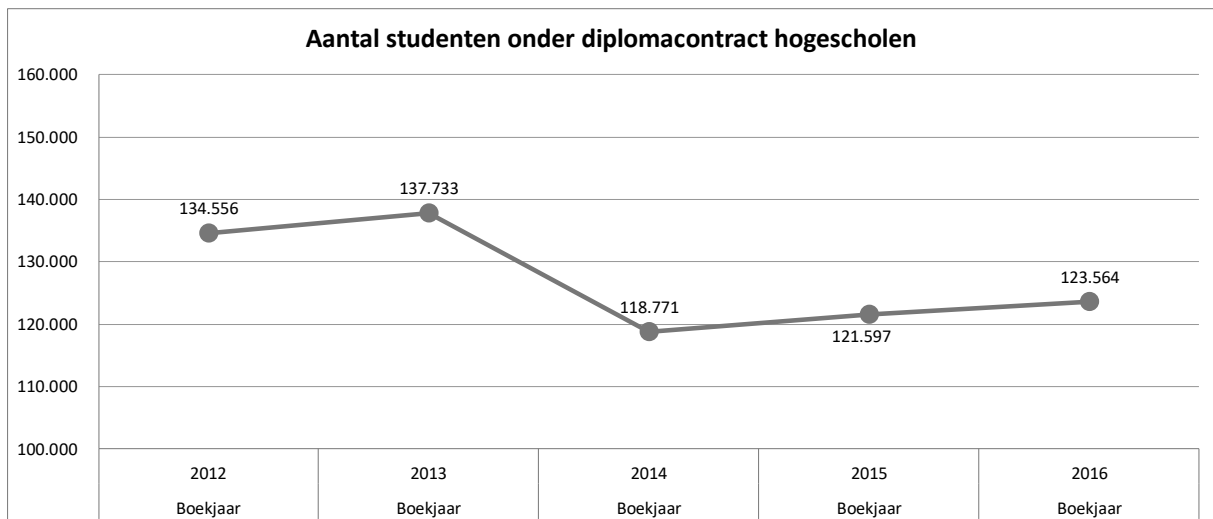
²³ Deze werden op 15 januari 2018 uit de Databank Hoger Onderwijs gegenereerd.

²⁴ 2012: acjaar 2011-2012/2013:acjaar 2012-2013/ 2014: acjaar 2013-2014/ 2015: acjaar 2014-2015 en 2016: acjaar 2015-2016

STUDENTEN - Aantal studenten onder diplomacontract per boekjaar

Aantal studenten onder diplomacontract	Boekjaar 2012	Boekjaar 2013	Boekjaar 2014	Boekjaar 2015	Boekjaar 2016
Artevelde	11.230	11.937	12.311	12.661	12.782
Erasmus	5.217	5.417	4.877	5.174	5.432
Artesis	8.144				
HoGent	17.421	17.599	13.369	13.661	13.995
LUCA	3.907	4.037	2.500	2.975	3.078
Howest	5.778	5.839	5.651	5.670	5.809
KdG	10.557	11.256	11.837	12.504	12.231
VIVES Noord	3.913	3.882	3.451	3.487	3.622
TMK	7.171	7.110	6.755	7.089	7.476
UCL	7.124	7.523	8.037	8.100	8.553
UCLi	6.480	6.350	6.127	5.513	5.179
TMMA	5.748	5.771	6.762	7.242	7.696
KAHO	7.472	7.702			
VIVES Zuid	8.700	8.842	8.782	8.762	8.800
TMA	3.561	3.418			
Plantijn	3.859				
PHL	4.902				
UCLc	2.336	2.396	891	793	
ODISEE	7.176	7.580	11.060	10.919	10.525
XIOS	3.184				
AP		11.923	8.588	8.955	9.948
PXL		8.422	7.081	7.438	7.815
HZS	676	729	692	654	623
Totaal aantal studenten onder diplomacontract	134.556	137.733	118.771	121.597	123.564

Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Na de stijging tussen 2012 en 2013 kwam er een sterke knik door het verlies van de academische studenten aan de universiteiten na de integratie-operatie (-18.962 studenten). Vanaf het boekjaar 2014 zette de jaarlijks stijgende trend van voordien zich weer verder.

4.3.4 Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2012-2016

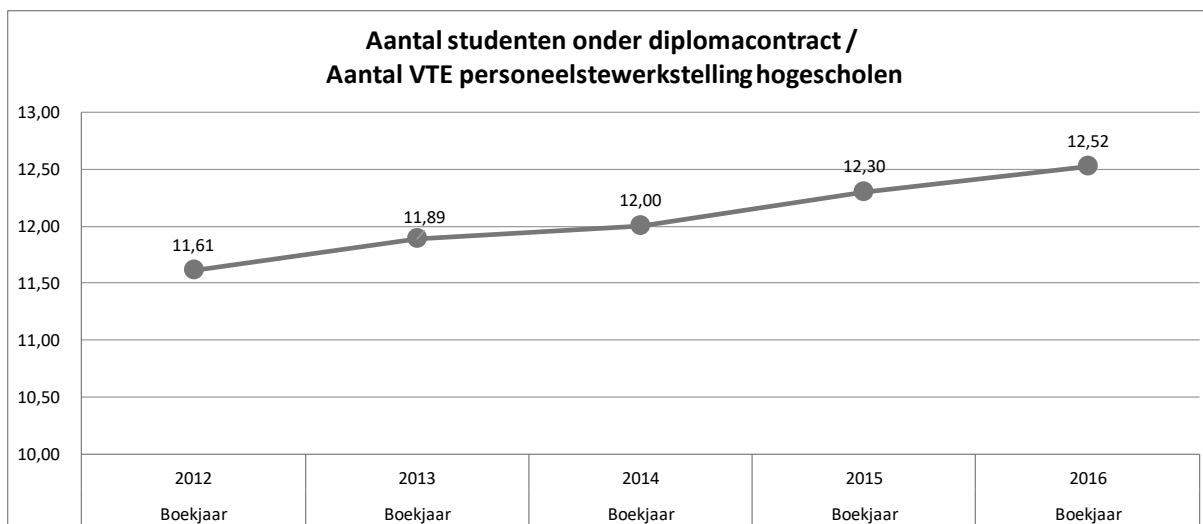
Wanneer de studentenaantallen over de referentieperiode vergeleken worden met de tewerkstelling, uitgedrukt in VTE's personeel, geeft dit een indicatie van de wijze waarop de hogescholen in hun personeelsbeleid zijn omgegaan met de wijzigende omstandigheden. De basisfinanciering die een hogeschool ter beschikking heeft, vormt hierbij een belangrijke factor. Een toename in studentenaantallen betekent niet automatisch een onmiddellijke stijging van de financiering. Het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs bevat immers een vertragend effect voor de stijging van het aantal studenten op de evolutie van de werkingsuitkeringen. Door het vijfjarig tijdsvenster dat start in het academiejaar t-7/t-6 en eindigt in het academiejaar t-3/t-2, houdt de evolutie van de tewerkstelling geen gelijke tred met de stijgende evolutie van de studenten. Wijzigingen in studentenaantallen, vertaald in financieringspunten, worden in de berekening van de werkingsuitkeringen slechts na 2 jaar opgenomen. Doordat er bovendien gerekend wordt op basis van een voortschrijdend gemiddelde over 5 academiejaren voltrekt het effect zich slechts geleidelijk met 1/5 per jaar. Indien de hogescholen bijkomende VTE's willen inzetten om een studentenstijging op te vangen, dienen ze hiervoor in de eerste jaren uit hun reserves te putten. In dit opzicht is het belangrijk dat de hogescholen over een basisreserve aan geldmiddelen blijven beschikken.

Onderstaande tabel geeft de procentuele toe- of afname weer van respectievelijk het aantal studenten en het aantal VTE's personeel tewerkstelling in de periode 2012-2016.

Studenten en personeelstewerkstelling hogescholen	Boekjaar 2012	Boekjaar 2013	Boekjaar 2014	Boekjaar 2015	Boekjaar 2016	JR16-JR12 evolutie
Aantal studenten onder diplomacontract	134.556,00	137.733,00	118.771,00	121.597,00	123.564,00	- 8,17 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 3.177,00	- 18.962,00	+ 2.826,00	+ 1.967,00	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 2,36 %	- 13,77 %	+ 2,38 %	+ 1,62 %	
Aantal VTE personeelstewerkstelling	11.593,28	11.587,69	9.894,56	9.883,17	9.867,00	- 14,89 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 5,59	- 1.693,13	- 11,39	- 16,17	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 0,05 %	- 14,61 %	- 0,12 %	- 0,16 %	

In 2016 daalde de personeelsomkadering licht verder met 0,16%. Het aantal studenten steeg daarentegen opnieuw (met 1.967 studenten of 1,62%). De aangroei van de studenten heeft zich dus opnieuw niet vertaald in een toename van het aantal VTE's personeelsleden.

De voorgaande gegevens rond studentenaantallen en VTE's personeel kunnen worden samengebracht door het aantal studenten onder diplomacontract per VTE tewerkstelling te berekenen. Dit geeft het volgende resultaat:

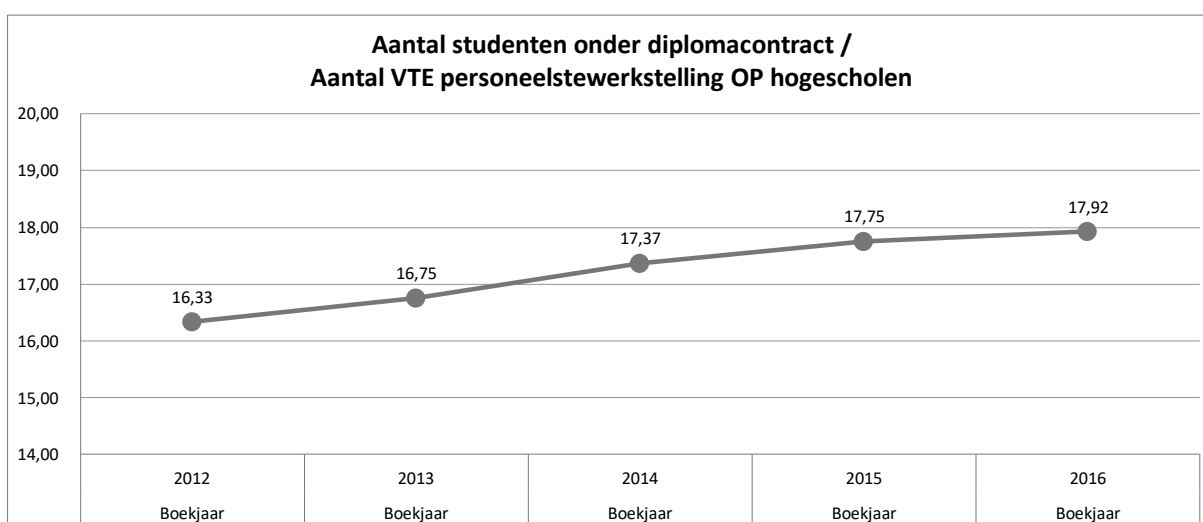

De jaarlijks stijgende trend van deze ratio werd verder bevestigd in 2016 met een bijkomende lichte toename van 0,22 studenten per VTE of 1,78%. Geaggregeerd voor 2016 bedroeg deze ratio 12,52 studenten per VTE personeel. Over de laatste vijf boekjaren was er globaal een absolute toename met bijna 1 student per VTE. Relatief vertegenwoordigde dat een stijging met 7,90% over deze periode.

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR16-JR12 absolute wijziging	JR16-JR12 relatieve wijziging
	2012	2013	2014	2015	2016		
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling hogescholen	11,61	11,89	12,00	12,30	12,52	+ 0,92	+ 7,90 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 0,28	+ 0,12	+ 0,30	+ 0,22		
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 2,41 %	+ 0,99 %	+ 2,50 %	+ 1,78 %		
. index 2012 = 100		102,4	103,4	106,0	107,9		

4.3.5 Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2012-2016

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal studenten per VTE OP in de referentieperiode.

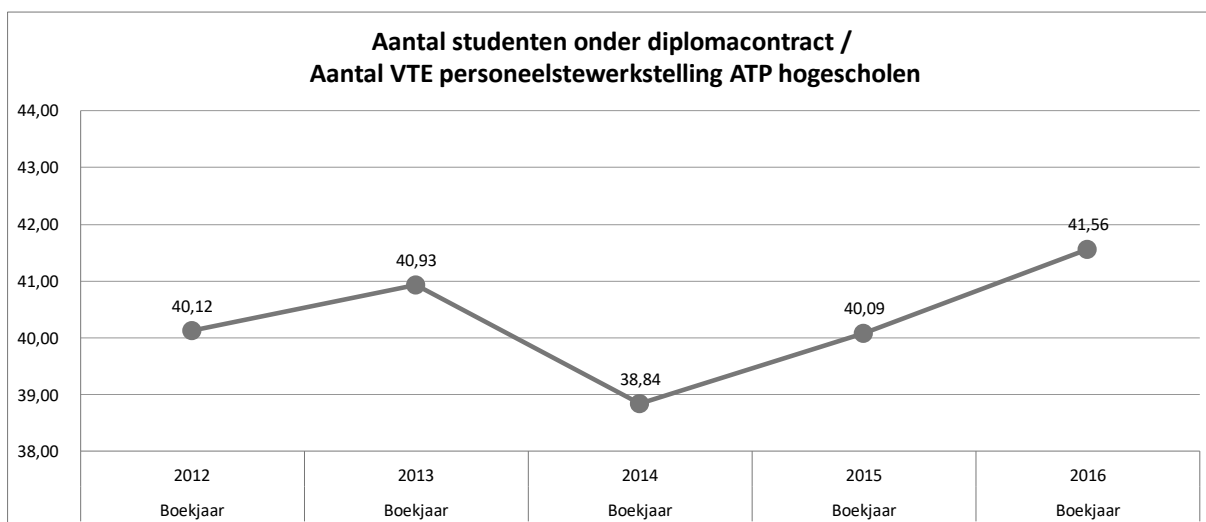
Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling OP hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR16-JR12 absolute wijziging	JR16-JR12 relatieve wijziging
	2012	2013	2014	2015	2016		
Studenten onder diplomacontracten / VTE personeelstewerkstelling OP hogescholen	16,33	16,75	17,37	17,75	17,92	+ 1,59	+ 9,76 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 0,42	+ 0,62	+ 0,38	+ 0,17		
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 2,57 %	+ 3,72 %	+ 2,18 %	+ 0,97 %		
. index 2012 = 100		102,6	106,4	108,7	109,8		

In 2016 steeg deze ratio verder met 0,17 studenten naar 17,92 studenten per VTE OP. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de VTE's van bepaalde opleidingen in het hoger kunstonderwijs met een sterk uitgebouwde vorm van individueel onderwijs hierop een milderend effect hebben.

Ten opzichte van 2012 steeg het aantal studenten per VTE OP met 1,59 eenheden studenten of met bijna 10%. Door deze evolutie is het voor de hogescholen niet eenvoudig om meer in te zetten op de versterking van de studiedoorstroming via een intensievere studentenbegeleiding (o.m. via het lesgeven aan kleinere groepen of het aanbieden van monitoraten).

4.3.6 Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2012-2016

Dezelfde oefening kan ook worden gemaakt voor de ratio aantal studenten per VTE ATP.

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling ATP hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR16-JR12 absolute wijziging	JR16-JR12 relatieve wijziging
	2012	2013	2014	2015	2016		
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling ATP hogescholen	40,12	40,93	38,84	40,09	41,56	+ 1,44	+ 3,58 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 0,81	- 2,09	+ 1,24	+ 1,47		
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 2,02 %	- 5,11 %	+ 3,20 %	+ 3,67 %		
. index 2012 = 100		102,0	96,8	99,9	103,6		

De tijdelijke daling in 2014 als gevolg van de "uitkanteling" van de academische hogeschoolopleidingen werd ondertussen alweer weggewerkt: in 2016 situeerde het aantal studenten per VTE ATP zich geaggregeerd op 41,56 studenten per VTE.

Ten opzichte van 2012 is deze ratio met 3,58% of met 1,44 studenten per VTE ATP gestegen.

4.3.7 Ratio aantal studenten per VTE tewerkstelling per hogeschool in 2016

Hierna worden de studenten/staf ratio's voor 2016 weergegeven per hogeschool.

De eerste tabel toont het aantal studenten per VTE tewerkstelling voor alle personeelsleden samen per hogeschool.

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING - Ratio					
Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016
Artevelde	13,72	14,09	14,90	14,66	14,30
Erasmus	9,14	9,25	8,97	9,58	10,23
Artesis	9,38				
HoGent	10,34	10,70	10,50	10,93	11,46
LUCA	7,26	7,64	6,35	6,71	7,02
Howest	11,26	11,25	12,35	12,69	12,80
KdG	13,75	13,94	14,79	14,82	14,01
VIVES Noord	11,21	11,11	10,77	10,87	11,57
TMK	11,68	11,40	11,72	12,61	13,33
UCL	14,50	14,13	14,73	14,46	13,70
UCLi	10,67	10,58	11,13	11,48	11,12
TMMA	11,82	12,18	12,23	13,40	14,57
KAHO	13,94	14,84			
VIVES Zuid	13,76	13,64	13,72	13,33	13,66
TMA	13,07	12,58			
Plantijn	14,42				
PHL	11,29				
UCLc	13,21	15,21	11,30	15,15	
ODISEE	11,79	12,48	13,37	13,21	12,74
XIOS	11,14				
AP		11,16	10,46	11,23	12,57
PXL		11,47	11,49	11,88	12,38
HZS	9,75	10,58	9,82	9,06	8,79
studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling hogescholen	11,61	11,89	12,00	12,30	12,52

De tweede en derde tabel bevatten het aantal studenten onder diplomacontract respectievelijk per VTE OP en per VTE ATP. Bij de interpretatie van de studenten/OP-ratio dient er voor de hogescholen met hoger kunstonderwijs rekening gehouden te worden met de hoge mate van individuele begeleiding van de studenten die deze ratio naar beneden duwt. Voor de HZS heeft de ontubbeling van de opleidingsprogramma's in de Nederlandse en Franse taalrol eveneens een belangrijk effect.

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING OP - Ratio

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling OP	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016
Artevelde	19,92	20,72	21,79	21,48	20,80
Erasmus	13,01	13,64	13,54	14,22	14,92
Artesis	13,20				
HoGent	17,30	16,87	17,36	17,58	17,86
LUCA	10,15	10,67	9,15	9,55	9,95
Howest	14,86	15,25	17,54	17,93	17,91
KdG	19,14	19,95	21,77	21,99	20,92
VIVES Noord	14,36	14,54	14,87	15,01	15,64
TMK	14,39	14,22	15,02	16,19	17,08
UCL	18,53	17,87	18,71	19,43	18,26
UCLi	13,72	13,76	14,67	15,47	15,27
TMMA	15,21	15,91	17,40	19,62	20,98
KAHO	19,58	20,64			
VIVES Zuid	17,45	17,45	18,79	17,67	18,08
TMA	18,79	17,81			
Plantijn	22,61				
PHL	15,44				
UCLc	17,07	20,11	14,92	19,65	
ODISEE	19,39	20,53	21,63	21,29	20,64
XIOS	15,33				
AP		16,40	15,69	16,35	18,03
PXL		15,80	15,75	16,08	16,62
HZS	14,07	15,16	14,10	12,86	12,30
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling OP hogescholen	16,33	16,75	17,37	17,75	17,92

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING ATP - Ratio

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling ATP	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016
Artevelde	44,03	44,03	47,09	46,21	45,74
Erasmus	30,67	28,71	26,60	29,40	32,58
Artesis	32,36				
HoGent	25,70	29,23	26,54	28,90	31,96
LUCA	25,52	26,87	20,76	22,58	23,85
Howest	46,57	42,96	41,68	43,48	44,91
KdG	48,77	46,31	46,18	45,42	42,46
VIVES Noord	51,03	47,06	39,07	39,42	44,38
TMK	61,92	57,46	53,40	56,95	60,74
UCL	66,68	67,62	69,23	56,52	54,90
UCLi	48,03	45,83	46,19	44,49	40,99
TMMA	52,97	51,98	41,18	42,31	47,70
KAHO	48,42	52,76			
VIVES Zuid	65,03	62,57	50,85	54,22	55,97
TMA	42,96	42,82			
Plantijn	39,78				
PHL	41,96				
UCLc	58,40	62,43	46,58	66,20	
ODISEE	30,11	31,81	34,99	34,77	33,30
XIOS	40,77				
AP		34,99	31,40	35,86	41,49
PXL		41,83	42,55	45,56	48,45
HZS	31,81	35,00	32,35	30,66	30,84
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling ATP hogescholen	40,12	40,93	38,84	40,09	41,56

4.4 GEAGGREGEERDE PERSONEELSKOSTEN

4.4.1 Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: evolutie 2015 versus 2016

De personeelskosten van de hogescholen kunnen via twee kanalen worden uitbetaald:

- via AHOVOKS worden alle statutaire loonkosten betaald, aangevuld met een deel van de loonkosten van gastprofessoren voor zover de hogeschool hiervoor kiest,
- Via een privaat sociaal secretariaat ("via de instelling") worden de bezoldigingskosten van de contractuelen betaald.

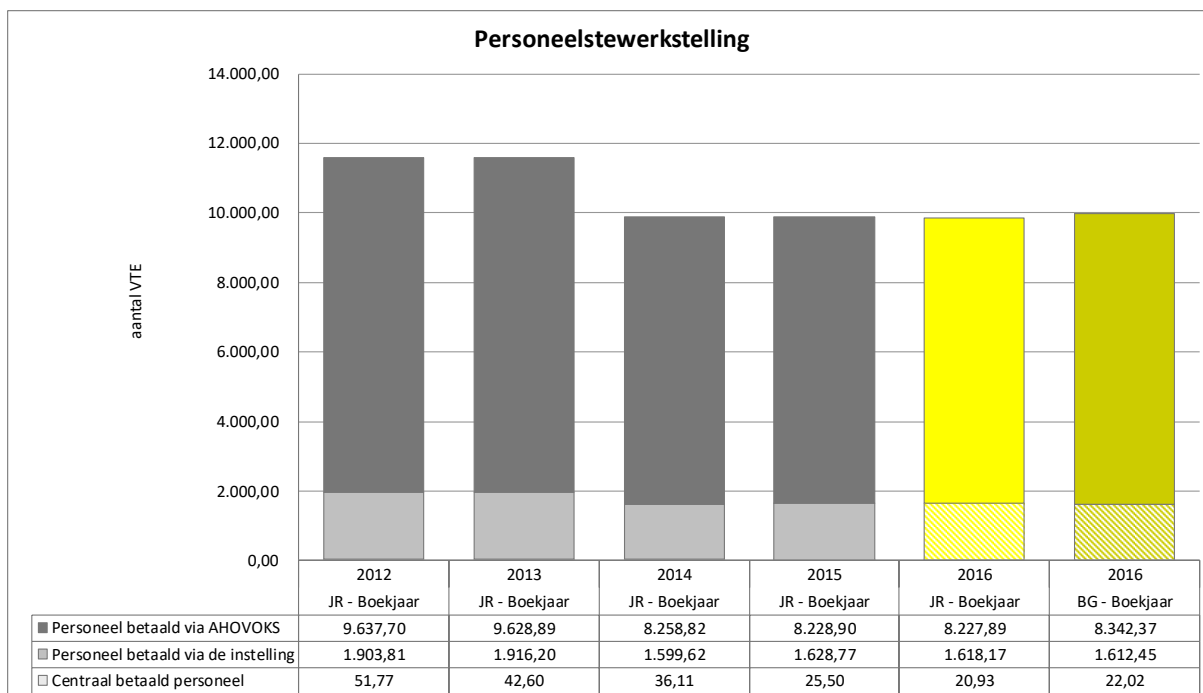
De meeste hogescholen werven gastprofessoren voor beperkte, gespecialiseerde opleidingsonderdelen en contractuelen voor projecten op niet-permanente financieringsbasis. In beide gevallen is dit ingegeven door de flexibiliteit van de aard van de tewerkstelling. Aangezien de statutairen nog steeds het merendeel van het personeelsbestand uitmaken, is de bezoldigingskost via AHOVOKS het grootst.

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2015					
Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	612.758.971	622.421.119	+ 9.662.148	+ 1,58 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOKS		530.157.920	538.753.643	+ 8.595.723	+ 1,62 %
· betaald via de instelling		82.601.051	83.667.476	+ 1.066.424	+ 1,29 %

De totale loonkosten stegen in 2016 met 9,66 miljoen euro of 1,58%. De loonkosten via AHOVOKS kwamen 1,62% hoger uit dan in het boekjaar 2015, deze voor de contractuelen verhoogden met 1,29%.

De spilindex werd overschreden in mei 2016. Hierdoor werden de lonen vanaf 1 juli 2016 met 2% geïndexeerd, wat een effect van 1% op jaarbasis genereerde. Daarnaast spelen ook de automatische biënnales in de loonschalen, ambtswijzigingen, mandaatvergoedingen, ... een rol. Dit verklaart waarom de loonkosten toch toenamen ondanks een lichte daling van de geaggregeerde tewerkstelling.

Onderstaande grafiek toont de tewerkstelling (in VTE) in de periode 2012-2016 naargelang de betalingsinstantie. Tussen 2015 en 2016 daalde zowel het aantal personeelsleden betaald via de hogeschool (-10,6 VTE's) als het aantal personeelsleden betaald via AHOVOKS (-1,01 VTE's).

4.4.2 Geaggregeerde personeelskosten 2016: begroting versus realisatie

Gedurende het boekjaar kan een hogeschool beslissen één of meerdere begrotingswijzigingen in te dienen, onder meer als gevolg van de aanpassing van de werkingsuitkeringen. De onderstaande tabel vergelijkt de gerealiseerde geaggregeerde loonkosten met de begrote loonkosten na begrotingswijziging(en).

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van BEGROTING 2016					
Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR16-BG16	JR16-BG16
		2016	2016	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	622.421.119	629.744.995	- 7.323.876	- 1,16 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOKS		538.753.643	545.892.596	- 7.138.953	- 1,31 %
· betaald via de instelling		83.667.476	83.852.399	- 184.924	- 0,22 %

Er was een nauwe aansluiting tussen realisatie en begroting op geaggregeerd niveau: slechts 1,16% van de begrote loonkost werd niet gerealiseerd. Wat betreft de uitvoering van de begrote loonkosten betaald via AHOVOKS was er een beperkt overschot van 1,31%. Bij de contractuele loonkosten was er slechts een verschil van 0,22%. Hoewel diverse opportuniteiten voor onderzoeksprojecten of projecten voor maatschappelijke dienstverlening die zich voordoen in de loop van het werkjaar nog niet gekend zijn op het moment van het opstellen van de begroting, slagen de hogescholen er in om dit toch vrij accuraat te ramen.

4.4.3 Geaggregeerde personeelskosten per personeelscategorie: evolutie 2015 versus 2016

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2015					
Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van jaarrekening 2015	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR16-JR15	JR16-JR15
		2015	2016	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	wijziging
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	612.758.971	622.421.119	+ 9.662.148	+ 1,58 %
· Onderwijzend personeel (exclusief gastprofessoren)		413.542.770	418.552.118	+ 5.009.348	+ 1,21 %
· Gastprofessoren		19.498.003	27.590.245	+ 8.092.242	+ 41,50 %
· Administratief personeel (inclusief opvoedend hulp personeel)		112.308.584	114.569.488	+ 2.260.905	+ 2,01 %
· Contractueel personeel (exclusief gastprofessoren)		66.791.835	60.913.635	- 5.878.201	- 8,80 %
· Centraal betaald personeel		11.137	2.879	- 8.258	- 74,15 %
· Personeelskosten niet opgenomen in bovenvermelde categoriën		606.643	792.754	+ 186.111	+ 30,68 %

De bovenstaande tabel geeft een inzicht in de mate waarin de personeelskosten per personeelscategorie geëvolueerd zijn ten opzichte van het vorige boekjaar. Alle personeelskosten stegen in 2016 met uitzondering van het contractueel personeel (excl. gastprofessoren) en het centraal betaald personeel. De grootste relatieve stijger waren de gastprofessoren waarvan de kosten met liefst 41,50% toenamen.

De personeelskosten in de onderste lijn van de tabel staan voor de andere personeelskosten dan lonen die de hogeschool niet aan een welbepaalde categorie toewijst (bijvoorbeeld de tussenkomst voor woon- en werkverkeer).

4.4.4 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2016: de 2,5%-norm

Artikel IV.33 van de CHO bepaalt met ingang van 1 januari 2007 dat de afwijking tussen de begrote en de gerealiseerde personeelsformatie, uitgedrukt in geld, ten hoogste 2,5 % mag bedragen. Bij de berekening van deze norm wordt de door de hogescholen begrote reserve aan personeelskosten mee verrekend. Hierdoor verschilt het totaal aan begrote loonkosten van het bedrag uit de tabel onder punt 4.4.2.

Indien de hogeschool deze norm overschrijdt en zij hiervoor geen redelijke verantwoording kan geven, kan er als sanctie een inhouding van een deel van de toekomstige werkingsuitkeringen volgen.

In één hogeschool werden de begrote personeelskosten voor meer dan 2,5% onderbenut bij de uitvoering. Eén hogeschool flirtte net met deze grens. Op geaggregeerd niveau werd slechts 0,94% van de begrote personeelskosten niet gerealiseerd voor de toepassing van deze norm.

PERSONEELSKOST (exclusief reserve) - Evolutie ten opzichte van BEGROTING 2016 - 2,5 % regel

Personeelskost (exclusief reserve) - 2,5 % regel <i>(eenheden euro)</i>	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	absolute afwijking	relatieve afwijking
	2016	2016		
Artevelde	55.887.117	56.208.996	- 321.879	- 0,57 %
Erasmus	32.080.777	33.120.315	- 1.039.538	- 3,14 %
HoGent	74.474.910	75.000.000	- 525.090	- 0,70 %
LUCA	28.420.659	28.597.612	- 176.953	- 0,62 %
Howest	27.400.225	27.459.603	- 59.378	- 0,22 %
KdG	54.926.666	55.197.748	- 271.082	- 0,49 %
VIVES Noord	19.274.580	19.135.820	+ 138.760	+ 0,73 %
TMK	37.195.123	37.728.065	- 532.942	- 1,41 %
UCL	41.085.849	41.029.475	+ 56.374	+ 0,14 %
UCLi	30.479.100	30.887.484	- 408.384	- 1,32 %
TMMA	34.593.521	35.475.579	- 882.058	- 2,49 %
VIVES Zuid	40.616.273	40.743.163	- 126.890	- 0,31 %
ODISEE	52.305.234	52.969.806	- 664.572	- 1,25 %
AP	48.692.818	49.115.452	- 422.633	- 0,86 %
PXL	39.699.965	40.248.663	- 548.698	- 1,36 %
HZS	4.450.280	4.549.952	- 99.672	- 2,19 %
Aggregatie Hs	621.583.098	627.467.733	- 5.884.635	- 0,94 %

4.5 RATIO'S IN VERBAND MET DE PERSONEELSKOSTEN

4.5.1 Geaggregeerde 80/20-ratio zonder defiscaliseringsmiddelen

Volgens artikel IV.32, § 1, eerste lid CHO mogen “de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatvergoedingen en premies - van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers maximaal 5% variëren in min of in plus op de norm 80% van de jaarlijkse werkingsuitkering”. Afhankelijk van de richting van de afwijking (in min of in plus) moet de hogeschool bij het opstellen van de begroting een specifieke verantwoording m.b.t. de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse regering.

- ♦ 80/20-ratio >85%: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. IV.32, § 2);
- ♦ 80/20-ratio <75%: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75% te bereiken (art. IV.32, §3).

De berekeningswijze van de 80/20-norm is vastgelegd in artikel 14, § 2 en § 3 van het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap. Deze norm geldt in principe dus enkel bij de begroting. Toch blijft het bij het indienen van de jaarrekening aangewezen om de begrote norm te toetsen aan de uitvoering ervan.

Op het geaggregeerde niveau ziet de evolutie van de 80/20-ratio er over de periode 2012-2016 als volgt uit:

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - Evolutie 80 / 20 (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers) - Officiële personeelsratio 80 / 20						
Officiële personeelsratio 80 / 20	JR - Boekjaar 2012	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	BG - Boekjaar 2016
Aggregatie Hs	81,82 %	80,78 %	80,19 %	81,48 %	81,11 %	82,43 %
Rekenkundig gemiddelde	81,47 %	80,64 %	80,33 %	81,82 %	80,93 %	82,37 %
Laagste waarde	76,20 %	74,89 %	72,82 %	72,20 %	72,78 %	74,83 %
Hoogste waarde	86,04 %	87,83 %	85,26 %	87,22 %	87,29 %	86,70 %

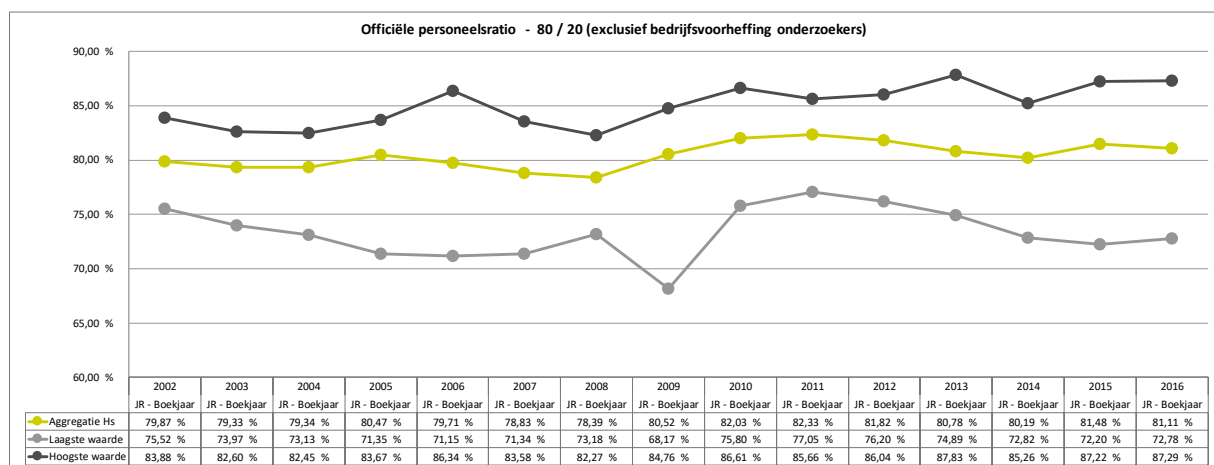
In 2016 daalde de geaggregeerde 80/20-ratio met 0,37% naar 81,11% .

Officiële personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar 2012	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	BG - Boekjaar 2016
Aantal Hs < 75%	0	1	2	2	2	1
Aantal Hs >= 75% en < 80%	6	5	6	3	2	1
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	14	11	7	9	11	11
Aantal Hs > 85%	1	2	2	3	1	3
Totaal aantal Hs	21	19	17	17	16	16

Bij één hogeschool lag de gerealiseerde norm hoger dan 85% in 2016. Dit zijn twee hogescholen minder dan in 2015, wat op zich een betere score was. Het aantal hogescholen met een ratio tussen de 80 en 85% steeg hierdoor met 2.

In weerwil van de begrote cijfers werd de ondergrens van 75% in twee hogescholen niet bereikt bij de realisatie in 2016. Slechts een minderheid (2) van de hogescholen zat onder de “ideale” grens van 80% en boven de 75%. De meeste hogescholen bevonden zich in 2016 nog steeds tussen de 80% en de 85%-grens.

Grafisch kan de evolutie van de 80-20-ratio met de hoogste, laagste en geaggregeerde waarde sinds boekjaar 2002 als volgt worden weergegeven:

Deze grafiek toont dat de 85%-grens bij realisatie onafgebroken werd overschreden sinds 2010 als hoogste waarde met een (voorlopige) piek op 87,83% in 2013. Dit betekent dat er gedurende deze lange periode én in 2016 (nog) steeds één of meerdere hogescholen waren die worstelden om alle personeelskosten betaald te krijgen met de werkingsuitkeringen die aan personeel konden worden besteed binnen de grenzen van de CHO.

4.5.2 Geaggregeerde 80/20-ratio met defiscaliseringsmiddelen

Het regeringscommissariaat hanteert sinds 2009 ook nog een “alternatieve” berekeningswijze voor de 80/20-ratio waarbij de noemer van de breuk aangevuld wordt met de middelen die vrijgekomen zijn uit de gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, de zogenaamde “defiscaliseringsmiddelen”. Deze tweede berekeningswijze houdt rekening met een belangrijke aanvullende bron van inkomsten die enkel mag worden besteed aan de financiering van nieuwe onderzoeksopdrachten. In geval de “traditionele” 80/20-ratio onder druk komt te staan, kan de afweging ten opzichte van de norm met defiscaliseringmiddelen en ten opzichte van de economische loonkostennorm (zie punt 4.5.5) een aanvullende rol spelen in de beoordeling van een evenwichtige personeelskostenstructuur.

De onderstaande tabel toont de uitkomst van de berekening van de 80/20-ratio met defiscaliseringsmiddelen. Voor 2016 bedroeg de geaggregeerde waarde 79,97%. Bij de “alternatieve” 80/20 ratio was er een dus ook daling merkbaar op geaggregeerd niveau (-0,42%).

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - Evolutie 80 / 20 (incl. bedrijfsvoorheffing onderzoekers) - Alternatieve personeelsratio 80 / 20						
Alternatieve personeelsratio 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Aggregatie Hs	80,13 %	79,20 %	78,92 %	80,39 %	79,97 %	81,37 %
Rekenkundig gemiddelde	79,73 %	78,85 %	78,98 %	80,67 %	79,66 %	81,20 %
Laagste waarde	73,94 %	70,90 %	71,12 %	71,92 %	70,51 %	74,30 %
Hoogste waarde	83,92 %	85,24 %	84,58 %	86,45 %	86,30 %	85,93 %
Alternatieve personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(aantal hogescholen - % aandeel)	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Aantal Hs < 75%	1	2	2	2	2	2
Aantal Hs > = 75% en < 80%	11	10	7	4	7	2
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	9	6	8	9	6	11
Aantal Hs > 85%	0	1	0	2	1	1
Totaal aantal Hs	21	19	17	17	16	16

Ook bij de “alternatieve” 80-20 ratio bleek er in 2016 toch nog steeds één hogeschool hoger te scoren dan de 85%-grens. De meerderheid van de hogescholen (9) bevond zich wel onder de 80%.

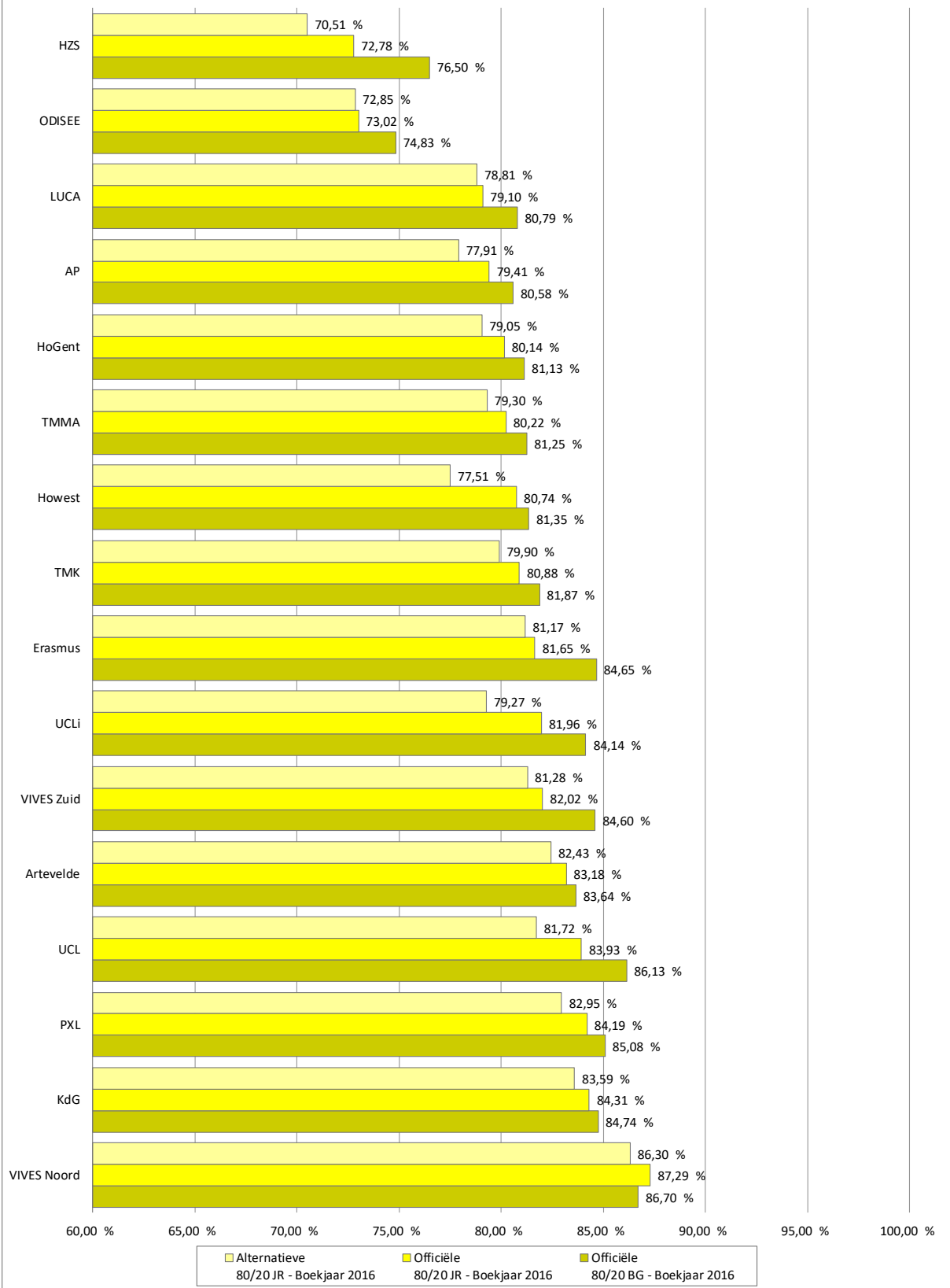
4.5.3 80/20-ratio per hogeschool in de jaarrekening 2016

De tabel op de volgende pagina bevat per hogeschool een overzicht van de volgende ratio's:

- de gerealiseerde “alternatieve” 80/20-ratio met de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers verwerkt in de noemer
- de gerealiseerde “traditionele” 80/20-ratio
- de begrote “traditionele” 80/20-ratio op basis van de begrotingscijfers voor 2016.

De hogescholen werden gerangschikt van laag naar hoog op basis van de gerealiseerde “traditionele” 80/20-ratio.

Personeelsratio - 80 / 20
Jaarrekening / Begroting

4.5.4 80/20-ratio per hogeschool: evolutie 2012-2016

De onderstaande tabel bevat het historisch overzicht per hogeschool van de gerealiseerde “traditionele” 80/20-ratio in de periode 2012-2016. Jaarlijks wordt de hogeschool met de hoogste en de laagste waarde aangeduid.

PERONEELSRATIO'S - Lonen - 80 / 20 per hogeschool (excl. bedrijfsvoorheffing onderzoekers) - Officiële personeelsratio 80 / 20						
Officiële personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Artevelde	84,16 %	82,13 %	82,57 %	82,85 %	83,18 %	83,64 %
Erasmus	81,83 %	82,78 %	79,89 %	83,67 %	81,65 %	84,65 %
Artesis	76,20 %					
HoGent	84,52 %	81,39 %	78,60 %	79,55 %	80,14 %	81,13 %
LUK						
LUCA	78,72 %	75,62 %	85,05 %	81,85 %	79,10 %	80,79 %
Howest	83,36 %	82,01 %	79,62 %	81,54 %	80,74 %	81,35 %
KdG	79,44 %	80,46 %	81,12 %	82,98 %	84,31 %	84,74 %
VIVES Noord	82,91 %	82,32 %	83,46 %	87,22 %	87,29 %	86,70 %
TMK	83,96 %	86,32 %	83,23 %	82,78 %	80,88 %	81,87 %
UCL	86,04 %	87,83 %	85,26 %	84,93 %	83,93 %	86,13 %
UCLi	84,70 %	82,38 %	77,42 %	82,76 %	81,96 %	84,14 %
TMMA	81,32 %	81,25 %	80,04 %	79,58 %	80,22 %	81,25 %
KAHO	80,37 %	78,77 %				
VIVES Zuid	84,38 %	81,77 %	79,87 %	82,90 %	82,02 %	84,60 %
TMA	78,55 %	78,09 %				
Plantijn	81,13 %					
PHL	81,20 %					
UCLc	78,19 %	75,71 %	82,61 %	86,53 %		
ODISEE	80,88 %	80,84 %	73,09 %	72,20 %	73,02 %	74,83 %
XIOS	78,29 %					
AP		74,89 %	77,90 %	79,94 %	79,41 %	80,58 %
PXL		80,62 %	83,04 %	85,43 %	84,19 %	85,08 %
HZS	80,74 %	77,07 %	72,82 %	74,25 %	72,78 %	76,50 %
Aggregatie Hs	81,82 %	80,78 %	80,19 %	81,48 %	81,11 %	82,43 %
Rekenkundig gemiddelde	81,47 %	80,64 %	80,33 %	81,82 %	80,93 %	82,37 %
Laagste waarde	76,20 %	74,89 %	72,82 %	72,20 %	72,78 %	74,83 %
Hoogste waarde	86,04 %	87,83 %	85,26 %	87,22 %	87,29 %	86,70 %

4.5.5 Economische loonnorm per hogeschool: jaarrekening 2016

Vanaf 2008 hanteerde het regeringscommissariaat een zelf ontwikkelde nieuwe ratio, “de economische loonnorm”, die moet toelaten om een bijkomend inzicht te verkrijgen in de evolutie van de totale personeelskosten en het behoud van het financiële evenwicht op termijn. In deze ratio wordt de totale werkelijke loonlast, met inbegrip van zowel statutaire als contractuele loonkosten, geplaatst ten opzichte van de bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed. Vanaf 2016 werd er verder gesleuteld aan de berekeningsformule door een lichte wijziging van de gegevens in de teller/noemer. Om de vergelijkbaarheid van de nieuwe economische loonnorm over de verschillende boekjaren mogelijk te maken, werd de nieuwe berekeningswijze retroactief toegepast in de tabellen.

De geaggregeerde waarde van deze ratio bleef vanaf 2013 gestaag onder de 75%. In 2016 eindigde deze waarde op het laagste niveau van de laatste 5 boekjaren met een score van 71,24% (-1,64% tegenover 2015).

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - Evolutie economische loonnorm						
Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Aggregatie Hs	75,66 %	73,56 %	71,84 %	72,88 %	71,24 %	73,33 %
Rekenkundig gemiddelde	74,68 %	71,98 %	71,57 %	72,55 %	70,57 %	72,75 %
Laagste waarde	69,25 %	55,08 %	62,61 %	62,01 %	60,32 %	61,84 %
Hoogste waarde	81,26 %	77,97 %	74,70 %	77,90 %	77,75 %	78,43 %

Bij 15 hogescholen lag de ratio onder de 75%. Slechts 1 hogeschool situeerde zich voor deze norm tussen de 75% en de 80%. Dit is een gunstige evolutie ten opzichte van het vorige boekjaar 2015 toen er zich nog vijf hogescholen in de marge tussen de 75% en de 80% bevonden.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(aantal hogescholen - % aandeel)	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Aantal Hs < 75%	10	12	17	12	15	11
Aantal Hs >= 75% en < 80%	10	7	0	5	1	5
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	1	0	0	0	0	0
Aantal Hs > 85%	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal Hs	21	19	17	17	16	16

4.5.6 Economische loonnorm norm per hogeschool: evolutie 2012-2016

De hogescholen dienen er op toe te zien dat er van de verkregen bedrijfsopbrengsten na betaling van de personeelskosten nog voldoende middelen overblijven om aan werking en investeringen te besteden. Onderstaande tabel kan van belang zijn om zich te positioneren binnen de sector en voor het vastleggen van een interne maatstaf inzake maximale besteding aan loonkosten.

De tabel bevat de gegevens over de periode 2012-2016 per hogeschool. Opvallend is het grote verschil van 17,43% tussen de hoogste (77,75%) en de laagste (60,32%) waarde.

PERONEELSRATIO'S - Lonen - Economische loonnorm per hogeschool

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Artevelde	77,34 %	73,43 %	73,73 %	73,45 %	72,37 %	74,88 %
Erasmus	76,54 %	75,21 %	73,61 %	75,73 %	73,13 %	76,05 %
Artesis	75,65 %					
HoGent	81,26 %	77,97 %	74,70 %	76,03 %	74,01 %	75,89 %
LUCA	76,53 %	71,12 %	73,97 %	73,84 %	74,73 %	75,26 %
Howest	74,06 %	75,27 %	73,93 %	72,26 %	67,98 %	72,82 %
KdG	76,63 %	75,71 %	74,06 %	77,90 %	77,75 %	78,43 %
VIVES Noord	71,33 %	70,41 %	72,97 %	75,37 %	70,40 %	73,00 %
TMK	76,21 %	75,44 %	74,08 %	73,56 %	70,69 %	73,70 %
UCL	75,90 %	75,19 %	72,30 %	71,06 %	69,97 %	70,25 %
UCLi	77,86 %	75,59 %	71,18 %	72,50 %	70,15 %	73,66 %
TMMA	76,21 %	73,18 %	70,30 %	71,69 %	71,03 %	73,47 %
KAHO	70,96 %	72,15 %				
VIVES Zuid	70,99 %	68,96 %	66,86 %	69,71 %	67,55 %	68,88 %
TMA	74,50 %	71,16 %				
Plantijn	77,98 %					
PHL	72,40 %					
UCLc	70,30 %	69,30 %	73,57 %	75,44 %		
ODISEE	73,27 %	72,30 %	66,24 %	65,17 %	64,32 %	65,82 %
XIOS	73,14 %					
AP		73,90 %	72,14 %	73,41 %	72,66 %	74,92 %
PXL		55,08 %	70,35 %	74,25 %	72,00 %	75,21 %
HZS	69,25 %	66,19 %	62,61 %	62,01 %	60,32 %	61,84 %
Aggregatie Hs	75,66 %	73,56 %	71,84 %	72,88 %	71,24 %	73,33 %
Rekenkundig gemiddelde	74,68 %	71,98 %	71,57 %	72,55 %	70,57 %	72,75 %
Laagste waarde	69,25 %	55,08 %	62,61 %	62,01 %	60,32 %	61,84 %
Hoogste waarde	81,26 %	77,97 %	74,70 %	77,90 %	77,75 %	78,43 %

4.6 BENOEMINGSPERCENTAGE ASSISTENTEN, OP EN ATP (BEZETTING)

Voor de hogescholen bevat de CHO in principe twee contingenteringsnormen: enerzijds een beperking op het aantal benoemde assistenten (art. V.141, §2) voor de hogescholen met academische opleidingen, anderzijds een beperking op het aantal benoemde leden van het OP voor alle hogescholen (art. IV.28, §1, 1°).

4.6.1 **Benoemingspercentage van het aantal assistenten per hogeschool op het niveau van de bezetting**

De CHO bepaalt in artikel V.141, §2 dat ten hoogste 25% van de assistenten kan worden benoemd. Deze norm is dwingend en wordt berekend op het niveau van de bezetting (aantal titularissen). Het is aangewezen om na te gaan of de hogescholen zich bij de uitvoering van de personeelsformatie gehouden hebben aan deze norm.

De onderstaande tabel geeft het berekende controlepercentage per hogeschool weer. Er wordt tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm niet van toepassing was en hoeveel hogescholen de opgelegde contingentering nog steeds overschreden door historische situaties of door toepassing van bepaalde overgangsmaatregelen voor de benoeming van assistenten. Ook de hoogste en de laagste waarde wordt aangeduid. Slechts 2 van de 7 hogescholen met academische hogeschoolopleidingen (Schools of Arts of nautische wetenschappen) voldeden aan de 25%-norm.

Benoemingspercentage assistenten

Benoemingspercentage assistenten	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016
Artevelde	9,08 %	NVT	NVT	NVT
Erasmus	30,61 %	19,69 %	23,53 %	24,66 %
HoGent	27,50 %	41,99 %	41,12 %	37,16 %
LUCA	35,93 %	53,10 %	54,09 %	54,33 %
Howest	39,87 %	NVT	NVT	NVT
KdG	52,92 %	46,74 %	36,30 %	36,87 %
VIVES Noord	47,19 %	NVT	NVT	NVT
TMK	56,27 %	NVT	NVT	NVT
UCL	NVT	NVT	NVT	NVT
UCLi	60,12 %	62,39 %	NVT	NVT
TMMA (2013 = TMM)	26,26 %	NVT	NVT	NVT
KAHO	48,58 %			
VIVES Zuid	NVT	NVT	NVT	NVT
TMA	44,02 %			
UCLc	37,56 %	NVT	NVT	
ODISEE (2013 = HUB-EHSAL)	59,84 %	NVT	NVT	NVT
AP	36,30 %	45,14 %	42,63 %	39,80 %
PXL	28,97 %	25,79 %	26,95 %	28,83 %
HZS	22,16 %	24,19 %	15,61 %	24,52 %
Aggregatie Hs	36,00 %	42,36 %	40,46 %	40,03 %
Rekenkundig gemiddelde	39,01 %	39,88 %	34,32 %	35,17 %
Laagste waarde (*)	9,08 %	19,69 %	15,61 %	24,52 %
Hoogste waarde	60,12 %	62,39 %	54,09 %	54,33 %
aantal Hs norm "NVT"	2 Hs	9 Hs	10 Hs	9 Hs
aantal Hs norm "overschreden"	15 Hs	6 Hs	5 Hs	5 Hs
aantal HS norm "niet overschreden"	2 Hs	2 Hs	2 Hs	2 Hs

4.6.2 Procentueel aandeel benoemde OP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting

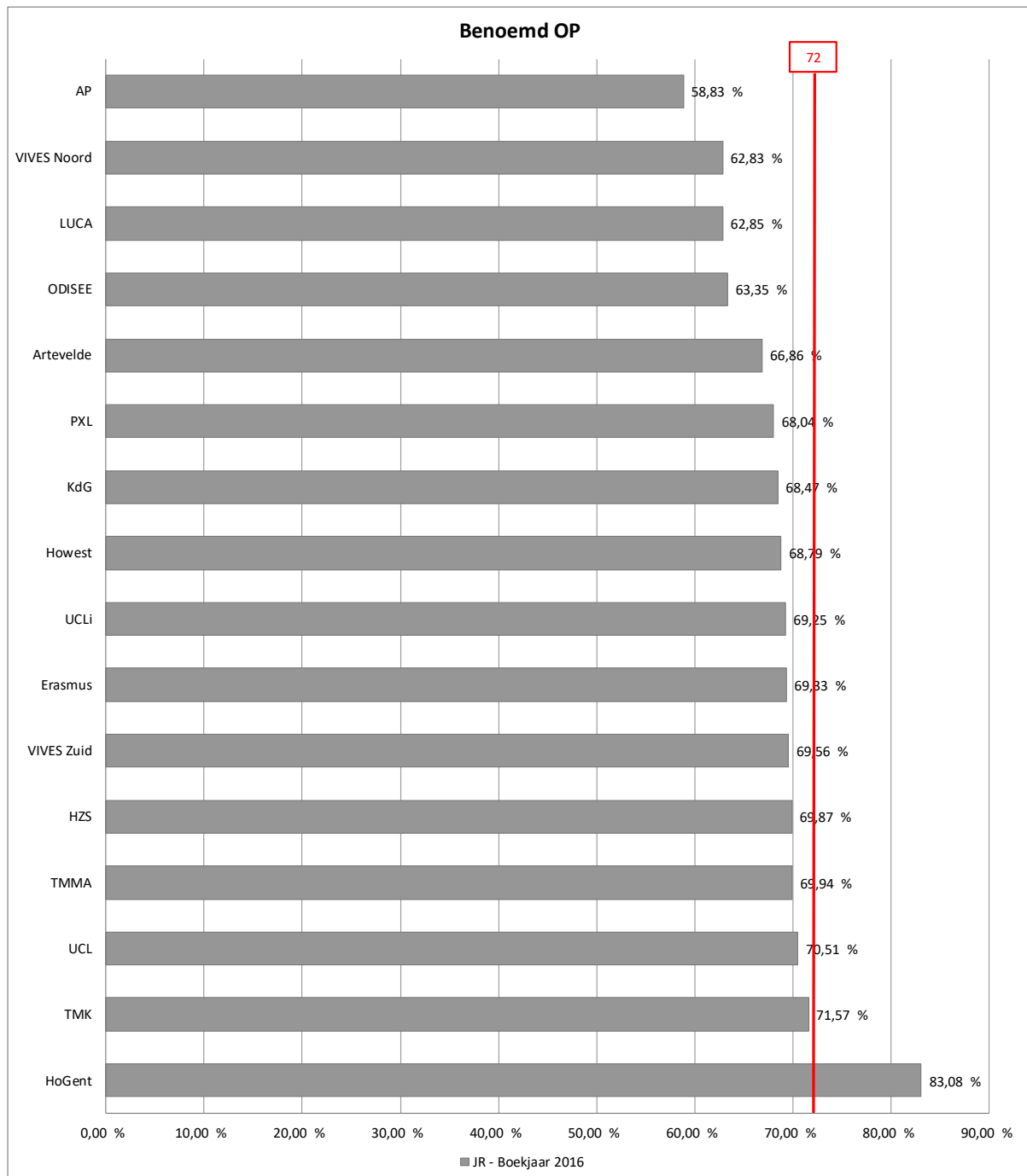
Tot en met het boekjaar 2013 gold er voor de hogescholen een contingenteringsnorm voor het maximale aantal benoemde personeelsleden (uitgedrukt in VTE) binnen het statutair OP. Deze norm werd vastgelegd op 72%²⁵. De toetsing ervan gebeurde op basis van de cijfers van de bezetting omdat deze al de ingenomen formatieplaatsen bevatten. Hierbij werd de bevordering of ambtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming.

In uitvoering van het Onderwijsdecreet XXIII²⁶ werd de toepassing van deze norm opgeschort voor een periode van vijf jaar (boekjaar 2014 tot en met boekjaar 2018). Op die manier krijgen de hogescholen wat ademruimte om het effect van de integratie-operatie op hun benoemde kader op te vangen en om ondertussen autonoom een evenwichtige personeelsformatie uit te werken.

²⁵ Artikel IV.28 van de CHO beperkt het aantal benoemde OP'ers tot 72%.

²⁶ Via het artikel V.30, 3° van het Onderwijsdecreet XXIII van 19 juli 2013.

Om de opschortingsperiode te kunnen evalueren, werd het benoemingspercentage voor het OP alsnog per hogeschool berekend. Onderstaande grafiek geeft hiervan een overzicht per hogeschool, gerangschikt van laag naar hoog.

Benoemd OP	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(aantal hogescholen)	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal Hs > 80%	0	0	0	1	1
Aantal Hs > 72% en <= 80%	0	0	3	1	0
Aantal Hs >= 60% en <= 72%	17	17	14	15	14
Aantal Hs < 60%	4	2	0	0	1
Totaal aantal Hs	21	19	17	17	16

Eén hogeschool kwam in 2016 uit op een benoemingspercentage boven de 72% en stak opnieuw ver boven de andere hogescholen uit met een percentage dat zelfs steeg van 80,77% in boekjaar 2015 naar 83,08% in 2016. Alle andere hogescholen bleven netjes onder de 72%.

De historische gegevens per hogeschool over de periode 2012-2016 en de bijhorende geaggregeerde waarden zagen er als volgt uit:

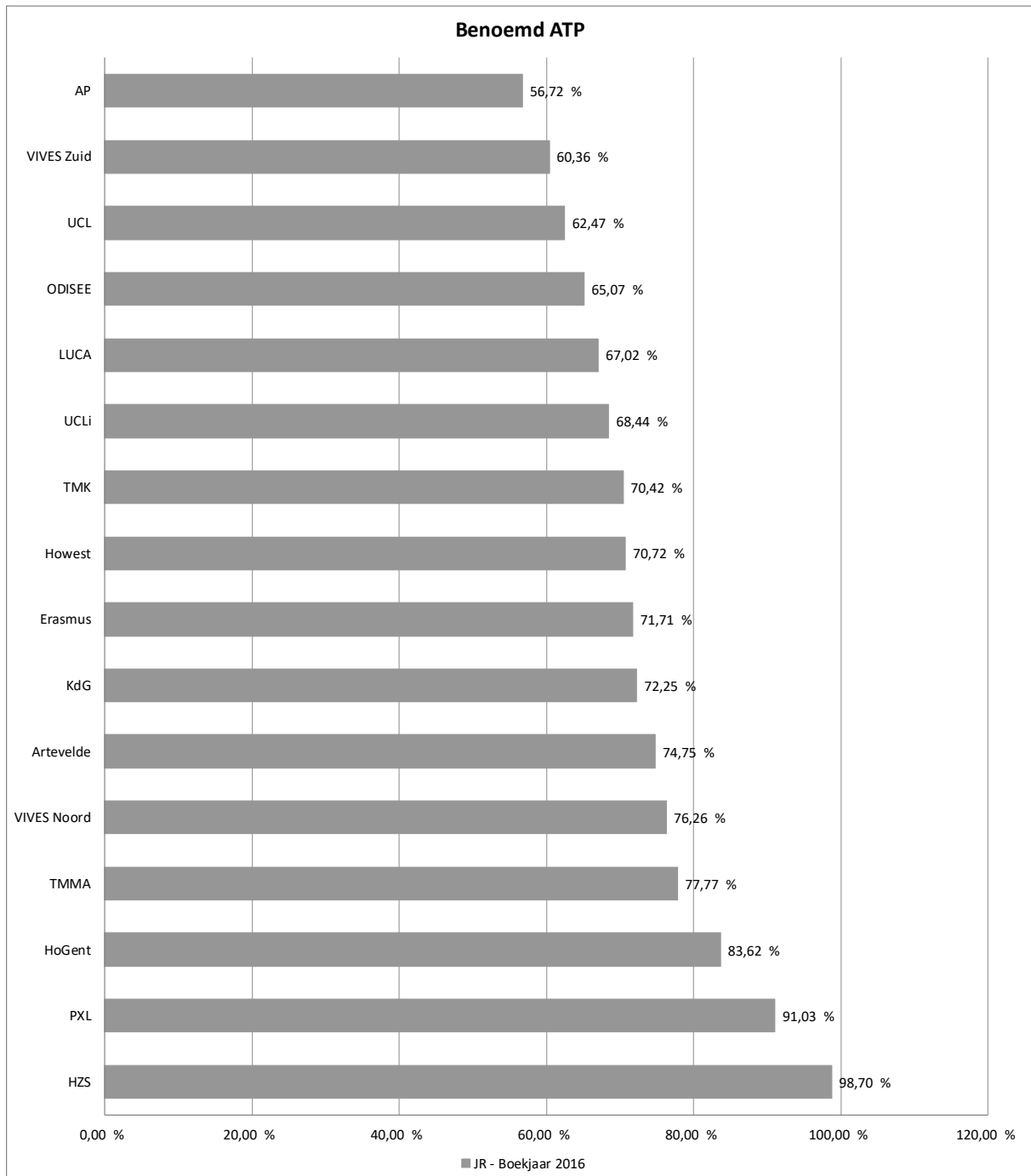
DECRETALE PROCENTNORMEN - Benoemd statutair OP					
Benoemd OP	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016
Artevelde	68,54 %	68,91 %	69,28 %	69,01 %	66,86 %
Erasmus	69,08 %	66,78 %	65,04 %	65,22 %	69,33 %
Artesis	56,90 %				
HoGent	62,31 %	63,44 %	67,86 %	80,77 %	83,08 %
LUCA	56,36 %	55,05 %	62,23 %	60,38 %	62,85 %
Howest	71,26 %	71,53 %	76,20 %	70,30 %	68,79 %
KdG	69,02 %	67,47 %	68,87 %	66,58 %	68,47 %
VIVES Noord	69,95 %	68,82 %	68,47 %	65,10 %	62,83 %
TMK	69,46 %	70,42 %	72,43 %	72,70 %	71,57 %
UCL	67,16 %	70,03 %	66,55 %	68,24 %	70,51 %
UCLi	70,02 %	69,78 %	68,90 %	70,36 %	69,25 %
TMMA	65,56 %	66,58 %	70,63 %	70,48 %	69,94 %
KAHO	67,71 %	66,11 %			
VIVES Zuid	59,64 %	60,81 %	60,24 %	60,63 %	69,56 %
TMA	57,94 %	56,04 %			
Plantijn	64,80 %				
PHL	68,41 %				
UCLc	63,88 %	69,15 %	72,86 %	66,79 %	
ODISEE	63,42 %	63,79 %	64,15 %	61,10 %	63,35 %
XIOS	64,16 %				
AP		64,48 %	64,10 %	60,93 %	58,83 %
PXL		67,27 %	64,94 %	66,08 %	68,04 %
HZS	63,08 %	65,74 %	64,54 %	65,42 %	69,87 %
Aggregatie Hs	65,11 %	65,85 %	67,22 %	67,66 %	68,87 %
Rekenkundig gemiddelde	65,17 %	65,91 %	67,49 %	67,06 %	68,32 %
Laagste waarde	56,36 %	55,05 %	60,24 %	60,38 %	58,83 %
Hoogste waarde	71,26 %	71,53 %	76,20 %	80,77 %	83,08 %

Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het OP bedroeg 68,87%, na een lichte stijging met 1,21% t.o.v. 2015. Hoewel de hogescholen sinds 2014 theoretisch over meer benoemingsmarge beschikken voor het OP (met daaraan verbonden lagere patronale bijdragen en dus lagere personeelskosten), is het een geruststelling dat de meeste hogescholen deze (nog) niet volledig aanwenden. Te veel benoemden staat immers een flexibel personeelsbeleid in de weg. Het komt er dus voor een hogeschoolbestuur op aan om hiervoor de gulden middenweg uit te stippelen.

4.6.3 Procentueel aandeel benoemde ATP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting

Voor het ATP legt de CHO geen maximale benoemingsgrens op. Nochtans kozen veel hogescholen in samenspraak met het HOC er voor om ook voor het ATP een contingent vast te leggen zodat er een evenwicht is met het OP-kader en er nog een flexibel personeelsbeleid mogelijk blijft.

Hierna wordt het benoemingspercentage voor het ATP per hogeschool in 2016 van laag naar hoog weergegeven.

De historische gegevens over de periode 2012-2016 per hogeschool en de bijhorende geaggregeerde waarden waren de volgende:

Benoemd statutair ATP					
Benoemd ATP	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2012	2013	2014	2015	2016
Artevelde	74,95 %	73,57 %	74,39 %	73,98 %	74,75 %
Erasmus	75,31 %	69,11 %	60,62 %	58,57 %	71,71 %
Artesis	42,41 %				
HoGent	78,57 %	77,41 %	83,22 %	85,09 %	83,62 %
LUCA	62,06 %	65,23 %	66,73 %	66,13 %	67,02 %
Howest	78,47 %	75,32 %	67,57 %	68,29 %	70,72 %
KdG	66,71 %	62,99 %	70,26 %	71,88 %	72,25 %
VIVES Noord	81,70 %	75,03 %	62,86 %	66,12 %	76,26 %
TMK	77,09 %	74,89 %	70,41 %	71,13 %	70,42 %
UCL	66,60 %	71,53 %	68,66 %	66,53 %	62,47 %
UCLi	65,47 %	61,11 %	71,84 %	74,05 %	68,44 %
TMMA	79,74 %	83,01 %	79,41 %	79,22 %	77,77 %
KAHO	80,02 %	80,91 %			
VIVES Zuid	54,83 %	56,77 %	49,14 %	52,12 %	60,36 %
TMA	76,36 %	78,93 %			
Plantijn	77,72 %				
PHL	83,22 %				
UCLc	63,69 %	70,53 %	77,17 %	81,53 %	
ODISEE	72,65 %	75,80 %	75,71 %	69,66 %	65,07 %
XIOS	82,18 %				
AP		64,55 %	60,88 %	59,60 %	56,72 %
PXL		82,70 %	81,87 %	93,68 %	91,03 %
HZS	87,90 %	92,15 %	93,43 %	88,54 %	98,70 %
Aggregatie Hs	70,68 %	71,86 %	71,26 %	71,46 %	71,33 %
Rekenkundig gemiddelde	72,74 %	73,24 %	71,42 %	72,13 %	72,96 %
Laagste waarde	42,41 %	56,77 %	49,14 %	52,12 %	56,72 %
Hoogste waarde	87,90 %	92,15 %	93,43 %	93,68 %	98,70 %

Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het ATP in 2016 bedroeg 71,33%. Ten opzichte van het vorig boekjaar 2015 daalde het licht met 0,13%. Er rest ook voor het ATP over het algemeen nog voldoende marge met het oog op een flexibel personeelsbeheer. De laagste waarde lag op 56,72%, de hoogste waarde bedroeg echter 98,70%.

4.7 CONCLUSIES ANALYSE PERSONEELSBESTAND EN LOONKOSTEN

2016

- De globale personeelstewerkstelling in de hogescholen daalde in 2016 ten opzichte van het vorige boekjaar 2015 licht verder met 16,17 VTE's of 0,16%. Het aantal studenten onder diplomacontract steeg met 1,62%. De aangroei van de studenten heeft zich dus opnieuw niet vertaald in een toename van het aantal VTE's personeelsleden.
- Het OP daalde in 2016 globaal met 43,98 VTE's. Hierbinnen daalde het statutair OP met 14,97 VTE's ten opzichte van 2015, terwijl het aantal gastprofessoren toenam met 53,36 VTE's.
- Het globaal ATP-kader daalde met 60,15 VTE's ondanks de toename van statutair ATP-kader met 9,77 VTE's. Deze daling werd enerzijds veroorzaakt door de pensioneringen binnen het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden (-16,46 VTE's) en anderzijds door een daling van het aantal bedienden tewerkgesteld via een arbeidsovereenkomst (-47,47 VTE's).
- Het statutaire kader op formatie nam t.o.v. 2015 in absolute cijfers af met 5,2 VTE's maar nam in 2016 nog steeds 81,37% van de tewerkstelling in.
- Binnen groep 1 van de statutaire OP-formatie steeg het aandeel de lectoren in 2016 met 17 VTE's, maar het aantal hoofdlectoren daalde met 4,47 VTE's. Het aantal praktijklectoren steeg met 15,83 VTE's. Hierdoor was er in 2016 binnen groep 1 een netto groei t.o.v. het vorig boekjaar 2015 met 24,60 VTE's.
- De groep van het assiterend personeel (groep 2) daalde netto met 23,40 VTE's ten opzichte van 2015. De groep 3 van docenten, hoofddocenten, hoogleraren en gewoon hoogleraren nam globaal af met 15,72 VTE's.
- Ook in 2016 werd er opnieuw terughoudend omgesprongen met bevorderingsambten binnen het statutair OP. Er manifesteerde zich een verdere daling.
- Binnen het statutair ATP bleven ook in 2016 de ambten uit niveau B de grootste groep uitmaken. Het aantal tewerkgestelden binnen niveau D kende de grootste daling met 4,77 VTE's.
- Het aantal VTE's buiten formatie in de hogescholen daalde in 2016 globaal met 10,97 VTE's. Het aantal arbeiders nam af met 5,94 VTE's.
- Het globale aandeel van de gastprofessoren in de totale tewerkstelling van het OP bleef ook in 2016 beperkt: 7,34%.
- Het aandeel van het ATP in de globale tewerkstelling steeg jaarlijks in de periode 2012-2014. Vanaf 2015 daalt dit aantal licht. De verhouding OP/ATP bedroeg in 2016 afgerond 70/30. In 2012 was dit nog afgerond 71/29.
- Over de laatste vijf boekjaren steeg het aantal studenten per VTE personeel met 7,90%. In absolute termen betekent dit een toename met bijna 1 student per VTE.
- Er waren geaggregeerd 12,52 studenten per tewerkgestelde VTE personeel. Deze ratio steeg met 0,22 studenten ten opzichte van het vorige boekjaar 2015.

- In 2016 waren er geaggregeerd 17,92 studenten per VTE tewerkgestelde OP'er. Deze ratio nam met 0,97% toe ten opzichte van 2015.
- In 2016 waren er geaggregeerd 41,56 studenten per VTE tewerkgestelde ATP'er. Ten opzichte van het vorige boekjaar 2015 steeg deze ratio met 3,67%.
- De loonkosten stegen in 2016 met 1,58%. Er was een indexering van de lonen met 2% vanaf 1 juli 2016.
- Er was een goede aansluiting tussen realisatie en begroting op geaggregeerd niveau: slechts 1,16% van de begrote loonkost werd niet gerealiseerd.
- De geaggregeerde 80/20-ratio bedroeg 81,11%. Voor het gros van de hogescholen bevond deze ratio zich in 2016 tussen de 80% en de 85%. Eén hogeschool overschreed de 85%-grens bij de realisatie. Twee hogescholen haalden in 2016 de ondergrens van 75% niet.
- Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de berekening, werd de bovengrens nog steeds door één hogeschool overschreden en kon de ondergrens door twee hogescholen niet worden gehaald.
- De geaggregeerde economische loonnorm voor 2016 bedroeg 71,24%. Alle zestien hogescholen slaagden er in 2016 in om met deze norm onder de 80% te blijven.
- De decretale benoemingsgrens (max. 25%) voor de assistenten werd door 5 van de 7 betrokken hogescholen niet gehaald omdat er nog steeds een historische erfenis moet worden weggewerkt, evenals het effect van allerlei overgangsmatregelen.
- Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het statutair OP bedroeg 68,87%. Dat van het statutair ATP situeerde zich op 71,33%.